

אור הסולם: מרכז מורשת בעל הסולם

לקט מאמרים לחג החנוכה

מאת האריז"ל, בעל הסולם ותלמידיו

אור הסולם

אור הסולם: מרכז מורשת בעל הסולם

www.orhasulam.org

תוכן עניינים

3.....	מאמרי עבודת השם בענייני חנוכה, מאת תלמידי בעל הסולם
37.....	זהר הסולם חנוכה
38.....	מאמר מאת האריז"ל מתוך הספר שער הכוונות חלק ב'
40.....	מאמר מאת האריז"ל מתוך הספר שער הליקוטים
41.....	מאמרים מאת האריז"ל מתוך הספר פרי עץ חיים חלק ב'
46.....	מאמר מאת ר' יהודה צבי ברנדווין מתוך תיקוני הזהר

מאמר מאת ר' בנימין סינקובסקי

מתוך "יד בנימין"

מאמר צ"ח

בענין חנוכה ופורים

מתוך שיעור זהר תזריע סעיף תשי"ב

חנוכה הוא בחי' נצח, והוד בחי' פורים, ומפני שהם לבר מגופא כמו נ"ה אינם בתורה. ובחנוכה שהוא בנצח, שהוא רק הארה מלמטה למעלה נהג בחנוכה רק הלל והודאה, כלומר לא בגוף, אבל בפורים שהוא בהוד שהארתו הוא מלמעלה למטה, שמשמע לגוף, יש בו אכילה ושתיה. והנס של חנוכה שמצאו רק פך אחד של שמן שהספיק רק ליום אחד, הוא הוא הבינה ספירה אחת, כי הבינה נדלקת בספירה אחת, והמשכתו אותה למטה בז"ת, והיה הנס לשמונה ימים, והם הם שמונת ימי חנוכה. והיונים שטימאו את השמנים הם בחי' הנחשים והשרפים. ואמר: שחג"ת הם ג' רגלים ונזכרו בתורה, אבל חנוכה ופורים הם נו"ה ולפיכך לא נזכרו בתורה, היינו שהם לבר מגופא, ולא נזכרו בתורה, לאפוקי חג"ת שכן נזכרו.

מאמרים מרבי דוד מינצברג

ובהם מה ששמע מפי בעל הסולם זי"ע

מאמר א'

ענין חנוכה

ע"ד קושית הב"י למה עושין שמונה ימים, והלא הנס לא היה רק שבעה ימים. ותימא למה לא אמרינן בפשיטות – שנתנו כל השמן שבפח אל הנרות, ובמקום שע"פ הטבע נצרך היה לכלות כל השמן בלילה אחד, לא נכלה רק חלק השמינית שבשמן, וכן בכל יום עד שמונה ימים.

מאמר כ"ד

בענין קושית ה"בית יוסף"

כ' כסלו כ"ז

על קושית הב"י זצ"ל: למה מדליקין שמונה ימים הלא ביום ראשון היה שמן! הנה ידוע שהקב"ה מנהג עולמו בשתי הנהגות – השגחה פרטית למעלה מן הטבע, ושכר ועונש בתוך הטבע. שכר ועונש היא הנהגה גלויה, והשגחה פרטית היא בכל זמן נסתרת. ואם היה הנס חנוכה כחות שוים – רבים ביד רבים צדיקים ביד צדיקים טהורים ביד טהורים או להיפך. היה אומר – שעל פי טבע נצחו אלו. אבל לא היה ככה – רק רבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים, ולכן היה הנס למעלה מדרך הטבע. וכידוע שהנהגה דשכר ועונש היא נמשכת משבעת ימי הבנין, והנהגה של למעלה מן הטבע נמשך מכתר של זעיר אנפין, היינו ממידה השמינית שהיא בינה. לזאת תקנו חכמים ז"ל להדליק שמונה ימים – להראות שהנס נמשך ממידה השמינית היינו חוץ לטבע. היות שהחשמונאים מסרו נפשם על קדושת השבת, שאור השבת ג"כ אינו תלוי באתערותא דלמטה, שישראל יקדשו אותו כמו יו"ט, רק הוא קבוע וקיים ע"פ השגחה פרטית, לכן הושיעם הקב"ה גם כן להאיר להם ישועתו ממקור של השבת – השגחה פרטית.

מאמרים מאת ר' משה יאיר וינשטוק

מאמר י' / ד

מדוע בנרות חנוכה אסור להשתמש, אבל מנרות שבת מצוה להנות?

בני בינה ימי שמונה. כי היונים טמאו כל השמנים, אשר היה להם היכולת לשלוט על אותם השמנים. אבל פח אחד שהוא הנמשך מאור האחד, עליו לא היו יכולים לשלוט. ובזה נעשה הנס. כי יש שתי שבתות: שבת אחת שלפני ששת ימי המעשה, ושבת אחת שלאחרי ששת ימי המעשה. והחילוק הוא - כי השבת לאחר ימי המעשה, הם ימי המעשה בתור הכנה לשבת, אבל שבת קודם ימי המעשה היא הקדושה, ואין ביכולת הקליפה לשלוט.

והנה צל"ה: למה בנרות חנוכה אסור להשתמש בהם, אבל בנרות שבת מצוה להנות? וזהו כאמור - כי השבת היא רק איתערותא דלעילא, ולכן כתוב "ישבעו ויתענגו מטובך". כי בכל דבר ודבר אחר השביעה נגמר שם התענוג, אבל לא כן שבת היא למעלה, אשר הכל הוא להשפיע נח"ר לפניו, ולכן אפילו אחר השביעה יש תענוג. ומפני שהיא רק אתערותא דלעילא לכן יכולים להנות ממנו, כי הלא אינו מקבל כלל והבן. אבל בנרות חנוכה הנה היה הנס אשר מאותו יום אחד נתפשט לכל שבעת הימים, ונעשה ז' פעמים ז' והם המ"ט מנון שערי בינה, והוא כמו ההתפשטות של השבת שלפני ששת ימי המעשה, לכן אסור להנות.

מתוך ברכת שלום – מכתבים

ב"ה ו' עש"ק ויגש ג' טבת תשי"ז פה מנשסתר יע"א

שלום וכט"ס לידידי האדם היקר באנשים רודף צדקה וחסד מוכתר במעלות במידות תרומיות ה"ה מוה"ר ... הי"ו

היום בבוקר קבלתי את מכתבו בצירוף עשרים גרה הוא השקל. ואני אכתוב לך משהו בענין חנוכה, לפי מה ששמעתי מאמו"ר זצ"ל ביאור על מה שאמרו חז"ל: "מאי חנוכה - חנוכה". על זה אמר, שיש שתי מדרגות: א) בחינת כה (ב) בחינת זה, כמו שאמרו חז"ל: כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה רבינו ע"ה בזה. וענין חנוכה היה בחינת כה.

וביאור דברי קדשו זצ"ל הוא על דרך משל; כשחיילים הולכים למלחמה ועומדים זמן מה בקרב, ואח"כ שולחים את החיילים לחופש למקום נופש ומאכילים ומשקים אותם מכל טוב. וכונת המפקד היא בכדי שיקבלו כוחות חדשים שלא יהיו עייפים ויוכלו להחזיר אותם עוד פעם לקרב. ומי שאין לו שכל אזי הוא חושב שמה שנתנים להם עכשיו נופש הוא מטעם שהמלחמה כבר נגמרה. אבל האמת שעדיין המלחמה לא נגמרה, אלא כל החופש הזה הוא בכדי שיהיה להם כח ואומץ ללכת עוד פעם לחזית הקרב. כן היה ענין חנוכה, שזה ענין חנו, שהחניה היתה לא מטעם זה הנקרא בחי' שלמות, היינו אספקלריא המאירה, אלא שהחניה היתה בבחי' כה, היינו בלתי שלמות שהוא בחינת אספקלריא שאינה מאירה. היינו שמלחמת היצר עוד לא נגמרה אלא שצריכים לבוא לשלמות האמיתית. וזהו חנו - כה, חניה בבחי' כה, היינו שקבלו את ההשפעה העליונה בכדי שיהיה להם יותר כוחות ללכת קדימה במלחמת היצר. ומזה נמשך שבזמן שהאדם הולך בדרכי ה' נתנים לו הרבה פעמים התעוררות ממרום, היינו באמצע התפילה או באמצע לימוד התורה או בעת עשיית המצוה, שההתעוררות הזו נכנסת בלב האדם ומתחיל להרגיש טעם וכן דקדושה. אבל האדם צריך לדעת שהשפע הזה נתנו לו רק בכדי שיקח כוחות חדשים ושיוכל להתחזק בעבודה, שיכנס לתוך הקרב של מלחמת היצר, ואז בכל פעם משפיעים לו לפרקים בחינת חניה, היינו בחי' שפע עליון, כי בזמן שבאה לאדם ההתעוררות מלמעלה נדמה בעיניו שכבר אין לו שום מלחמה, כי בזמן הזה הוא מתחיל להרגיש את היופי והתפארת דקדושה והשפלות שישנה בדברים גשמיים עד שמחליט בדעתו שכבר הוא מוכן ומזומן לעבוד רק לשם שמים.

ומאחר שהאדם באמת לא גמר את מלאכתו, נוטלים ממנו בחזרה את ההתעוררות שנתנו לו, ואז תיכף נופל שוב למצבו הקודם, היינו שמרגיש חן ויופי רק בדברים גשמיים ודברים שבקדושה נחשבים אצלו רק לדבר מיותר, ואז הוא עוסק בתורה ומצוות רק מטעם הכרח ועל דרך הכפיה ולא מטעם חשק ושמחה כבזמן שהיתה לו ההתעוררות.

וההתעוררות הזו היא בחינת נר חנוכה, כנ"ל. לכן אם יש לו שכל הוא צריך תמיד להתגבר עד שעוזרים לו מלמעלה לזכות לבחינת שלמות אמיתית.

ונקוה שה' יאיר עינינו וישמח לבנו לנצחיות.

מאת ידידו המאחל לו ולמשפחתו כל טוב

ברוך שלום הלוי אשלג

באמו"ר בעל הסולם זצקלה"ה

אגרת מג

ב"ה ד' חנוכה תשי"ט פה יפו - תל אביב

לכבוד ידידי שבגיטסהד שיחיו

הנני שולח את ברכתי לכבוד החנוכה, יהי רצון שנזכה להרגיש האור של חנוכה בלבנו שעל ידי זה יאירו עינינו וישמח לבנו.

ואגב אכתוב מה שאמרתי בענין חנוכה. הנה ידוע, שאי אפשר שהנרות יאירו עד שיהיו בהם שלושה תנאים: א) נר, שהוא הכלי שנותנים בו השמן. ב) השמן. ג) הפתילה. ובזמן ששלושת הדברים הללו מכונסים יחד אז יש מציאות להנות מאורם.

ויש לפרש את שלושת הבחינות האלה על דרך העבודה והמוסר: הנה הכלי ששם נותנים הן השמן והן הפתילה, הוא הגוף, ונקרא נר. והיגיעה בתורה ומצוות, והסתירות מה שהאדם מרגיש בהשגחתו ית' בדברים שאינם מגולים לפניו שהנהגת העולם היא בבחינת טוב ומטיב, ולפי מחשבתו ודעתו היה הקב"ה צריך להנהיג את העולם בהנהגה אחרת, היינו שיהיה מגולה לפני כל אחד ואחד מדת טובו ית', נמצא שזהו בסתירה לשכל האדם - זה נקרא פתילה, מלשון "פתלתול" ומלשון "פסולה" נ, היות שמחשבות כאלו פסולות למחשבה. והבהירות וההתעוררות שמביאו לחשוק לתורה ועבודה ולהרגיש המתקנות והנועם שבתורה ועבודה זה נקרא שמן. ואם חסר אחד מהם אין יכולת להנות מאורם.

כמו כן כאן, בזמן שהגוף כלול מהיגיעה - והבהירות, אז זוכים להשיג את אור ה', שהוא יוצא דוקא מבין שניהם. וכמו שלאחר שנשרפים השמן והפתילה אין כבר במה להאיר ונעשה חושך, כמו כן לאחר שנגמרות היגיעה והבהירות אין לו כבר אור ונעשה שוב חושך אצלו. ואם רוצה להשיג עוד אור הוא מוכרח להשתדל להמציא עוד יגיעה הנקראת פתילה, ועוד בהירות הנקרא שמן, משום שאין לאור במה לחול ולהיתפס. והטעם הוא כי יש כלל: "לפום צערא אגרא".

ועיקר הבהירות הנקרא שמן הוא על ידי אמונה. שענינו הוא מה שמתגבר על היצר הרע המביאו לידי יגיעות וסתירות לשכל החיצוני, וזה נקרא נסיונות בעבודת השי"ת, ואחרי ההתגברות הזו האדם זוכה לקבל את אור ה' המאיר לנשמת אדם ואז אין כבר מקום לסתירות. וזה נקרא אור חנוכה, היינו שזוכה להשגחה גלויה ורואה שהנהגתו ית' היא בבחינת טוב ומטיב לנבראיו.

ובזה יש לפרש מה שאמרו ז"ל בנר חנוכה: "מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק". שרמזו בזה על דרך הנ"ל: הנה 'חמה' נקרא אור המאיר. 'רגל', לשון מרגלים, שמרגל לראות את השגחתו ית', כמו שכתוב אצל המרגלים: "וראיתם את הארץ מה היא וגו' הטובה היא אם רעה", שענינו הוא לראות את ההשגחה העליונה בעולם אם היא בבחינת טוב ומטיב. 'שוק' הוא רשות הרבים. כי דוקא ברשות הרבים נמצאים מרגלים, משא"כ כשאדם זוכה להכנס לרשות היחיד, היינו שאין שום כח בעולם רק הקב"ה לבדו, כי "הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים" כבר אין מקום למרגלים.

וזוה שרמזו, שצריכים להמשיך את אור החנוכה - שיאיר את ההשגחה הגלויה בבחינת הטוב ומטיב - מזמן שתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, היינו מעת שעדיין היה נמצא בזמן החושך - עד שתכלה כל בחינת המרגלים מן רשות הרבים, שלא יהיה עוד מקום למרגלים ושיכלו כולם מן העולם.

ועל דרך זה יש לפרש את מה שאנו אומרים בשיר "מעוז צור": "יונים נקבצו עלי וכו' ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים". 'חומת' הוא אותיות חותם ותחום. 'מגדלי' הוא המגדל מלא כל טוב.

וענין החומה הוא שמירה שלא יכנסו זרים לתוך העיר ולשלול טובה. כמו כן כאן, כדי שלא יכנסו מחשבות

זרות ורצונות בלתי קרואים מוכרחים גם כן לעשות חומה שעמה נשמרים מהחיצונים, וחומה זו נקראת אמונה, שרק על ידי אמונה יש יכולת לאדם שיהיה ניצול מכל הנ"ל. וזה נקרא תחום, שעד כאן יש יכולת לחיצונים לגשת, ובזמן שרואים שהאדם לא יוצא מתוך החומה אזי הולכים ושבים למקומם. והטעם הוא כי ענין אמונה הוא דוקא למעלה מהדעת, ושליטת הס"א היא דוקא בתוך הדעת של השכל החיצוני, וממילא אין שום קשר ונגיעה לאדם.

וקליפת יון היתה שעם ישראל יתנהגו דוקא על ידי השכל החיצוני, שהיא הפילוסופיה הארורה, שזהו נגד האמונה הנקראת חומה כנ"ל. ובשיעור שעלתה בידם להכניס את הפילוסופיה לישראל - באותו שיעור נבחן שעשו פירצה בחומה. וזה פירוש: ופרצו חומות מגדלי, היינו החומה שהיא סביב המגדל מלא כל טוב, שעל ידה זוכים להשיג השגחה גלויה שהקב"ה מנהיג את העולם במידת טוב ומטיב. ועל ידי הפירצה הנ"ל - וטמאו כל השמנים, היינו שכל הבהירות והחיות שזכו על ידי האמונה נסתמו מהם. שטומאה היא מלשון טמטום וסיתום. עד שנעשה נס, והקב"ה עזר להם וזכו שוב לאור הגלוי הנקרא אור הפנים.

והקב"ה יעזור לנו שנזכה לאהבת ה'.

מאת ידידכם המאחל לכם כל טוב בגו"ר

אגרת מד

ב"ה ד' חנוכה תשי"ט פה תל אביב
שלום וכל טוב סלה לידידי היקר מו"ה ... הי"ו
אדש"ה בא"ר

אני מתגעגע לשמוע משלומי ומשלום משפחתי שיחיו וכמו כן ממצב הפרנסה שלו כי טרם שנסעתי
ממך ספרת לי שאתה זקוק להצלחה ... לכן אני מעוניין לדעת את מצבך.

ואסיים בדברי תורה. הנה בשיר "מעוז צור ישועתי" כתוב: "יונים נקבצו עלי וכו' ופרצו חומות מגדלי".
ויש לפרש, כי קליפת יון היתה שהם רצו לבטל שבת ומילה. כי שבת ומילה נקראים אות, ואות ברית נקרא
מצות אמונה, ומשום זה רצו לבטל דוקא אלו ב' המצוות, כי על ידי שמבטלין האמונה אצל כלל ישראל אזי
ממילא מתבטלות מצד עצמם כל המצוות שבתורה. כי האמונה היא חומת ברזל, היינו שמירה גדולה שלא
יכנס זר בקדושה, כי בשיעור שיש לאדם אמונה, באותו שיעור הוא שומר תורה ומצוות, שעל ידי הקיום
של תורה ומצוות זוכים לקבל את האור הגנוז שבה ומרגישים את הטוב והנועם והחיות, כמ"ש: "כי הם
חיינו ואורך ימינו".

וזה פירושו: "ופרצו חומות מגדלי", היינו שעשו פירצה בחומה הנקראת אמונה, שעל ידי מצות אמונה
זוכים ל"מגדל מלא כל טוב", שהוא מתיקות וערבות נועם עליון שישנו בתורה. והיה נס, שהקב"ה עזר להם
ונצחו את קליפת יון, שעל ידי זה זכו שוב לאור הגדול. וזה נקרא נר חנוכה, היינו האורות שמקבלים על ידי
קיום האמונה.

ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

מאת ידידו המעתייר בעדו ובעד משפחתו

ברוך שלום הלוי אשלג

באמו"ר בעל הסולם

אגרת נב

ב"ה ו' חנוכה תשכ"א פה בני ברק יע"א

לכבוד ידידי מוה"ר ... הי"ו

אחדש"ה באה"ר

מאד אני משתוקק לדעת מה נשמע אצלך בכלל ובפרט מכב"ב שיחיו. אצלי לעת עתה אין שום חדשות ומקוים לה' שנשמע בשורות טובות. ואסיים מכתבי בדברי תורה.

הנה חז"ל אמרו: "מאי חנוכה? דתנו רבנן" וכו'. הנה חנוכה הוא אותיות חנו - כה, שבכ"ה בכסלו היתה להם חניה מהמלחמה. כי ענין חניה שייך דוקא באמצע העבודה. וענין שחונים באמצע הוא בכדי לקחת עוד כוחות שתהיה יכולת להמשיך בעבודה.

וצריכים להבין, מה יש להם עוד לעשות אחר שכבר גמרו את המלחמה הראשונה, ומה צריכים הם עוד לעשות עד שיכולים לומר שכבר גמרו את המלחמה?

הנה מצינו שבבית שני גזרו היוונים גזרות על ישראל ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות. נמצא לפי זה שכל הנס היה בזה שאחרי המלחמה היתה להם היכולת לעסוק בתורה ומצוות. וזה נקרא שהנס היה רק על רוחניות. מה שאין כן בפורים היה הנס על הגופים, היינו על גשמיות. לכן בחנוכה ניתן לנו להזכיר את הנס בהלל והודאה ולא במשתה ושמחה, אבל בפורים "משתה ושמחה" כתיב, היינו בדברים הנוגעים גם להגוף, משום שאז היה הנס על הגופים, הנקרא גשמיות.

ולהבין כל זה על דרך העבודה בדרך ה'. הנה חז"ל אמרו: "בכל לבבך - בשני יצרך, ביצר טוב וביצר הרע". ויש להבין, איך יכולים לעבוד את ה' ביצר הרע? ומקודם צריכין להבין מה הענין של יצר הרע. הנה ידוע מזה שכבר דברנו שהיצר הרע הוא הרצון לקבל לעצמו, היינו מזה שהאדם רוצה להנות את עצמו זה גורם לו כל החטאים, דהיינו, מה שרוצה לעשות עבירות הוא רק מזה שרוצה לקבל הנאה לעצמו, לכן הוא גונב וגוזל ומשקר וכדומה, ולא רוצה לקבל עליו עול מלכות שמים מטעם ש"עבדא בהפקירא ניחא ליה".

משא"כ היצר טוב הוא בזה שרוצה להנות לאחרים - או שרוצה להנות לבריות, או שרוצה להנות לה'. שזה ענין המצוות שבין אדם לחברו ובין אדם למקום.

הנה הקב"ה ברא את העולם בכדי להיטיב לנבראיו, ומשום זה נקבע בנבראים רצון לקבל תענוג להנות את עצמם, ולא להשפיע לאחרים. לכן בזמן שהאדם צריך לעבוד בכדי להנות לאחרים זה קשה לו מאד, משום שזהו נגד הטבע.

ומה שהתורה מחייבת אותנו לעבוד על מנת להשפיע זהו רק ענין של תיקון, בכדי שלא יהיה נהמא דכסופא. משום שמי שמקבל מתנה מחברו הוא מתבייש לקבל, וה' רוצה שיהיה שלמות בתענוגים שהוא רוצה לתת לנו, לכן נתן לנו עבודה ויגיעה, שכל אחד יקבל לפי ערך עבודתו, שאז אם האדם בא למדרגה שיכול לקבל כל התענוגים וכל כוונתו תהיה רק על מנת להשפיע נחת ליוצרו אז יהיה שלמות בתענוגים.

לכן יש לנו שתי עבודות: א) עבודה של יצר טוב. היינו שלא רוצה לקבל שום תענוג לעצמו אלא כל מעשיו הם רק להשפיע, ולכן הוא מתפלל ולומד ועוסק במצוות. וזה נקרא בחינת נשמה, בחינת רוחניות.

ולזו המדריגה זכו בחנוכה, היינו שהיוונים לא נתנו להם לעסוק בתורה ומצוות - ומעבודה זו היתה להם חניה.

ב) אבל עדיין לא נגמרה בזה המלחמה, היינו שיש להם עכשיו העבודה לקבל את כל התענוגים מה שה' רצה שהנבראים יקבלו, וצריכים עכשיו לעבוד לבוא לידי מדרגה שיוכלו לקבל את כל התענוגים - וכל כוונתם תהיה רק להשפיע בזה נחת רוח לה'. ואז כשמקבלים את כל התענוגים נבחן שהוא עובד את ה' עם היצר הרע, היינו שהוא עושה מצוה בזה שמקבל את התענוגים עם הגוף. לכן בזמן שמצליחים ויכולים לקבל את כל מה שה' רוצה לתת להם, אז נקרא הנס בשם גאולת הגופים, שהנס היה על בחינת הגוף שהוא הרצון לקבל כנ"ל.

לכן בפורים "משתה ושמחה" כתיב, שזה מרמז לנו שהנס שייך להגוף, היינו לגשמיות. לכן בפורים "קיימו וקבלו", שזה נקרא כבר גמר המלחמה. משא"כ בחנוכה היתה רק חניה מהמלחמה וצריכים להמשיך הלאה, לכן בחנוכה הרמז הוא חנו - כ"ה.

וה' יאיר עינינו ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימנו אמן.

ברוך שלום הלוי אשלג

באמו"ר בעל הסולם זצקלה"ה

אגרת טז

ב"ה זאת חנוכה תשכ"ד

שלום וכל טוב סלה לידידי מו"ר ... הי"ו

אני שולח לך ולכל משפחתך ברכת מזל טוב, יהי רצון שיהיה אצל משפחתך נחת ושלום ובריאות. וכמו שמשפחתך נתגדלה כעת כן יתגדלו אצלך כל המעשים שאתה עוסק בהם הן בגשמיות והן ברוחניות ותראה בהם הצלחה וברכה.

הנה אנו רואים שחז"ל תקנו לפרסם את הנס על שני ניסים שנעשו לכלל ישראל, שהם חנוכה ופורים. בחנוכה על ידי הדלקת הנרות ובפורים על ידי קריאת מגילה. ויל"ה למה בחנוכה צריכים להראות את הנרות בחוץ שכולם יראו, וכן הזמן של הדלקת הנרות הוא "עד שתכלה רגל מן השוק", שהוא מטעם שאנשים בחוץ יראו, משא"כ בפורים. עוד יל"ה למה בחנוכה שאלו חז"ל "מאי חנוכה", משא"כ בפורים.

אלא שיש להבחין בין הנס שהיה על רוחניות לנס שהוא על גשמיות. וענין נס בכלל מהו? אלא שזה ידוע שכל דבר שהוא בטבע אינו נקרא נס אלא מה שהוא למעלה מהטבע זה נקרא נס. וענין טבע הוא מה שהאדם יכול לעשות בעצמו, שזה נקרא בדרך הטבע, משא"כ אם אין בידי אדם לעשותו זה כבר נקרא למעלה מהטבע. למשל, כשח"ו יש למישהו חולה בביתו וכל הרופאים כבר ייאשו אותו, שאמרו שאין הם יכולים לעזור לחולה, אז יהודי מאמין אומר להקב"ה: רבונו של עולם, עכשיו אין מי שיוכל לעזור לי רק אתה. לכן הוא מבקש מהקב"ה: עשה לי נס ורפא את החולה שלי. ואז כשהחולה נתרפא נקרא זה נס מן השמים. ובזה נבין את ענין נס של רוחניות. הנה כשהאדם נולד תיכף מתחבר אליו היצה"ר, כמו שכתוב: "לפתח חטאת רובץ". והיצר טוב בא ל"ג שנה. והנה חז"ל אמרו: "אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חברו", משום שיצדיקו את הראשון בריבו. אם כן לפי זה כשיצר הרע בא בטענותיו לאדם, בטח שמוכרח לשמוע לו, ואח"כ כשבא היצר הטוב אז דבריו אינם נשמעים, כנ"ל. נמצא שהיצר הטוב הוא בגלות וכל השליטה על הגוף יש ליצר הרע. וזה נבחן שהרוחניות היא בגלות תחת הגשמיות.

ואין יכולת בידי אדם לצאת מגלות זו, ורק הקב"ה יכול להוציא, כמו שאמרו חז"ל: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו", מזה אנו רואים שרק הקב"ה יכול לעזור. לכן נקרא זה נס.

והנה בחנוכה אנו אומרים: "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" וכו'. הרי שהגלות היתה רק על רוחניות, שהיוונים רצו לשלוט על עם ישראל עם הפילוסופיה שלהם.

וזה שאנו אומרים: "יונים נקבצו עלי וכו' ופרצו חומת מגדלי" וכו'. שענין חומת אומר האר"י הקדוש שהוא אותיות תחום. היינו שלעם ישראל יש תחום עד כמה שמותר לחשוב, היינו שהאדם צריך להאמין שהקב"ה מנהיג את העולם בהנהגה של טוב ומטיב - אע"פ שאין אנו מבינים את זה.

ובזמן שיש לאדם תחום הזה, אז יש לו חומת שהשונאים לא יוכלו להכנס אליו, שזו היא שמירה מפני מחשבות זרות. ומשום זה מכונה האמונה בשם חומה. והיוונים פרצו את החומה הזו. ונעשה נס שהקב"ה עזר להם, כנ"ל: "אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו".

נמצא, שחנוכה היה נס רוחני, וברוחניות צריכים לשאול מה, אחרת לא מרגישים את הנס, לכן אמרו "מאי חנוכה", בכדי שכל אחד ישאל את ענין הנס של רוחניות. היינו, בכדי שידע מקודם את ענין גלות רוחנית, ואחר כך יכול לזכות לגאולה הרוחנית.

ומשום זה צריכים לפרסם זאת ברבים, כדי לתת התענינות לכל אחד ואחד, אחרת אין מרגישים לא את הגלות ולא את הגאולה. כי ענין גלות הוא ענין של הרגשה. למשל, מי שרואה את חברו שנוסע במכונית בשבת, והוא ניגש אליו ושואלו: שמע ידידי, אתה מתחרט על זה שאתה נוסע בשבת? הלא חז"ל אמרו: "רשעים מלאים חרטות"?! בטח שהוא יצחק ממנו. ואם כן מה הפירוש שחז"ל אמרו שרשעים מלאים חרטות?

אלא, אנו מוכרחים לומר שמי שהוא מרגיש שהוא רשע הוא מתחרט, אבל מי שאינו מרגיש אין הוא מתחרט. לכן האדם הזה שנוסע בשבת ואינו מתחרט, בטח שהוא לא מרגיש שהוא רשע, כיון שהוא לא מאמין בקב"ה, לכן אין הוא מחזיק את עצמו לרשע בזה שהוא נוסע בשבת.

היוצא מזה, כי אי אפשר להיות שהאדם יהיה בגלות הרוחנית אם הוא לא מרגיש את זה. לכן צריכים לשאול "מאי חנוכה", בכדי שהאדם יתחיל לתת דין וחשבון לעצמו. משא"כ פורים שהיה גאולת הגשמיות, לכן לא צריכים לשאול 'מאי', כי גלות גשמית כל אחד יודע ומרגיש, לכן כשמפרסמין את הנס כולם יודעים. לכן בחנוכה אנו אומרים "הנרות הללו וכו' ואין לנו רשות להשתמש בהם", משום שהנס היה רק על רוחניות. משא"כ בפורים "משתה ושמחה" כתיב, מטעם שהנס היה על הגופות.

וה' יעזור לנו שנזכה לגאולה ברו"ג אמן.

מאת ידידך המאחל לך ולמשפחתך כל טוב
ברוך שלום הלוי אשלג

מאמרים מאת הרב"ש

מתוך ספר המאמרים תשמ"ד-מ"ה מאמר ל"ב

א) בשיר של חנוכה אנו אומרים, מעוז צור ישעוטי לך נאה לשבח, תיכון בית תפילתי, ושם תודה נזבח וכו'. השיר מתחיל בדברי שבח, כמו שכתוב לך נאה לשבח, ואח"כ מתחיל בדברי תפלה, כמו שכתוב תיכון בית תפילתי, ואח"כ שוב בדברי תודה ושבח, כמו שכתוב ושם תודה נזבח.

נמצא שיש כאן, ג' דברים, בדומה לסדר התפילה, הג' ראשונות של שמנה עשרה הוא שבח והודאה, והאמצעיות הם של בקשות, והג' אחרונות הם שוב של שבח והודאה.

ב) הנה אנו מתחילים בהוה, כמ"ש לך נאה לשבח, היינו אנו מודים ומשבחים אותך על הטובות שקבלנו ממך, וזה הוא כמו שאמרו חז"ל, לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל, (ברכות לב). והטעם הוא, כי מי שמאמין שהקב"ה הוא רחום וחנון, ויש לו רצון להטיב לבריות אז יש מקום לתפילה, לכן מוכרחים מקודם לסדר שבחו של הקב"ה, זאת אומרת שהאדם בעצמו צריך לסדר שבחו של מקום, אין הכוונה שהקב"ה יראה שהאדם משבח אותו, כי אין הקב"ה נצרך לבריות, אלא שהאדם בעצמו הוא יראה את שבחו של הקב"ה, ואח"כ הוא יכול לבקש ממנו שיעזור גם לו, כיון שמדרכו להטיב לנבראיו.

ג) לכן לאחר שאמר לך נאה לשבח, בא אז התפלה, שאומרים תיכון בית תפילתי, ומהו בית תפילתי, פירושו הוא, כמ"ש והביאותים אל הר קדשי, ושמחתים בבית תפילתי, הר קדשי, הר מלשון הרהורים, היינו שיביא להם מחשבות של קדושה, שכל הרהורים שלהם יהיו רק מקדושה. ושמחתים בבית תפילתי, זה הוא לבו של אדם, שיהיה שם מקום להשראת השכינה, כי השכינה נקראת תפלה, כידוע שמלכות נקראת תפלה, כמ"ש ואני תפלה.

ולאחר שתיכון בית תפילתי, אח"כ ושם תודה נזבח, נמצא שמקודם הוא שבח, ואח"כ תפלה, ואח"כ עוד הפעם תודה ושבח, כדוגמת סדר התפלה, שבסוף גומרים עם שבח והודיה.

אבל מה האדם יכול לעשות שהוא רוצה להתחיל בשבח ולבו סגור, ומרגיש מלא חסרונות, ואינו יכול לפתוח את פיו לומר שיר ושבחה, אז העצה הוא ללכת למעלה מהדעת, ולומר שהכל חסדים מכוסים, היינו שיאמר שהכל הוא חסד רק שמכוסה ממנו, מסיבת שהוא עוד לא מוכשר לראות את הטוב והעונג מה שהבורא הכין לבריותיו.

ד) ולאחר שסידר את שבחו של מקום, היינו שהוא מאמין למעלה מהדעת שהכל הוא טוב וחסד, אז הוא צריך להתפלל, שה' יתקן את לבו, שיהיה בית תפילתי, שפירושו שיתגלה שם החסדי ה', שזה נקרא חסדים מגולים.

ואז ושם תודה נזבח, זאת אומרת, שיתן תודה על מה שזכה לזבוח את הכלי קבלה, וזה נקרא ושם תודה נזבח, היינו על מה שזכה לזבוח את הרצון לקבל שלו ובמקומה באה רצון להשפיע, שזה נקרא מקום מקדש.

אבל העיקר הוא שהאדם צריך ראשית כל, שיהיה לו רצון לזבח את הרצון לקבל, והיות שזה הוא כל עיקרו של הנברא, לכן הנברא אוהב אותו וקשה לו מאד, שיבין שצריכים לבטלו, ואחרת אי אפשר לזכות לשום דבר רוחני.

ה) והנה בגשמיות אנו רואים שיש לאדם רצון וחסרון מה שנוגע לו הבאה מצד פנימיות גופו, ויש רצון שאדם רוכש אותו מצד חיצוניותו, היינו מבחינתו עצמו, זאת אומרת אם לא היו אנשים מבחוץ, שיולידו לו את החסרון הזה אז האדם לא היה אף פעם מרגיש שחסר לו זה, רק אנשים מבחוץ הם מולידים לו את החסרון הזה. למשל, אדם מצד עצמו אפילו שאין בסביבתו אנשים אחרים יש לו מצד עצמו חסרון לאכילה ושתייה וכדומה, אבל אם יש אנשים בסביבתו, אז יש ענין של בושחה, מה שאחרים מחייבים אותו, הוא מוכרח לאכול ולשתות, מה שאנשים מבחוץ מחייבים אותו, וכן ענין זה ניכר בעיקר בהלבשה, שאדם בבית הולך מלובש, במה שנח לו, משא"כ כשהולך בין אנשים, הוא

מוכרח ללכת מלובש כפי שאחרים מבינים, ואין לו בחירה, מטעם שענין בושה מחייב אותו ללכת לפי טעמם.

ו) כן אותו ענין ברוחניות, יש לאדם רצון פנימי לרוחניות, מצד עצמו, זאת אומרת אפילו שהוא יהיה יחידי, ואין לו שום אנשים מבחוץ שיתפעל מהם, ולקבל מהם איזה רצון. אלא מצד עצמו, קבל התעוררות, וחשק להיות עובד ה'.

ז) אבל הרצון שיש לו בטח מצד שהוא לא כל כך גדול שלא יצטרך להגדיל את הרצון הזה שיכול לפעול עמו, בכדי להשיג את המטרה הרוחנית. אי לזאת יש עצה, כמו בגשמיות, היינו להגדיל את הרצון הזה על ידי אנשים שמבחוץ, שהם מחייבים אותו, ללכת לפי טעמם ורוחם.

זוהו עי"ז שהוא מתחבר לאנשים שהוא רואה שיש גם להם צורך לרוחניות, והרצון שיש לאלו אנשים שמבחוץ הם מולידים לו גם רצון, שעי"ז הוא מקבל רצון גדול לרוחניות, זאת אומרת חוץ מהרצון שיש לו מפנימיותו עצמו, הוא מקבל רצון על רוחניות מה שהם מולידים לו, ואז הוא משיג רצון גדול שיכול לבוא להמטרה.

ח) וזה ענין של אהבת חברים שכל אחד מהחברה, חוץ מזה שיש לו רצון מצד עצמו הוא רוכש רצון מהחברים, וזה הוא נכס גדול, שאי אפשר להשיג, רק ע"י אהבת חברים. אבל מאד צריכים להזהר שלא לכנס לחברים, שאין להם רצון לבדוק את עצמם, את היסוד של עבודה שלהם, אם הבסיס הוא להשפיע, או לקבל, וכן לראות אם הם עושים מעשים בכדי להגיע לדרך האמת שהוא הדרך רק להשפיע, כי רק קבוצה כזאת מסוגלים להכניס לתוך החברים רצון להשפיע, זאת אומרת שכל אחד מקבל בחינת חסרון מהחברים, היינו שחסר לו את הכח דלהשפיע, ובכל מקום שהוא הולך הוא מחפש בשבע עינים, אולי ימצא באיזה מקום מי שיכול לתת לו את הכח דלהשפיע לכן כשבא לאיזה קבוצה שכולם צמאים לכח דלהשפיע, אז כולם מקבלים אחד מהשני את הכח הזה וזה נקרא שמקבל כח מבחוץ, בנוסף על כח הקטן שלו מצד פנימיות עצמותו.

ט) וכנגד זה יש כח מבחוץ שאסור לקבל ממנו שום סיוע אף על פי שהכח הזה שהוא יכול לקבל מבחוץ יתן לו חמרי דלק לעבודה, ועל הכח הזה צריכים מאד להזהר, שלא לקבלו וצריכים שמירה יתירה, מטעם שהגוף נוטה דוקא לקבל כח לעבודה מאנשים מבחוץ.

והוא בא לאדם כשהוא שומע כשאומרים עליו, למשל שהוא איש בעל מדות, או ת"ח, או איש בעל יראת שמים או שאומרים עליו שהוא איש מבקש את האמת, ובזמן שהאדם שומע אלו הדברים, אז הדיבורים האלו שהוא שומע שמחשיבין את עבודתו זה נותן לו כח לעבודה היות שמקבל כבוד עבור עבודתו, ואז הוא לא צריך לבחינת אמונה למעלה מהדעת, ולכח השפעה שה' יעזור לו שזה יהיה החמרי דלק שלו, אלא הוא מקבל חמרי דלק מהחיצונים, היינו החיצונים מחייבים אותו לעסוק בתורה ומצות.

י) וזה ענין של הצנע לכת, שאחד מהטעמים הוא בכדי שלא יהיה יניקה להחיצונים. לכן האדם צריך ללכת בהצנע לכת כמ"ש והצנע לכת עם ה' אלקיך, כי החיצונים פירושו אנשים שהם מחוץ ממנו, הם ינקים מעבודתו, בזה שאח"כ, היינו לאחר שהוא שומע שמכבדים אותו, כבר הוא לומד עבור החיצונים, ולא בשביל ה', כי הוא כבר לא נצרך שה' יקרב אותו לעבודתו, כי עכשיו הוא בעל עבודה מטעם שאנשים מבחוץ נותנים לו חמרי דלק שילמד, ויעבוד בשבילם היינו בשביל שהם מחייבים אותו שיעבוד, ולא ה' מחייב אותו שיעבוד בשבילו, אלא אחרים מחייבים אותו לעבוד בשבילם, היינו בכדי שהם יתנו לו כבוד וכדומה.

יא) ונמצא שזה דומה שהוא עובד בשביל אל זר, זאת אומרת שהם מצוים אותו לעבוד עם תמורת הכבוד וכדומה, שהם יתנו לו תמורת זה שהוא יעסוק בתורה ומצות, פירוש הדבר, במקרה שהם לא ידעו מעבודתו, והוא לא רואה שיש מי שהוא רואה ועוסק בתורה, אז אין לו מי שיחייב אותו עבודה. וזה נקרא אחיזת החיצונים, ומשום זה האדם צריך לעבוד בהצנע לכת.

יב) אולם בזה שהוא עובד בהצנע לכת, עובד לא מספיק, הגם שזה נכון שעכשיו רק הבורא הוא המחייב אותו לעבוד עבודת הקודש, אבל צריך להיות עוד דבר, היינו שהאדם צריך לעבוד שלא בעל

מנת לקבל פרס, וזהו ענין אחר לגמרי מטעם שזהו נגד הטבע שלנו, כי האדם נברא בטבע הנקרא רצון לקבל, והוא צריך עכשיו לעבוד רק בעבודה דלהשפיע, ולא לקבל לעצמו כולם.

יג) ולזה צריכים לחפש חברה, שכל אחד מהם, הוא בדעה כזאת שצריכים לעבוד להשפיע, וכח הזה הוא כח קטן אצל אדם לכן הוא צריך לחפש אנשים שגם הם מחפשים כוחות כאלו וע"י התחברותם יחד, אז כל אחד יכול לקבל כח מהשני, שרק זה חסר לו וה' ישלח עזרה ממרום, שנוכל ללכת בדרך של השפעה.

מתוך ספר המאמרים תשמ"ו

מאמר ט'

בענין נר חנוכה

(א) חז"ל במסכת שבת (כ"ג ע"ב) זז"ל, אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו וכו', ופרש"י, נר ביתו בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות, שלום ביתו, והכי אמרינן לקמן, "ותזנח משלום נפש", זו הדלקת הנרות בשבת, שבני ביתו מצטערין לישב בחושך, עכ"ל.

אבל נר חנוכה אינו לשלום ביתו, כי אסור להשתמש לאורו, כמ"ש (אחר הדלקת הנרות) הנרות הללו קדש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד.

(ב) וי"ל א', הוא נותן טעם, למה נר שבת קודם לנר חנוכה, הוא משום שלום בית, הדבר הזה דורש הסבר, וכי זה הוא סיבה מספקת לבטל מצות נר חנוכה, שהוא כל כך חשובה מחמת קדושה שיש בהם, עד כדי כך, שאחז"ל, שאסור להשתמש לאורן, כנ"ל שאנו אומרים הנרות הללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד, ומטעם שלום בית, שהוא ענין גשמי, מבטלין את המצוה הזאת.

ב', בכלל צריכים להבין, מהו הקשר בין נר של שבת לשלום בית, שלומדים זה מפסוק ותזנח משלום נפשי, זו הדלקת הנרות בשבת.

ובכדי להבין את הנ"ל, צריכים מקודם לבאר את ג' ענינים הנ"ל, א' מהו שבת, ב' מהו שלום בית, ג' מהו חנוכה.

(ג) הנה שבת, אחז"ל, שהיא מעין עוה"ב (ברכות נ"ז), וכמו"ש (בתפלת ערבית דשבת) "אתה קדשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמים וארץ", שענין תכלית משמע, שהוא המטרה, שבשבילה נברא השמים והארץ.

וידוע שענין מטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו, שפירושו, שהנבראים יקבלו טוב ועונג, וזה נקרא תכלית הבריאה, ומה ישנו לפני התכלית, הוא זמן העבודה, ולפי הנ"ל מתעוררת השאלה, אם המטרה הוא להטיב, העבודה זו למה לי, אלא התירוץ ידוע, כי בכדי שלא תהיה בחינת נהמא דכסופא, ניתן לנו עבודה, שהיא מכונה תיקון הבריאה, שפירושו, שע"י התיקון הזה נוכל לקבל את הטוב והעונג, כי כבר יהיה לנו בחינת השתוות הצורה להבורא, מבחינת שהנבראים רוצים להשפיע להבורא, כמו שהבורא רוצה להשפיע להנבראים, נמצא, שבזה שעובד בעמ"נ להשפיע, כבר אין מקום לנהמא דכסופא.

(ד) ולפי זה יוצא, שענין העבודה, מה שניתן לנו, הוא נאמר על תיקון הבריאה ולא על המטרה, כי המטרה הוא להנות ולא לעבוד, אלא מה שאנו צריכים לתיקון, אין הכוונה על התענוג, כי זה נותן הבורא מצד המטרה, אלא בכדי שהטוב והעונג, שנקבל, יהיה להם השלימות, וזהו השלימות, הוא שנוכל לקבל את הטוב ולא נרגיש אי נעימות, זה ניתן לעבוד, כי העבודה הוא בזה, שאנו צריכים להחליף את הכלים שלנו, שקבלנו מצד הטבע, ולהשיג כלים אחרים, הנקראים כלים דהשפעה, ובזמן שמקבלים את הטוב והעונג בכלים דהשפעה, אין כבר מקום לאי נעימות בעת קבלת השפע.

(ה) והנה הב' בחינות שביארנו בענין מטרת הבריאה, שתגיע לשלימותה, מוסבר לנו בשני מצבים, א' הסדר של תיקון הבריאה הוא, שאנחנו עובדים בתורה ומצות בעמ"נ להשפיע, הוא נבחן, שאנחנו משתמשים בכלים דהשפעה, זאת אומרת, היות שיש מעשים ויש כוונות, לכן במצב הא' אנו משתמשים במעשים דלהשפיע, שהוא בחינת תורה ומצות,

שהמעשים האלו נבחנים, שהוא עוסק בבחינת מהו רחום אף אתה רחום, היינו, שהאדם רוצה להשפיע להבורא, כדוגמת שהבורא רוצה להשפיע להנבראים, לכן אם הוא עושה מעשים כדוגמת הבורא, היינו שהולך בדרכיו, לכן האדם רוצה, שה' ישלם לו שכר תמורת עבודתו, אבל כאן יש גם עבודה דכוונה, שהוא לכוון, שהכוונה יהיה דומה להמעשה, כי יש לפעמים, הגם שהמעשה הוא, מה שעוסק בנתינה, אבל הכוונה הוא אחרת, זאת אומרת, הסיבה, מה שהוא נותן, הוא בעמ"נ לקבל אח"כ תמורה, וזה נקרא בשם שלא לשמה.

(ו) ומשום זה יש עבודה רבה, אם האדם רוצה לעשות מעשה של נתינה, והסיבה, שמחייבו לעסוק בנתינה, הוא, שיש לו סיבה, שהיא גורמת לו לתת ולא לקבל, דהיינו, שהסדר העולם הוא, את מי שאוהבים, מתעורר בלבו רצון לתת לאוהב, כי בזה הוא מתבטא האהבה שלו אליו, או לאדם חשוב, גם כן מתעורר בלב האדם, שיגלה לו את האהבה, מזה שנותן לו מתנה, וזה נקרא פיו ולבו שוים, שפירוש, שהמעשה והכונה הם שוים, ואין בלבו כוונה אחרת מהמעשה, שהוא נותן, משום שהסיבה הוא בכונה דלהשפיע, וזה נקרא לשמה.

(ז) ומצב ה'ב', שהוא מטרת הבריאה, מוסבר לנו, שאז אנו יכולים להשתמש בכלי קבלה, זאת אומרת, שאנחנו עוסקים בקבלת תענוגים, אבל הסיבה מה, שאנו רוצים לקבל תענוגים, הוא לא מטעם למלאות את רצוננו, שאנו משתוקקים לתענוגים, משום זה אנו רוצים עכשיו לקבל תענוגים, אלא שיש כאן סיבה אחרת לגמרי, היינו ההיפך מהמעשה שלנו.

(ח) היות שאנו משתוקקים להשפיע להבורא, ובשביל עצמנו אין אנו רוצים לקבל לתוך הרצון לקבל שלנו, מטעם שדבר זה גורם לנו בחינת פירוד מהבורא, אבל מה אנו יכולים לתת להבורא, שהוא יהנה מזה, ומה מותר לומר, כביכול, שזה חסר לו, רק דבר אחד אפשר לומר, היות שברא את הבריאה, בכדי להטיב לנבראיו, לכן אנו רוצים לקבל את הטוב והעונג, מטעם שאנו רוצים למלאות את רצוננו, שהוא להטיב.

(ט) ועתה נוכל לפרש את השאלה מהו חנוכה, היות כפי שהסברנו את מצב הא', שהוא עבודה דתיקון הבריאה, שהוא בכדי להשיג את הכלים דהשפעה, שעמהם יכולים להגיע אח"כ למטרת הבריאה, זה יכולים לכנות בשם רוחניות, כי לא רוצה לעשות שום מעשה עבור עצמו, אלא הכל לשם ה', כמו שארז"ל עולה, היינו קורבן עולה, הוא כולה לה', הכל רוחני.

הנה הנס של חנוכה היה על ענין רוחניות, כמו שאנו אומרים (ועל הנסים) כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, וכו'.

(י) ולפי שהסברנו יוצא, שרוחניות נקרא שמשתמשים בכלים דהשפעה, וענין שליטת היונים מתבטאת שלא נתנו לעשות שום דבר, השייכים לכלים דהשפעה, ששם היה גם שליטה על מעשה התורה ומצות, וזה היה בחיצוניות, ומכל שכן בפנימיות המחשבה, היו שולטים על המחשבה, שלא יהיה להם יכולת לכוון משהו לשם שמים, אלא רצו שעם ישראל יהיה משוקע באהבה עצמית, שע"י זה יהיה נפרדים מה', וכל מחשבותיהם של הס"א אינו אלא להרחיק אותם מה', וההתרחקות ופירוד באה רק ע"י שינוי צורה, כידוע שהוא אהבה עצמית.

(יא) אאמו"ר צ"ל אמר, על מה ששאלו חז"ל (שבת כ"א ע"ב) מאי חנוכה, ופירש, שהתשובה הוא חנוכה, שהכוונה הוא שחנוכה, זאת אומרת, כ"ה בכסלו לא היה גמר המלחמה, אלא היה רק חניה בלבד, כדמיון שהצבא רוצה לעשות התקפה חדשה וחזקה, אז נותנים להצבא לנוח, בכדי שיתאספו כוחות חדשים, ויוכלו להמשיך את המלחמה, ואמר, שיש טפשים, היות שקבלו פקודה לא ללכת קדימה לארץ השונא, אלא לנוח, אז הם חושבים, שכבר גמרו את המלחמה, שאין עוד מה לנצח את השונא.

(יב) נמצא לפי הנ"ל, שענין החנוכה אינו עוד שלימות המטרה, אלא זהו רק בחינת תיקון הבריאה, שבזה נתקנו הכלים דהשפעה, שפירושו הוא, מעשים של השפעה, ומשום זה אסור להשתמש לאורו של חנוכה, כי שימוש הוא מעשה של קבלה, והנס היה רק על מעשים דהשפעה, שיוכלו לעשות אותם, ולכוון בעמ"נ להשפיע, שזה נקרא לשמה, שזה היה נס, שיצאו משליטה של היונים, והיו יכולים ללכת בבחינת אמונה למעלה מהדעת, משא"כ קליפת היונים היו שולטים על ישראל, שלא לעשות שום מעשה, אם הוא לא יודע בשביל מה, ובשביל איזה תועלת יביאו הפעולה הזו, ובפרט לכוון הכל בבחינת אמונה למעלה מהדעת.

(יג) ולפי מה שהסברנו, יוצא, שנר חנוכה, הגם שהוא מרמז על נס רוחני, שהוא, שעם ישראל יצאו לחרות משליטתם של היונים, אבל זה היה רק חצי דבר, היינו, שרק כלים דהשפעה נתקנו ע"י נס דחנוכה, וזה נקרא בחינת תיקון הבריאה, אבל עוד לא מטרת הבריאה.

משא"כ שבת, שהוא מעין עוה"ב, שהוא בחינת תכלית שמים וארץ, כנ"ל, שהוא נקרא מטרת הבריאה, שפירושו של תכלית הוא סוף המטרה, זאת אומרת, מה שיתגלה בגמר התיקון מאיר מעין זה בשבת, לכן בשבת הוא הזמן של קבלת התענוג, היינו שמשמשים עם כלים דקבלה, ורק צריכים לכוון בעמ"נ להשפיע, שזה נקרא, שכל באי העולם צריכים להגיע לידי דרגה זו, כמו שכתוב כי לא ידח ממנו נידח, אלא כולם יבואו לשלימות המטרה, היינו לקבל, אבל שיהיה בעמ"נ להשפיע.

יד) ועתה נבאר את מה ששאלנו, מהו הקשר שבת עם שלום בית, ידוע, שבת נקראת מלכות, שהוא המקבלת את השפע עליונה בכלים דקבלה בעמ"נ להשפיע, אולם יש הרבה שמות למלכות, והשם בית מראה על שלימות, כמו שכתוב בהסולם (נח, דף פ"ח, אות רמ"ט) וז"ל, וצריך שתדע, שבשעה שהאדם הוא בכל השלימות, נבחן ליושב בית, שמילת בית רומזת על הנוקבא דז"א המאירה במוחין דג"ר, בסוד הכתוב, בחכמה יבנה בית, ולפיכך אותם המקבלים ממנה נבחנו ליושבי בית, אמנם בעת שהאדם צריך לתיקונים, כי אינו בשלימות, הרי הוא צריך לשמירה, שלא יתאחזו בו החיצונים להחטיאו, ועל כן הוא מוכרח לצאת מן הבית, כי אסור לו לקבל מוחין הגבוהים הללו, מפחד שלא ינקו ממנו החיצונים, ומחוייב לצאת לדרך ה', דהיינו לקבל תיקונים, הצריכים אליו, ומותר לו בעת הזו לקבל מוחין מבחינת הזווג ז"א ולא, כי להיותם בחינת אור החסדים המכוסים מחכמה, אין מהם שום יניקה לחיצונים, ומוחין הללו מכונים אכסניא, כי הם מיועדים בשביל עוברי דרכים, ולפיכך, אף על פי שנח צדיק תמים היה, מכל מקום הוא מדמה אותה לאורח עובר דרך וכו', עכ"ל.

הרי אנו רואים, שיש להבחין בסדר העבודה ב' הבחנות, א' מצב, שנקרא בית, ב' מצב, הנקרא אורח עובר.

טו) היות שבזמן שהאדם אינו עוד בשלימות, והוא צריך לצאת להיות במצב של עוברי דרך, שהוא דרך ה', בכדי לקבל תיקונים, שע"י הוא יבוא להשלימות, לכן נקראים אלו אנשים בשם, עוברי דרכים, שעדיין הם באמצע הדרך ועוד לא הגיעו להמטרה, שהם צריכים להגיע, והגם שהם צדיקים, כדוגמת נח, שהיה צדיק תמים, מכל מקום הוא עדיין בעל חסרון, משום שהוא תיקן רק כלים דהשפעה, המכונה כלים רוחניים, וזהו כנ"ל, שזהו מכונה בשם תיקון הבריאה, כי היכולת שלו הוא, שהוא כבר יכול להשפיע בעמ"נ להשפיע, שזה נקרא בחינת לשמה.

טז) ובזה מובן, מהו בא לרמז נר חנוכה כנ"ל, שהוא רק חניה לבד ולא גמר עבודה, ומשום זה נר חנוכה אסור להשתמש לאורה, משום שהנס היה על כלים רוחניים, כנ"ל, ובכלים דהשפעה לא שייך שישתמש לקבל הנאה מהאור, ולכן הוא לראותם בלבד.

יז) משא"כ נר שבת, ששבת הוא בחינת תכלית שמים וארץ, שהוא מעין עוה"ב, שזהו נקרא מטרת הבריאה, שהוא להטיב לנבראיו, שהם יקבלו טוב ועונג, לכן אור זה מקובל בכלים דקבלה, המכונה מקבל בעמ"נ להשפיע, זאת אומרת, שהם משמשים בכלים דקבלה, וזה נקרא בחינת בית, בסוד בחכמה יבנה בית, שמלכות, שהיא שורש הנשמות, הנקראת כנסת ישראל, המקבלת שפע בשביל הנשמות, ובזמן שהתחתונים ראוים לקבל את אור החכמה, נקרא זה מוחין דשבת, היינו מוחין דחכמה, ומוחין דחכמה הוא האור של מטרת הבריאה.

היוצא מזה, שנר חנוכה ונר שבת הם מרמזים על שני בחינות, שאינם דומות זו לזו.

יח) ועתה נבאר מה ששאלנו, מהו ענין שלום בית לשבת, שבשביל זה אחז"ל הוא קודם לנר חנוכה.

הנה ספירת היסוד נקרא שלום בית, משום שהוא המשפיע למלכות, היות שמלכות הוא השורש של הנשמות, וכשמלכות הוא בבחינת נקודה, שפירושו, שאינה מאירה רק בבחינת נקודה קטנה, אין אז להנשמות את השפע, הצריכה להם, וזה נקרא שכינתא בגלותא, ואז קליפות גוברים ורוצים לשלוט על הדברים שבקדושה, ויש עבודה גדולה להתחתונים, ומזה נעשה המחלוקת בין הקדושה להטומאה.

יט) וכשבאה היסוד דגדלות, שהוא המשפיע השפע עליונה להמלכות, היינו שמשפיע לה את האור החכמה, נעשה אז שלום בית, כמו שכתוב ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו ישלים עמו, ולכן נקרא יסוד שלום, משום שהוא עושה שלום בית, שאז נתבטלו הכוחות דקליפה, כמו שכתוב "כד עיל שבתא איהי וכו',

ואתפרשת מס"א וכו', וכלהון מתעטרין בנשמתין חדתין" (כגונא, בשבת ערבית), נמצא, שבית שהיא מלכות, כשמקבלת השפע דשבת, נעשה שלום, שאז כל הדינין מתעברין ממנה וכו'.

לכן נר שבת, הוא מרמז על השפע של גמה"ת, משא"כ נר חנוכה, מראה על האור ששיגים באמצע עבודה, שהוא בכדי שנוכל להמשיך ולגמור את העבודה, ולכן נר שבת נקרא שלום בית, על שם השפע, המגיע מיסוד, למלכות.

* * *

מתוך ספר המאמרים תשנ"א

חנוכה

(א) אאמו"ר זצ"ל, אמר על מ"ש "הנרות הללו קדש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד", שצריכים לדעת ההבדל בין נס חנוכה לנס של פורים. כי בחנוכה היתה הגזרה רק על רוחניות, שמנעו מעם ישראל לקיים את המצות. והנס היה, שבזמן שגברו החשמונאים, כן היו יכולים לקיים את המצות. והיות לרוחניות אין כלים, כי כלים נקראים דוקא כלי קבלה, שזה נקרא בריאה יש מאין, שהוא הרצון לקבל. לכן בא הרמז לזה הנרות הללו קדש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם.

משא"כ הנס של פורים. היה הגזרה גם על הגופים, כמ"ש להשמיד להרג ולאבד, וכו' (אסתר ג, יג). נמצא, שהנס היה על הגופים. וגופים נקראים כלים לקבל. לכן בפורים כתוב שמחה ומשתה ויום טוב, שענין משתה כבר שייך להגוף. ובחנוכה ניתן לנו הנס רק לראותם בלבד, ואין לנו רשות להשתמש בהם.

(ב) וזה שרז"ל אמרו חנוכה חנו - כה. ושאל, מהו הרמז של חנו. ואמר, שענין חנו הוא פירוש, חניה. ואמר על זה משל, היות הרבה פעמים באמצע המלחמה נותנים חופש לאיזה פלוגה חיילים, והם הולכים הביתה, בכדי שיהיה להם אח"כ כח להיות חיילים אמיצים. ואח"כ לאחר החניה חוזרים לשדה המלחמה. ויש טפשים, שהם חושבים, מדוע ניתן להם חופש ללכת הביתה, בטח שהמלחמה נגמרה. לכן כבר לא צריכים אותם. משא"כ הפקחים שבהם מבינים, זה שנתנו להם חופש, הוא מטעם לנוח, הוא בכדי שיקבלו כוחות חדשים, שיוכלו להלחם עם השונא. לכן הם מבינים, שהמנוחה הוא בכדי לקבל כח להלחם.

(ג) כמו כן כאן, בחנוכה היה רק גאולה על הרוחניות, כי הגזרה היתה רק על רוחניות, כמ"ש (ב-על הניסים) "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, וכו'". נמצא, שהגאולה היתה רק על רוחניות. וענין רוחניות בעבודה נקרא כלים דהשפעה, המכונה אור דחסדים, המתלבש בכלים דהשפעה. אבל כאן, כשזוכים רק לכלים דהשפעה, הוא רק חצי עבודה, היינו חצי מלחמה. זאת אומרת, האדם צריך לזכות, שגם הכלים דקבלה יכנסו לקדושה, היינו שישמש עמהם על הכוונה דלהשפיע. ולאחר שגם כלים דקבלה נכנסו לקדושה, אז נקרא, שכבר יש לו כלים לקבל. ואז נקרא דרגה זו המתקת הגבורות. כלומר, לפני שהשיג את הכלים דקבלה, שיהיו בע"מ להשפיע, לא היה יכול להשתמש עם האור שנתגלה על כלים דהשפעה. שכלים דהשפעה פירושו, שהאדם נותן משהו, ותמורת הנתנה אין האדם רוצה שום דבר, מטעם שהוא מאמין, שהוא משמש מלך גדול. לכן הוא שמח, בזה שהוא זכה לשמש מלך גדול.

(ד) משא"כ כשהוא משמש עם כלים דקבלה, היינו שהוא לוקח תענוגים מהבורא, והיות שע"י הקבלה הוא נעשה נפרד מהבורא, מסיבת שינוי צורה, לכן נקרא הכלי קבלה האלו גבורות מרים. מפני שמר לו מחמת התרחקות מהבורא. כי פירוש של גבורות הוא, היות שיש באדם ב' מיני כלים, אחד נקרא חסד, היינו שהוא נותן, ואחד נקרא גבורה, זהו מה שהוא מקבל. ונקרא גבורה, שיש כאן ענין של התגברות, שלא לקבל. ואם כן יקבל, הוא יהיה מרוחק מה'. והמצב הזה מר לו. לכן, כשהוא יכול לתת על הרצון לקבל הכוונה דע"מ להשפיע, נמצא, הגבורות הקודמות, שאם הוא היה משמש עם הכלי קבלה, היה מר לו, מסיבת שינוי צורה. ועכשיו נמתקו, היינו עתה, שמשמש עם הכלי קבלה, הוא מרגיש מתיקות, היות שכוונתו הוא בע"מ להשפיע. וזהו כבר בחינת השתוות הצורה. לכן עתה הוא יכול להנות מהם. כי בקבלה באופן כזה, בע"מ להשפיע, אין כאן שום מר, אלא הכל טוב.

(ה) הנה אנו אומרים (בשיר של מעוז צור ישועתי) "יונים נקבצו עלי, אזי בימי חשמנים. ופרצו חומת מגדלי". הנה יונים נקראים אלו אנשים שהולכים בתוך הדעת. כלומר, שאין ביכולתם לעשות משהו אם זהו נגד הדעת. ואז היתה שליטת היונים, היינו השליטה הזו היתה שולטת על עם ישראל. והשליטה זו מכונה מלכות יון הרשעה, שמתפקידם הוא להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. כלומר, השליטה שהוא ללכת דוקא בתוך הדעת, זה גורם לפרוץ את החומה, שהוא שומר את המגדל. שפירושו של מגדל הוא, שיש באדם בחינת שיעור מסוים בגדלות ה'. והחומה זו נקרא אמונה למעלה מהדעת, שדוקא ע"י האמונה למעלה מהדעת הוא יכול לבוא לידי הרגשת גדלות ה'. וכמו כן לצייר לעצמו גדלות ה'. ובזמן שיש לאדם הרגשה בגדלות ה', אז האדם דומה כמו נר בפני אבוקה, שהוא בטל אליו. אבל היונים, היינו

השליטה שבתוך הדעת, שלא נתנו ללכת למעלה מהדעת, זה נקרא שפרצו חומת מגדלי. היינו בחינת אמונה למעלה מהדעת, שזהו חומה, שבתוך החומה הזו יכולים לבנות מגדלים, היינו להשיג גדלות ה', שזה נקרא מגדל. כלומר, שדוקא ע"י אמונה למעלה מהדעת זוכים לדעת דקדושה.

(ו) נמצא, גדלותו של אדם, שהוא זוכה להרגשת גדלות ה', בא דוקא ע"ז, שהאדם משפיל עצמו, היינו שמשפיל את הדעת שלו. ואז הוא יכול לזכות לגדלות ה', הנקרא דעת דקדושה. ובזה יש לפרש מ"ש (מובא ב-ויתן לך למוצאי שבת) "א"ר יוחנן, בכל מקום שאתה מוצא גדלותו של הק' ברוך הוא, שם אתה מוצא ענותנותו, וכו'". בטח יש בזה פירוש יותר פשוט. אולם כשאנו מדברים בדרך העבודה, יש להבין מ"ש, שאנו מוצאים את ענותנותו של הקב"ה, שהוא ענו. ויש להבין, מה שייך לומר אצל הבורא מידת ענותו. כי משמע, שפלותו. ואיך שייך לומר אצל הבורא מדה זו. ובדרך כלל כתוב "ה' מלך גאות לבש".

(ז) ויש לפרש, שהכוונה הוא על האדם. כלומר, כל מקום שאדם זוכה לגדלותו ית', להשיג משהו מגדלות ה', שם אתה מוצא את ענותנותו של אדם. שלפי גדלות ה', שהאדם זוכה, בשיעור כזה האדם רואה את שפלותו. זאת אומרת, שדוקא בזמן שהאדם הולך למעלה מהדעת, אז באה לו הדעת, ורוצה להפריע לו. ומתחיל להתוכח עמו. והאדם רואה אז, שאין לו מה להשיב. אז האדם רואה את הרע שיש בו, שהוא צריך להתחזקת יתירה, שיהא בידו של אדם להנצל מהדעת של יצה"ר, הנקרא בחינת יונים. ורואה אז, לפי הרע שמגולה אצלו, שאין עוד כל כך שפל כמוהו, מטעם שהרע מגולה אצלו יותר משאר אנשים. כנ"ל, כפי הטוב שהאדם עושה, אם האדם הולך בדרך האמת, שהוא רוצה לעשות הכל בע"מ להשפיע. נמצא, בזמן שהאדם זוכה לגדלות ה' אפילו משהו, האדם אינו יודע מדוע עזר לו ה' יותר משאר אנשים. כי הוא מרגיש, שהוא יותר גרוע מכל אנשים שבעולם. ואומר לעצמו, בטח אם שאר אנשים היו יודעים את דרך האמת, כפי שהוא מבין, בטח היו הם אנשי מעלה ולא כמוהו. נמצא, בזמן שהאדם מרגיש קצת גדלות ה', הוא בא לידי שפלות, מזה שה' עזר לשפל כמוהו. וז"ש בכל מקום שאתה מוצא גדלותו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענותנותו.

(ח) לכן בזמן שהאדם אומר לה' "אתה נותן יד לפושעים, וימינך פשוטה לקבל שבים" (תפלת נעילה), שפירוש, בזמן שהאדם מבקש מה', שיקרב אותו, שזה נקרא נותן יד להתפייסות, וימינך פשוטה לקבל שבים. היינו, שהאדם אומר לה', אני מרגיש את מצבי, איך שאני נמצא במצב של רשע ופושע יותר מכל העולם. וזה באה לו מסיבת שמלמעלה גילו לו את הרע, כנ"ל, שאין מגלים לאדם רע יותר מכפי טוב הנמצא בו. כמו שפרשנו את מה שאמרו חז"ל "רשעים נדמה להם היצר הרע כחוט השערה, וצדיקים כהר גבוה". ולכאורה היה הדבר צריך להיות להיפך. הרשעים, שלא יכולים להתגבר על יצה"ר, אז הם צריכים לומר, שהיצר הרע כהר גבוה. משא"כ הצדיקים, שכן היה להם כח התגברות, היה צריך להיות היצר הרע בעיניהם כחוט השערה.

(ט) והתשובה הוא כנ"ל, שאין מראים לאדם את הרע שבו, אלא לפי ערך הטוב שנמצא בו. מטעם, כדי שיהא הטוב ורע מאוזן. לכן צדיקים, שיש להם הרבה עליות וירידות, כל הירידות הן מצד היצה"ר. לכן מהרבה ירידות נעשה הר גבוה. ומילת הר יש לפרש הרהורים. זאת אומרת, מכל הרהור, שהאדם מהרהר אחרי מדתו של הקב"ה, שאינו מאמין בהשגחתו ית', שהוא טוב ומטיב, זה נקרא הרהור רע. לכן אצל צדיקים היצר הרע הוא נעשה הר גבוה. משא"כ אצל רשעים, שאין להם עליות וירידות, מטעם שאי אפשר לקבל ירידה מטרם שהאדם עולה, כמו שבארנו בענין חלום יעקב, שכתוב "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", שהיה צריך לומר מקודם יורדים ואח"כ עולים. אלא בבחינת עבודה, כל אנשים באו לעוה"ז בתור לקיים שליחות של הבורא. ומלאך נקרא שליח. לכן מקודם צריך לעלות בדרגת עבודה, שמרגישים קצת התקרבות ה'. ואח"כ אפשר להיות ירידות. לכן רשעים, שאין להם עליות, ממילא אין להם ירידות. ובאמת למה אין הם עולים. זהו מטעם, שהיצר הרע מפריע להם לעלות. לכן הם נשארים בהיצר הרע שאינו אלא כחוט השערה.

(י) לכן צדיקים, שיש להם הצורה אמיתית של הרע, לכן בזמן שה' עוזר להם, הם מרגישים את שפלותם, שהבורא קירב אותם. וזה נקרא כמ"ש "מאשפות ירום אביון". שפירוש, שהאדם אומר, בזמן שהייתי נמצא באשפה, ונהנתי ממה שכל בעלי חי לוקחים את מזונותיהם, היינו מאשפה. וז"ש במקום גדלותו של הקב"ה, אתה מוצא את ענותנותו.

(יא) אולם יש לפרש זה, כנ"ל, שאין להאדם לומר עתה, שכבר זכיתי לבחינת גדלות ה', כבר אין אני

זקוק לבחינת אמונה למעלה מהדעת, היות שכבר יש לי על מה לבנות את העבודה שלי, על בסיס שזכיתי עכשיו לגדלות ה'. אלא

מ"ש אאמו"ר זצ"ל, שהאדם צריך להיות זהיר, בזמן שהוא זוכה לאיזו התקרבות מצד ה'. שאל יאמר, שעתה הוא יודע, שכדאי לעבוד עבודת הקודש, בגלל שהוא מרגיש עכשיו טעם בעבודה. אלא האדם צריך לומר, עתה אני רואה, שכדאי לעבוד למעלה מהדעת, כי דוקא עי"ז שאני רוצה ללכת למעלה מהדעת, ה' נותן לי קצת התקרבות אליו. לכן הוא מקבל ההתקרבות הזו בתור סימן, שהוא הולך בדרך האמת. לכן הוא מקבל עתה, שמהיום והלאה לא ירצה לקבל שום עבודה בתוך הדעת, אלא הכל למעלה מהדעת. נמצא, שאין הוא לוקח התקרבות ה' בתור בסיס, שעל זה הוא אומר, שכדאי להיות עובד ה', היות שיש לי כבר בסיס. אלא להיפך, שמהיום והלאה הוא יעבוד רק למעלה מהדעת.

יב) ז"ש במקום גדלות של הקב"ה, אתה מוצא את ענותנותו. כלומר, במקום גדלותו, היינו במקום שהאדם משיג קצת גדלות ה', שם אתה צריך למצוא את ענותנותו. כלומר, ששם במקום שהאדם מוצא את גדלותו של הקב"ה, האדם צריך למצוא את ענותנותו של האדם, שהיא בחינת אמונה למעלה מהדעת, הנקראת שפלות, ענוה. היות שבחינת אמונה היא בחינה שהיא למטה מחשיבות. לכן אמונה נקראת בחינת מטה. זאת אומרת, שבזמן שהאדם מוצא גדלות ה', האדם צריך לחפש ולמצוא מקום לעבוד בבחינת אמונה, ולא בבחינת מה שהוא מצא מקום גדלות ה'. היות שהאדם צריך לומר, זה שזכה קצת למצוא מקום לגדלות ה', הוא מטעם, שהלך מקודם בבחינת אמונה, שנקראת בחינת מטה, בחינת שפלות. לכן הוא ממשיך ללכת בדרך הזה, שהיא אמונה למעלה מהדעת. היות שהוא רואה, שדרך זו הוא דרך אמת, והוכחה לזה שדוקא ע"י הכנה זו ה' מקרב אותו אליו.

יג) ז"ש יונים נקבצו עלי, וכו', ופרצו חומת מגדלי. שענינו הוא, שהאדם צריך לשמור את החומה הזו, הנקראת אמונה בה' למעלה מהדעת. כלומר, שאין לאדם לחכות עד שהוא יבין שכדאי ללמוד, וכמו כן שכדאי להתפלל, וכדומה. אלא שלא יסתכל על מה שהדעת מיעץ לו. אלא הוא צריך ללכת לפי שהתורה מחייבת את האדם. כן האדם צריך להתנהג. ורק על דרך זו, שזה נקרא כניעה ללא תנאי, האדם יכול לזכות לדעת דקדושה.

יד) והעיקר הוא התפלה. היינו, שהאדם צריך להתפלל לה', שיעזור לו ללכת למעלה מהדעת. כלומר, שהעבודה צריכה להיות בשמחה, כאילו כבר זכה לדעת דקדושה. ובאיזו שמחה היה אז עבודתו, כמו כן הוא צריך לבקש מה', שיתן לו את הכח הזה, שיהיה בידו ללכת למעלה מדעתו של הגוף. כלומר, אע"פ שהגוף לא מסכים לעבודה זו בע"מ להשפיע, רק הוא מבקש מה', שיהא בידו לעבוד בשמחה, כמו שמתאים למי שמשמש מלך גדול. ואין הוא מבקש מה', שיראה גדלות ה', ואז הוא יעבוד בשמחה. אלא הוא רוצה, שה' יתן לו שמחה בעבודה דלמעלה מהדעת, שיהיה חשוב אצל האדם, כאילו כבר יש לו דעת.

מאמר י"ג

מהו מסרת גבורים ביד חלשים בעבודה

א) הנה סדר העבודה, בזמן שהאדם רוצה לעשות הכל לשם שמים, היינו שהמעשים שלו יהיו בע"מ להשפיע, ולא לקבל שכר, היות שזהו נגד הטבע, מטעם שהאדם נברא ברצון לקבל לתועלת עצמו, לכן ניתן לנו עבודה, לצאת מאהבה עצמית ולעבוד רק להשפיע לטובת ה'. ובכדי שנוכל לעבוד עבודה זו, היינו לצאת משליטת אהבה עצמית, ניתן לנו מצוה של ואהבת לרעך כמוך, כמו שאומר רבי עקיבא, שזה כלל גדול בתורה. וכמו שמפורש בספר מתן תורה, שבסגולה זו נצא משליטת הרצון לקבל לעצמו, ונוכל לעבוד לתועלת ה'. ובענין ואהבת לרעך כמוך יש לפרש ב' פירושים, א' כפשוטו בין אדם לחבירו, ב' בין אדם למקום, כמאמר חז"ל (מדרש רבא יתרו כז, א) רעך ורע אביך אל תעזוב. רעך זה הקב"ה, כמ"ש למען אחי ורעי, שמפרשים, זה הקב"ה, שקרא אותם אחים ורעים, עכ"ל.

ב) נמצא, שענין ואהבת לרעך כמוך, הכוונה הוא להגיע לאהוב את ה' כמוך. נמצא, שיש ב' בחינות ואהבת לרעך כמוך, א' צריכים לומר, בתור סגולה. כלומר, מה שצריכים לאהוב את חבירו, הוא רק שעל ידו נוכל להגיע גם כן לאהוב את ה', כמובא במתן תורה. לכן, כמו באהבת חברים, האדם כשרוצה להתדבק עם חברים, הוא בוחר לעצמו עם מי להתחבר. היינו, שהאדם בורר לעצמו חברים, הוא מחפש חברים, שיהיה בהם מעלות טובות. כמו כן האדם, כשרוצה לאהוב את ה', האדם צריך להשתדל לראות את הגדלות וחשיבות של ה'. וזה מעורר באדם אהבת ה'. ואם אין האדם מסוגל לראות את גדלות וחשיבות הבורא, מטעם שהרע שבאדם מראה לשון הרע על הבורא, אז האדם צריך להתפלל לה', שה' יעזור לו, שיהיה בידו כח להתגבר, ולומר למעלה מהדעת אני רוצה להאמין בגדלות וחשיבות ה', כדי שאני אוכל לאהוב אותו, כמ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך. זאת אומרת, אהבת חברים הוא אמצעי, שעל ידו יכולים להגיע להמטרה, שהיא אהבת ה'.

ג) ובזה יש לפרש מה שאמרו חז"ל "טוב תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון". כלומר, בזה שהאדם מתיגע בדרך ארץ, שהוא ענין עבודה בין אדם לחבירו, זהו סגולה, שיכול לבוא לאהבת ה', הנקרא בחינת תורה. שעיקר התורה הוא, שע"י התורה מתחברים להנותן התורה. שעל זה אמרו חז"ל אמר הקב"ה, בראתי יצה"ר, בראתי תורה תבלין. כלומר, שע"י התורה, שהוא בחינת תבלין, זוכים לבחינת דביקות בה', שזהו נקרא מחזירו למוטב. וזהו ע"י "גיעת שניהם משכחת עון". היינו ע"י יגיעה בין אדם לחבירו ובין אדם למקום, שהוא ע"י יגיעה בתורה, משכח עון. כלומר, העוון של עץ הדעת, שמזה נמשך העונות, מתתקן על ידי שניהם.

ד) הנה הכתוב אומר (תהילים ל"ג ב-רננו צדיקים) "הנה עין ה' אל יראיו, למיחלים לחסדו, להציל ממות נפשם, ולהחיותם ברעב". ויש להבין, מהו עין ה' אל יראיו דוקא. הלא עיני ה' משוטטות בכל. ויש להאמין, שה' משגיח על כל העולם בהשגחה פרטית, בבחינת טוב ומטיב, ולא דוקא אל יראיו. ויש לפרש זה, שאין אנו מדברים מה', אלא מבחינת ממעשיך הכרוך. כלומר, שדוקא היראיו, הם המרגישים שעין ה' משגיח על כל העולם. היינו, שרק אלו שהם יראי ה', משיגים שה' משגיח על העולם בבחינת השגחה פרטית, בבחינת טוב ומטיב. מה שאינו כן אצל כלל העולם, שעליהם שורה בחינת הסתר פנים על ההשגחה, שאינם יכולים להשיג את השגחתו ית', שהוא בבחינת טוב ומטיב. ה) וזהו כמ"ש בהקדמת ספר הזהר (דף קל"ח) וכל עוד שהמקבלים לא באו לידי השלמה, שיוכלו לקבל שלימות הטבתו, שחשב עלינו במחשבת הבריאה, מוכרחה ההנהגה להיות בדרך טוב ורע, עכ"ל. היינו, שכל זמן שהכלי קבלה שלנו מלוכלכים עוד בקבלה עצמית, אי אפשר לראות את ההשגחה בבחינת טוב ומטיב. אלא כנ"ל, היינו מי יכול לראות את עין ה', שהשגחתו ית' הוא בבחינת טוב ומטיב, רק אלה שהם המיחלים לחסדו. כי חסדו פירושו, שהם מיחלים לקבל מידת החסד מה', היינו שהם מיחלים לקבל מה' מידת השפעה, הנקרא השתוות הצורה, המכונה דבקות בה'. לכן כשהם זוכים למידת השפעה, כבר הכלי קבלה שלהם אינם מלוכלכים. אז הם זוכים לעין ה', היינו להרגיש שהשגחתו ית' הוא בבחינת טוב ומטיב. משא"כ לאנשים שאינם מיחלים להשיג את מידת החסד, היינו לכלים דהשפעה, הם נמצאים תחת שליטת טוב ורע.

ו) אולם למי הבורא נותן את החסד, הנקרא כלים דהשפעה, שהיא טבע שני. לא לכולם. כלומר, שיש הרבה אנשים, שמיחלים לחסדו, היינו שהבורא יתן להם את מידת החסד. אולם לאלה אנשים, שהם חושבים, שענין החסד הוא רק לבחינת תוספות, זאת אומרת, הם מחזיקים את עצמם לשלמים, אלא

הם צריכים את מידת החסד, שהבורא יתן להם, שזה יהיה אצלם בחינת תוספות טובה, לאלו אנשים אין הבורא נותן להם מטעם שמלמעלה נותנים רק לאלו שיש להם כלים להמילוי. זאת אומרת, אם אין חסרון אמיתי, אין באפשרות למלאות. אלא דוקא מתי שהאדם אינו מבקש מותרות, אלא הכרחיות, אז האדם מקבל, כי מותרות לא נקרא חסרון.

ז' וז"ש "עין ה' אל יראיו, למיחלים לחסדו". באיזה אנשים מדברים, שמייחלים לחסדו. כלומר, לאיזה צורך הם מייחלים, שה' יתן להם את מידת החסד. זהו דוקא באלו אנשים, שמרגישים, שצריכים את מידת החסד, בכדי "להציל ממות נפשם". היינו דוקא באלו אנשים שרוצים להגיע לדביקות ה', היינו להיות דבוקים בחיי החיים. אחרת, אם אין להם דביקות, הם מרגישים עצמם, שהם בחינת מתים, כשרז"ל "רשעים בחייהם נקראים מתים", לכן הם מבקשים מהבורא שיציל אותם ממות, כי שינוי צורה מפריד אותם מחיי החיים. משא"כ דביקות ה' הוא בחינת חיים, כמ"ש "ואתם הדבקים בה' אלקיכם, חיים כולכם היום". נמצא, מה שהם מבקשים את מידת החסד, היא מטעם, שלא רוצים להיות בחינת רשעים בחייהם נקראים מתים. להם הבורא נותן את מידת החסד, היינו כלים דהשפעה. וז"ש "להציל ממות נפשם". היינו כנ"ל, זה שהוא מבקש מה' שיתן לו את מידת החסד, הוא מטעם להציל ממות נפשם, זה נקרא חסרון, שהוא כלי שיכול לקבל מילוי.

ח) משא"כ אלו אנשים, שהם צריכים לעזרת ה' מטעם מותרות, אין להם כלים אמיתיים, היינו חסרון אמיתי, שה' יתן להם את הכלים, מטעם להציל ממות נפשם, אלא מטעם מותרות. לכן הם נשארים עם הכלי קבלה, שהם דואגים רק לתועלת עצמם. והם אינם מרגישים, שיש להם כלים מלוכלכים, שאי אפשר לכנס לתוך הכלים האלו קדושה, כי קדושה ותועלת עצמו הם שני הפוכים זה לזה. ט) ובהאמור יוצא, שרק אלה שהם מבינים, שאם אין הם מסוגלים לעשות מעשים להשפיע, הם נפרדים מחיי החיים, והם מבקשים מה', שיתן להם את הכח דלהשפיע, שזהו טבע שני, כמ"ש אאמו"ר צ"ל, ז"א כמו שהטבע הראשונה,

שהוא הרצון לקבל, נתן הבורא, כמו כן אי אפשר לשנות לטבע שני, רק הבורא בעצמו. וכמו שהיה ביציאת מצרים, שה' בעצמו הוציא אותם משליטת פרעה מלך מצרים, כמו שרז"ל (בהגדה של פסח) "ויציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך, ולא ע"י שרף, ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו". י) אולם מתי האדם מקבל את העזרה, שה' יוציא אותו משליטת מצרים, שהוא הרצון לקבל לעצמו. זהו דוקא בזמן שיש להאדם חסרון אמיתי כנ"ל, ולא מותרות. לכן, אם האדם רוצה להגיע לדביקות ה', אז האדם מקבל עזרה על בחינת חסרון. היינו, שירגיש, שהוא בעל חסרון. כלומר, לא שחסר לו איזו שלימות, אלא שחסר לו חיים, מחמת שהרע שבו הוא במידה מרובה. לכן מודיעים לו מלמעלה, שהוא חוטא. כמ"ש בזה"ק, על מ"ש "או הודע אליו חטאתו". ושואל מי הודע לו. ומשיב הקב"ה הודע אליו, שהוא חטא. שהפירוש הוא, שהקב"ה מראה לו את האמת, איך שהוא מרוחק מה', וממש חסרים לו חיים דקדושה. נמצא, שהאדם מבקש אז מה', שיעזור לו, ושיתן לו את הרצון להשפיע, מטעם שחסר לו חיים. ואז, היות שכבר יש לו חסרון אמיתי, אז הקב"ה נותן לו את הרצון להשפיע, שהוא בחינת טבע שני.

יא) ובהאמור יש לפרש מ"ש (ב- ועל הנסים) "ואתה ברחמיך הרבים וכו', מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים וכו'", שזה בא להודיענו, שמטרתם שהאדם בא לידי מצב, שהוא רואה, איך שהוא חלש, ורואה, איך שהרע אצלו כל כך מרובה, שאין לו שום אפשרות להתגבר, ואיך שהוא טמא וכו', אי אפשר לקבל מילוי מלמעלה, כי עדיין אין לו כלי שלם, שיוכל לקבל את המילוי, השייך לחסרון הכלי. וז"ש "כי אתם המעט מכל העמים", שפירושו כנ"ל, היינו "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם", היות כי אתם המעט מכל העמים. היינו, שהאדם רואה, שהוא יותר גרוע מכל העולם. ודוקא במצב של שפלות, ה' בוחר בכם, והוציא אתכם משליטת מצרים, כמ"ש אני ה' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלקים.

יב) הנה כתוב (במזמור שיר חנוכה), ארוממך ה' כי דליתנו, ולא שמחת אויבי לי". ויש להבין, מי הם האויבים של דוד, שדוד אמר ולא שמחת אויבי. ויש לפרש, כי ידוע שדוד נקרא בחינת מלכות, היינו מלכות שמים, שהנבראים צריכים לקבל על עצמם עול מלכות שמים על הכוונה שלא ע"מ לקבל פרס, אלא בגין דאיהו רב ושלטי, ולא לשם תועלת עצמו. ולדבר זה כל העולם מתנגדים, ושונאים לעשות הכל לשם שמים ולא לתועלת עצמם. לכן היות שקדושה הוא כולו להשפיע, היינו לתועלת ה', כמ"ש קדושים

תהיו, כי קדוש אני ה'. כלומר, כמו שהבורא הוא רק משפיע להנבראים, כמו כן הנבראים צריכים להשפיע לה', כי זה נקרא השתוות הצורה, שהוא בחינת דביקות בה'. נמצא, כל אלה שהם רוצים לעבוד רק לתועלת עצמם ולא לשם שמים, הם נקראים אויבי ה', היינו אויבי מלכות שמים. והם נקראים בזה אויבי דוד. וז"ש דוד "ולא שמחת אויבי לי".

יג) ובדרך כלל יש לנו לדבר רק מב' בחינות, א', מהבורא, ב', הוא מהנבראים. היינו, הבורא ברא את הנבראים בכדי לתת להם טוב ועונג, כמ"ש "רצונו להטיב לנבראיו". ואדם הראשון קודם החטא, היה לו שלימות של בחינת הנשמה שלו, שהיה לו אז בחינת נר"ן מבי"ע, וגם נר"ן מאצילות. רק אחר החטא, היה לו הסתלקות הנר"ן שלו, ולא נשאר רק בבחינת נפש לבד. ואז היה צריך לעשות תשובה, היינו להעלות כל הכלים שלו, שנפלו להקליפות, ושוב לחברם עם הקדושה, שהוא לחזור ולהידבק בו ית' בבחינת בע"מ להשפיע, שזה נקרא תשובה, הנקרא בזה"ק תשובה-לגבי-ו. שפירוש של ה' הוא בחינת מלכות, שענינה מקבל בע"מ לקבל, וממנה נמשכות כל הנשמות. לכן מלכות נקראת כנסת ישראל, שהיא כוללת כל הנשמות. ועל מלכות זו ניתן תיקון, לתקן אותה בע"מ להשפיע. ועבודה זו נתנה להנבראים, שעי"ז שעוסקים בתורה ומצות בע"מ להשפיע, גורמים בזה, כל אחד ואחד בשורש נשמתו, במלכות דאצילות, שתהיה בע"מ להשפיע, שעי"ז גורמים יחוד למעלה, הנקרא יחוד קוב"ה ושכינתיה. היינו בחינת מלכות, הנקראת שכינה, עם ז"א, הנקרא ו' דהוי"ה. שזהו פירוש תשובה, מה שזה"ק אומר תשוב ה' לגבי ו'.

יד) ובאופן כללי יש להבחין ג' בחינות, הנקרא בשם, אחד יחיד ומיוחד. וכמ"ש (תע"ס חלק א', דף י"ד אות א) וז"ל, אחד מורה שהוא בהשואה אחת. יחיד מורה על הנמשך הימנו, שגם אלה הריבויים המה אצלו בצורת יחיד, כמו עצמותו ית'. ומיוחד מורה, הגם שהוא פועל ריבוי הפעולות, אמנם כח אחד פועל כל אלה, וכולן חוזרות ושבבות ומתייחדות בצורת יחיד וכו', עכ"ל. שפירושו אחד, שהוא בהשואה אחת, כלומר שברא את הבריא על רצון אחד, שהוא להטיב לנבראיו. ויחיד פירושו, הגם שאנו רואים, שיש ריבוי פעולות, היינו טוב ורע, היינו שנראה ח"ו כפועל טוב ופועל רע, אז נקרא יחיד, היינו משום שלכל פעולותיו המשונות יש להם תוצאה יחידה, להטיב. ונמצא, שהוא יחיד בכל פעולה ופעולה, ואינו משתנה בכל פעולותיו המשונות. כלומר שעל כל פעולה רוכבת עליה צורת יחיד, שהוא רק להטיב. והאדם צריך להאמין בזה. זאת אומרת, אע"פ שהאדם מרגיש, שלפי הרגשתו הפעולה הזו, שהוא מאמין, שזה בא מהבורא, והוא פעולה לא טובה, מכל מקום הוא צריך להאמין, שעל הפעולה זו יגרום לו, שיוכל להשיג את הטוב. וזהו עבודת האדם, להאמין בזה שהוא כך, אע"פ שהוא לא מבין את זה. ולתת תודה להבורא על זה. וזהו כמ"ש רז"ל שהאדם צריך לברך על הרע, כמו שמברכים על הטוב. כלומר, שהאדם צריך להאמין, שזהו לטובתו, אחרת הבורא לא היה נותן לו להרגיש את המצבים האלה, מטעם שרצונו ית' הוא, שרוצה להטיב לנבראים, כי זה היה מחשבת הבריא.

טו) ומיוחד נקרא, בזמן שהאדם כבר זכה לראות, איך שכל ריבוי יחידים כבר קבלו צורת יחיד, כלומר שזכה לראות, איך שעל כל רע כבר קיבל את הטוב השייך לבחינתו. וענין מיוחד זוכה האדם להשיג רק לאחר שתיקן את הכלים שלו, שיהיו בע"מ להשפיע. אז האדם זוכה למטרת הבריא, שהוא כולו טוב. טז) וז"ש "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". שענין חנוכת הבית הכוונה על בית המקדש, שבבחינת עבודה, לבו של אדם צריך להיות בית מקדש לה', כמ"ש "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם". שהאדם צריך לזכות להשראת השכינה, כמ"ש חז"ל "רחמנא ליבא בעי", שפירושו, שרק לבו של אדם צריך הבורא, בכדי לתת לו את מה שרוצה לתת לו. ובזמן שהאדם כבר זכה לבחינת מיוחד, אז הוא רואה שזכה לבנין בית המקדש. ועל זה אמר דוד "ארוממך ה', כי דליתנו ולא שמחת אויבי לי". היינו, שכל האויבים הם הרצונות של קבלה עצמית, שהם היו המפריעים דקדושה, שה' הציל אותו מכל האויבים, וזכה להכנס לקדושה. וז"ש "ה' העלית מן שאול נפשי, חייתני מירדי בור".

יז) אנו אומרים, אתה הוא ראשון, ואתה הוא אחרון, ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע, (בעזרת אבותינו). וכמו כן אנו אומרים אתה הוא עד שלא נברא העולם, אתה הוא משנברא העולם, אתה הוא בעולם הזה, ואתה הוא לעולם הבא. ובפשטות אנו מבינים, שאנו מדברים מגדלות ה'. אולם בדרך עבודה מה בא זה להשמיענו.

יח) ידוע, שסדר עבודה הוא, שהאדם צריך לתקן את הכלי קבלה שלו, שיהיה בידו כח לעשות הכל להשפיע. והאדם צריך לתת כחות, ויעשה את כל מה שיש בידו לעשות. ואז הוא בא לידי החלטה, שבלי עזרת ה' אין שום מציאות לצאת משליטת הרצון לקבל לעצמו, שזה נקרא גאולה. היינו, שיוצא מגלות

מצרים, היינו משליטת הרצון לקבל. והגאולה, כולם מבינים, שזה שייך לה', היות שהאדם רואה, שאין שום אפשרות לצאת מהגלות מכח עצמו. אולם יש לשאול, מאיפוא הוא יודע, שלצאת מהגלות של הרצון לקבל תלוי רק בה', ואין זה בידי אדם. התשובה הוא, היות שכבר עשה לפי דעתו, מה שביכולתו לעשות, ולא זז מאומה מהרצון לקבל שלו. אלא להיפך, הוא רואה, שמעת שהתחיל לעבוד את העבודה, בכדי להגיע לדרגת שכל מעשיו יהיו לשם שמים, הוא רואה עכשיו ממש אחרת, שהוא הלך אחורה. כלומר, שהוא רואה, איך שעתה הוא משוקע באהבה עצמית יותר מבתמיד. ומטעם זה, האדם, כשזכה לגאולה, היינו לצאת מהגלות הזו, הוא אומר, רק הבורא יכול להוציא את עם ישראל ממצרים, כלומר שהגאולה שייך להבורא.

(ט) משא"כ להכנס בתוך הגלות, היינו להיות נכנע לשליטת הרצון לקבל, בטח זה שייך להאדם. כלומר, שהאדם אשם בזה, שהוא לא יכול להתגבר על הרצון לקבל לעצמו. נמצא, שהאדם בעצמו נכנס לגלות. על זה בא הכתוב להשמיענו, שלא כך הוא, כמו שהאדם מבין. והגם שהאדם צריך לומר "אם אין אני לי מי לי", כלומר, שהכל תלוי בידי בחירת האדם, מכל מקום האדם צריך להאמין, שהכל הוא בהשגחה, היינו שהכל תלוי בה'. ועל זה נאמר "אתה הוא עד שלא נברא העולם". שענין עולם ידוע שהוא מלשון העלם והסתר.

(כ) שיש לדעת, בענין הגלות יש להבחין ב' בחינות, א', שהאדם לא מרגיש שיש העלם והסתר, ב', שהאדם מרגיש, שהוא נמצא במצב של העלם והסתר. וז"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם. כלומר, זה שאין האדם מרגיש, שהוא נמצא במצב של העלם, זה ה' עשה. וזהו לטובת האדם, היות שמטרה שהאדם מסוגל לתקן את הרע שבקרבו, יש תיקון, שלא לראות את הרע. נמצא, שה' עשה את המצב של טרם ביאת האדם לתוך ההעלם והסתר. וז"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם. היינו, עד שנברא ההעלם. ואח"כ האדם בא לידי מצב של העלם והסתר. ומצב הזה האדם בא דוקא לפי ערך התגברותו בתו"מ, בע"מ להגיע לדרגת שכל מעשיו יהיו בע"מ להשפיע. וז"ש אתה הוא משנברא העולם. כלומר, זה שהאדם בא לבחינת העלם והסתר, זה בא ממך. וז"ש אתה הוא משנברא העולם. ולאחר שהוא כבר בגלות, אז באה הגאולה. וזה "אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון".

מתוך ספר המאמרים שנת תשמ"ז

מאמר ז'

(א) בפיוט של חנוכה אנו אומרים "יונים, וכו', ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים, בני בינה, ימי שמונה קבעו שיר ורננים".

המפורשים שואלים, מדוע עשו שמונה ימי חנוכה. הלא על לילה אחד היה להם שמן. והנס היה, שהדליק עוד שבעה ימים. אם כן היו צריכים לקבוע לפי הנס רק שבעה ימים. ותירצו, היות שנשאר בלילה הראשון, ממה שהיה צריך שמן עבור לילה הראשון, וממילא גם בלילה הראשון היה נס, שלא נדלק כל השמן, אלא נגיד חלק מהשמן נשרף, והשאר נשאר לעוד שבעה ימים.

(ב) זאת אומרת, מה שמצאו את הפך שמן, שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, זה לא נכנס בגדר נס, הגם שהיה נס, שהיונים לא ראו את הפך שמן. היות שהוא חושב הנס, מה שלא היה בטבע, והדבר שנעשה למעלה מהטבע נחשב לנס. היות שהפך שמן היה בעולם, אלא שהם לא ראו. משא"כ השמן, השיעור, שצריכים להדליק לילה אחד, היה דולק רק חלק מהשמן, על החלק הקטן שנתברך ודלק יותר זה לא היה בהטבע, היינו, שלא נמצא שמן לפי הטבע, שידליק יותר מן המשוער. נמצא, ממה שנשאר מלילה הראשון, שלא נשרף כל השמן, זה נקרא נס, היות שזה לא היה בעולם.

(ג) ועל דרך העבודה יש לפרש ענין היונים, וענין הפך שמן, וענין ח' ימי חנוכה, שקבעו דוקא לח' ימים. היינו, מהו הרמז של שמונה ימים. זאת אומרת, מדוע לא היה ט' ימים או עשרה ימים, רק לשמונה ימים היה הנס. על הדרך הפשט מתרצים, מובא בשם רוקח, הטעם שנמשך הנס ח' ימים ולא יותר, מפני שמקום הזיתים שמשם מביאין השמן, היה מהלך ד' ימים וחוזרים בד' ימים, הרי ח' ימים. וזה התשובה, למה לא נתפשט הנס יותר משמונה ימים.

(ד) ידוע שהעבודה שלנו, מה שאנו צריכים להשתדל בכל מיני אופנים, הוא רק להגיע לידי השתוות הצורה, המכונה דביקות, כי רק אז יכולים לבוא למטרת הבריאה, שהיא להטיב לנבראיו, לידי גלוי. משא"כ לפני שהנבראים משיגים את הכלים דהשתוות הצורה, אין מטרת הבריאה יכולה להיות בהתגלות לעין כל, אלא שהיא בהסתרה. ורק אנו צריכים להאמין, שהוא על הכוונה דלהטיב. ומה שנגלה לעין כל, הוא בסתירה להטוב. היות שכל אחד ואחד מרגיש תמיד חסרון בטעם החיים שלו, וחי תמיד בתערומות על ההשגחה העליונה, וקשה לו לומר, שהוא נהנה מהחיים שלו, ולהגיד כל היום ברוך השם. היינו, אני אתן לך תודה רבה, על מה שאתה נוהג עמי במדת טוב ומטיב. אלא האדם נמצא תמיד בהחיים שלו מלא חסרונות ומכאובים. ותמיד הוא רואה, שאין טעם בהחיים שלו, בעת שהוא מתחיל לחשוב על מטרת החיים. היינו, מהם הרווחים, שהוא מרוויח, בעת שהוא סובל את מלחמת החיים. זאת אומרת, שרק בעת שהוא טועם קצת תענוג, אז התענוג משכר אותו. ומאבד את השכל והדעת שלו, ושוכח לחשוב על תכלית החיים. אבל בו בזמן שהתענוג, שבו היה שקוע, מסתלק ממנו, לכמה סיבות, ומיד הוא בא לחשוב מחשבות של תכלית החיים. כי רק בזמן שאין להאדם ממה לפרנס את גופו, שיהיה לו מזונות, היינו ברגע שאין הוא מרגיש הנה, תיכף הוא מתחיל לחשוב על מטרת החיים. היינו, שהאדם שואל את עצמו, מה הטעם בהחיים שלי. לאיזה צורך נולדתי בעולם. וכי הבריאה היתה, שיבראו נבראים, שיסבלו יסורים ומכאובים בעולם.

(ה) המצב הזה, שהאדם מתחיל לעשות חשבון הנפש על מטרת החיים, מהו ובשביל מהו, זה נקרא, שהאדם מרים ראשו מזרם החיים. שבו נמצאים כל הנבראים, ואין להם זמן לחשוב על מה שהוא. אלא הולכים עם הזרם, שהמים הולכים שם. ואין אף אחד, שיהיה באפשרותו לראות את הסוף. היינו, לאן הזרם החיים הולך. ורק הוא, מטעם שחוסר התענוג גורם לו להגביה את ראשו למעלה, בכדי להסתכל על המטרת החיים.

(ו) אז הוא רואה ושומע, כמו כרוז מלמעלה, שאומר לו, שהעולם נברא על הכוונה "דלהטיב לנבראיו". אלא בכדי לטעום את טעם הטובה זו, אומרים לו מפי ספרים ומפי סופרים, שיש תנאים, בכדי להגיע להטוב הזה, המכונה מטרת הבריאה. והתנאים האלו, מה שהבורא דורש, שיקיימו מקודם, אחרת אין הוא רוצה לתת להם את הטוב והעונג. אבל אין זה מטעם, שהוא נצרך להתנאים האלו, היינו שזהו לטובת הבורא, מה שהבורא דורש מהאדם, ובלי שהנבראים יקיימו התנאים, אין הוא רוצה לתת להם. כדוגמת בשר ודם,

אם רוצים, שהמוכר יתן ללקוח משהו, אז המוכר מתנה עם הלקוח תנאים, שאם הוא יקיים התנאים, אז המוכר מסכים לתת. והתנאים הם לטובת המוכר. משא"כ הבורא, חס ושלום אינו בעל חסרון, שיהיה נצרך להתחנתונים, שיקיימו את התנאים, הדרושים מהם, כמו שכתוב ואם יצדק מה יתן לך. אלא התנאים האלו, מה שהבורא מציג בפניהם, הם לטובת האדם.

ז) וזה יכולים להבין, שזה דומה, מי שאומר לחבירו אני רוצה לתת הרבה כסף וזהב, אבל אני רוצה ממך תנאי, אחרת אתה לא תקבל ממני שום דבר. והוא שואל מה אתה דורש ממני, שאני אתן לך, ואח"כ אתה תיתן לי את הכסף וזהב. אז הוא אומר לו תביא לי שקים גדולים וקטנים, ובהשקים האלו אתה תוכל למלאות אותם בכסף וזהב. אבל תדע לך, שמצידי אין שום הגבלה, כמה שתיקח. אלא כל רבוי הכסף והזהב תלוי בהגבלה שלך. היינו, כמה כלים שאתה תביא לי, אני אמלא אותם, לא פחות ולא יותר. וזה בדיוק. וזהו התנאי, שאני מציג בפניך. ובטח כאן אין שום ספק, שהתנאים, מה שחבירו דורש ממנו, הם לא לטובת הנותן, אלא הכל לטובת המקבל.

ח) וכאן, בעבודת ה', שהאדם צריך לקיים את הדרישות, מה שהבורא דורש, הם רק לטובת האדם. אבל האדם חושב, שזהו לטובת הבורא. והיות שהאדם נברא עם רצון לקבל, שאינו יכול להבין שום דבר שצריכים לעשות, אם אין הוא רואה שזהו לתועלת עצמו. וכאן אומרים לו, שהבורא רוצה, שנעבוד בשבילו, ולא לתועלת עצמו. ומשום זה הגוף מתנגד לעבודות כאלו. וזהו העבודה שלנו, היינו זה שאנו צריכים ללכת נגד הטבע שלנו, זה נקרא עבודה.

ט) משא"כ בזמן שהאדם עובד ומרגיש את השכר, מה שהוא מקבל מהעבודה, שהיא לתועלת עצמו, אין האדם מרגיש, שזה יהא נקרא עבודה, היינו שהוא רוצה להפטר מהעבודה. כי גם זה יש בטבע של האדם, שלא רוצה לאכול לחם חסד, היות שהשורש שלנו הוא, שאינו מקבל ובעל חסרון. ומשום זה, בזמן שהאדם מרגיש, שהוא מקבל בלי תמורה איזה דבר, נוהג שם ענין של נהמא דכסופא, ומתבייש לקבל. ומשום זה, אין האדם מתרעם על מה שהוא צריך לעבוד, אלא האדם יכול להצטער על מה שנותנים לו פחות משכורת, מכפי שהוא חושב שהוא שוה.

י) נמצא, שזה לא נקרא עבודה, אם האדם יודע, שיקבל תמורה עבור עבודתו. משא"כ בעבודת ה' כן נקראת עבודה, שהוא מטעם, שדורשים ממנו, שיעבוד בלי שום תמורה, שזה נקרא לעבוד שלא על מנת לקבל פרס. וזה אינו בהטבע שלנו. אי לזאת, זה נקרא עבודה. ומשום זה הגוף מתנגד לעבודות כאלו, ויש תמיד תערומת על הבורא, מדוע נתן לנו עבודה כל כך קשה, שאנו צריכים לעבוד נגד הטבע שלנו.

יא) ובהאמור, מה חסר לנו, שנוכל לעבוד את עבודה דעמ"נ להשפיע. הוא דבר אחד, שאם אנחנו נאמין, אף על פי שאין אנחנו רואים זה על המקום, היות שהגוף מראה לנו אחרת מהאמת, לכן אם אנחנו נשתדל להאמין, זה שאנו עובדים בעמ"נ להשפיע, זהו לטובתינו, היינו שאנחנו צריכים להשקים האלו, כנ"ל בהמשל, שהשקים שאנו מכינים, זהו כל הכלים שלנו לקבלת הטוב והעונג.

נמצא, שכל העשיה, שהיא על הכוונה דלהשפיע, עשינו חלק מהכלי, הראוי לקבלת השפע. וכל עשיה ועשיה מצטרפת לחשבון שלם, עד שיהיה לנו כלי שלם, המתאים לקבלת האור. אבל זה קשה להאמין, ולומר לעצמו, ממש זהו שנותן, זהו הכלי קבלה שלו לקבל בתוכו ההנאה ותענוג, שישנו במטרת הבריאה, שהוא להטיב לנבראיו.

יב) ובהאמור יכולים לפרש את ענין שליטת היונים, שהוא ההיפך מדרך היהדות. שענין יונים הוא, שצריכים ללכת רק בתוך השכל, הן במוחא והן בליבא. ומובן מאליו, שבזמן שעם ישראל היו רוצים ללכת למעלה מהדעת, ולא להסתכל על מה שהשכל החיצוני מחייב, לא היו יכולים. וזה נקרא, מלחמת היונים. שאז מתחיל העבודה האמיתית, הנקרא, שעם ישראל רוצים ללכת ולעלות על המסילה, ההולכת לדביקות ה'. והדרך הזו נקרא אמונה למעלה מהדעת. והיונים רוצים לשלוט על הגוף, שלא יוותר על שום דבר, אם הדעת אינו מסכים לזה. ופעם זה גובר, ופעם זה גובר. וזה גורם באדם ענין של עליות וירידות.

יג) וזהו הסיבה והגורם, היינו הדעת. זאת אומרת, לאחר שהאדם החליט, שצריכים ללכת באמונה למעלה מדעת, וע"ז באה לו התעוררות מלמעלה, ומתחיל להרגיש טעם בעבודת ה', אז מטבע של האדם, היות שהוא אוהב את המנוחה, ומשום זה הוא אומר ב"ה, עכשיו אין אני צריך לעבוד עם עצמי, ולקבל את עבודת ה' בבחינת אמונה, אלא כבר יש לי עכשיו הרגשה טובה, וכבר הדעת שלי מסכים לקבל

על עצמו לעסוק בתורה ומצות, היות שאני מרגיש עכשיו נייחא דרוחא. ומקבל את ההתעוררות זו בתור בסיס ויסוד לעבודת ה'. היינו היסוד של הטעם, מה שהוא מרגיש עכשיו, על זה הוא בונה את כל היהדות שלו. ולפי זה יוצא, שעכשיו הוא פוגם באמונה. ואומר חבל שלא באה לי ההתעוררות הזאת תיכף, כשהתחלתי בהעבודה. ולא הייתי צריך ללכת למעלה מהדעת, היינו נגד דעת הגוף. אלא הייתי צריך להאמין, במה שמקובל מפי ספרים ומפי סופרים, שצריכים לקבל עול מלכות שמים, אף על פי שהגוף לא מסכים, שזהו דבר טוב בשבילי. ולהאמין, שרק מצב הזה, שאין הגוף מסכים, זהו בשבילי הדרך הטובה ביותר. היינו, שהוא מאמין למעלה מהדעת, שרק הדרך של עבודה במוחא וליבא זהו הדרך הטוב בשבילו. היינו, שאז הוא יגיע להאושר שלו, ממה שהכין הבורא בשבילו. ולהאמין לזה קשה מאוד.

(יד) משא"כ עכשיו, אין הוא צריך להאמין, שהוא כך. אלא הוא מרגיש, שבאמת הקיום של תורה ומצות יביאו לו אושר. היות שמרגיש, שהוא כך. ואין הוא צריך להאמין על זה.

נמצא, שזה הוא הסיבה האמיתית, שגורמת לו אח"כ ירידה. מטעם, שהיסוד שלו בנוי על בסיס של הנאה, ולא על בסיס של השפעה. ואם ישאר הוא עם בסיס הזה, אף פעם לא יגיע לידי דביקות עם הבורא, משום שכל מה שהוא יוסיף ללכת בדרך זה, יפול הכל להקליפות של הרצון לקבל לעצמו.

(טו) ואאמו"ר צ"ל אמר, שבזמן שבא לאדם טעם והרגש מלמעלה, שמתחיל גם הגוף לומר, שכדאי לעסוק בתורה ועבודה, אז הוא צריך להיזהר, ולומר, שאין הוא לוקח את הטעם והרגשה זו לבסיס ויסוד שמשום זה החלטתי, שכדאי עכשיו לעבוד, משום שהדעת מסכים לעבודה זו, משום ההנאה שיש לי. אלא הוא צריך לומר עכשיו אני רואה, שהדרך הזה, שהוא למעלה מהדעת, הוא דרך אמיתי. היות שאני רואה, שע"י זה זכיתי עכשיו למציאת חן בעיני הבורא, שהוא מקרב אותי. ומשום זה יש לי עכשיו גם הקדושה חן בעיני. ואני מרגיש את החשיבות של הקדושה, שכדאי לעבוד רק לטובת ה'.

ומשום זה מה עלי לעשות עכשיו, להתחזק וללכת רק בדרך הזה, הנקרא אמונה למעלה מהדעת, שע"י זה אני אזכה לדביקות ה' בקביעות.

ובהאמור יוצא, שדוקא ע"י זה שזכו לקצת טעם בעבודה, מזה לקח תמיכה על דרך האמונה. נמצא, שהבסיס של האמונה מתחזק ע"י הנאה ותענוג, שמרגיש עתה בהעבודה.

(טז) ועכשיו נבאר ענין נס של חנוכה, שנצחו את היונים. היינו, שזכו לבחינת אמונה, והרגישו טעם בעבודה זו, ולא הלכו אז לקחת את ההנאה והתענוג לבסיס ויסוד לעבוד בתוך הדעת, שזהו בחינת יונים. אלא להיפך, שאמרו, שזה שזכו לטעם בעבודה, זה עדות, שדרך האמונה היא הדרך האמיתית, ולא כדעת היונים. ואם היו הולכים כדרך היונים, היינו שהנאה והתענוג יהיה להם מכאן ולהלאה לבסיס ויסוד, שזה יהיה להם לתמיכה, לסמוך את העבודה, תיכף היו יורדים ממדרגתם, כנ"ל. שזו הסיבה העיקרית, שהאדם מקבל ירידה ממצבו. שהוא לטובתו, בכדי שלא יפול לקליפת היונים. נמצא, שהירידה זו היא תיקון גדול, אחרת כל מה שהוא מוסיף והולך, הוא בונה רק קליפת יונים.

(יז) אי לזאת, כשבאים למצב הזה, הנקרא עליה, אז יש שני דרכים: א' לומר שעכשיו הוא כבר משוחרר מעול האמונה.

היינו, שעד עכשיו הוא סבל מזה, כי כל פעם שהיה צריך לקבל על עצמו את עול מלכות שמים, היה תמיד הגוף מתנגד לזה. למשל, כשהאדם צריך לקום לפנות בוקר ללכת להשעורים הקבועים שלו, תיכף כשהוא פותח את העינים שלו ורוצה לקום, תיכף על המקום בא אליו הגוף ושואל הלא אתה נהנה מהמנוחה, ואתה שוכב עכשיו על המיטה, ואתה צריך לוותר על התענוג הזה. בטח זה יכול להיות על דרך המסחר. היינו, שמוותרים על תענוג של כסף, בכדי להשיג דבר שיביא לו הנאה היותר נחוץ לו. היינו, ששיגי הנאה יותר גדולה מכסף. כידוע, שכל המעלות של התענוגים נמדדים לפי ערך ההצטרפות. למשל, אדם אוהב מנוחה, אבל מוותר מנוחה בשביל כסף. אדם אוהב כסף, אבל הוא מוותר על זה בשביל אכילה ושתייה, וכדומה. אדם אוהב לאכול ולשתות, אבל הוא מוותר לפעמים, אם הוא יודע, שזה יזיק לבריאותו. נמצא, שמוותר על אכילה ושתייה, בכדי להשיג בריאות, וכו'.

(יח) ומשום זה שואל אז הגוף לאדם, בזמן שהוא רוצה לקום לעבודת ה' לפנות בוקר, ואומר לו מה אתה חושב, שאתה תרויח עכשיו, אם אתה מוותר עכשיו על המנוחה. וכשהוא אומר לו אני רוצה לזכות

עוה"ב ע"י זה שאני אקיים מצות המלך, אז הגוף אומר לו טוב, יש לך זמן לקום בבוקר, כמו כל האנשים, ולשם מה אתה ממחר לקום יותר מוקדם מאחרים, כי כל היום יש לך זמן לקיים תורה ומצות. אז האדם אומר להגוף שלו תדע לך, כי יש כלל העולם, המכונה עמך. ויש אנשים, שהם לא הולכים עם הזרם של הכלל, אלא רוצים להיות יוצא מהכלל, היינו שרוצים לזכות להמטרה, שבשבילה נבראו, שזה נקרא דביקות בה', תורה לשמה. וחז"ל אמרו, שלזה יכולים לזכות ע"י לימוד התורה אחר חצות, כמבואר בזה"ק. וכן הדבר הזה מקובל בין אלה, שרוצים משהו לזכות בחיים שלהם.

יט) אז בא הגוף עם טענות חזקות, ואומר לו אתה צודק, אם זה היה כדברך, שיש לך מטרה גבוהה בחיים שלך, ואתה דורש ממני, שאני אסייע לך בתפקידך. אבל אתה רואה, כמה עבודה ויגיעה רבה השקעת בעבודה זו, בכדי להגיע לעבוד לשמה. ואתה רואה, שלא זזת כמלוא נימא. היינו, שיהיה לך עכשיו יותר רצון לעבוד בעבודה דלהשפיע. ואם אתה תעשה חשבון צדק, אתה תראה להיפך, שהלכת אחורנית עשר מעלות. היינו, שיש לך כעת רצון לקבל יותר גדול, מכפי שהיה לך מטרם שנכנסת בעבודה דלהשפיע.

אם כן אתה רואה, שאין אתה יוצא מהכלל, אלא אתה כמו הכלל כולו. ואי לזאת, יותר תהנה מהמנוחה, שאתה שוכב עכשיו במיטה. ואל תגיד לי שטויות, שאתה יותר טוב משאר אנשים. ובטענות כאלו, שהם טענות אמיתיות, היינו שמצד השכל הוא עושה חשבון, מאה אחוז הוא צודק, ואין מה להשיב לו.

כ) ואז לא תמיד הוא מצליח להתגבר עם האמונה למעלה מהדעת, ולומר להגוף אף על פי שאתה צודק עם הטענות שלך, שההגיון מחייב ללכת כפי דברך, אבל אני הולך למעלה מהדעת. וזה הוא עבודה גדולה, שהאדם סובל אז יסורי הגוף, איך שהגוף דוקר אותו עם הלשון הרע שלו, על מה שהוא מדבר על עבודה שלמעלה מהדעת. ומשום זה כשבאה אליו מלמעלה קצת התעוררות, ומתחיל קצת להרגיש טעם בתו"מ, בזמן הזה כשהוא מרגיש קצת עליה. הוא אומר ב"ה עכשיו כבר אני לא צריך ללכת בדרך האמונה למעלה מהדעת, אלא שהדעת מחייב גם כן שכדאי לקיים תו"מ.

ומיד כשפוגם באמונה, היינו שאומר עכשיו אני משוחרר מעול האמונה, זהו הסיבה שמקבל תיכף ירידה ממצבו, מסיבת שפגם באמונה.

כא) ודרך הב' הוא, לומר עכשיו אני רואה, שדרך האמיתית הוא, ללכת למעלה מהדעת, ולא לקבל יסוד, מזה שמרגיש עכשיו הנאה ותענוג, שבשביל זה אני מקבל עלי מהיום והלאה לעסוק בתו"מ. אלא אני רוצה לעבוד בלי שום יסוד של הנאה ותענוג. כי עיקר הוא להגיע לעבוד לעשות נחת רוח להבורא. וא"כ איך אני יכול לעשות יסוד של הנאה ותענוג, ועל זה אני אבנה את היהדות שלי. אלא מה עלי לעשות, בעת שאני מרגיש טעם בעבודה. אז הוא צריך לומר כנ"ל, כדברי האמו"ר זצ"ל, שהוא יכול לקבל את הרגשתו הנעימה, לא בתור יסוד, אלא בתור עדות. היינו לומר עכשיו אני רואה שהדרך שלמעלה מהדעת, היא הדרך אמיתית, מה שהקב"ה רוצה שיעבדו אותו. והעדויות לזה היא, במה שאני רואה, שהוא קירב אותי, בזה שהסיר את ההסתרה שלו מעלי, וזכיתי להרגיש את טובו וחסדו, שהוא רוצה לתת להנבראים טוב ועונג, כי זהו המטרת הבריאה. אבל, בכדי שלא נגיע ע"י זה, שאנו נקבל ממנו טוב ועונג בחינת פירוד, היות שקבלת התענוג היא בשנוי צורה ממנו יתברך, ומשום זה עשה צמצום והסתר. משא"כ כשאנו הולכים בדרך האמונה למעלה מהדעת, אין להגוף שום נגיעה, אלא להיפך, שהגוף מתנגד לעבודה שלמעלה מהדעת. ועתה, שאני הלכתי למעלה מהדעת, הסיר ממני קצת את ההסתר שלו. אם כן, מהיום והלאה אני אתחזק יותר ויותר, רק ללכת בדרך אמונה למעלה מהדעת. וע"י זה הוא לא יפול ברשת קבלה עצמית, המכונה פירוד מהקדושה, אלא אדרבה, שעכשיו הוא יתחיל לעבוד בכח יותר גדול עם בחינת מוחא וליבא. וממילא הקב"ה לא יזרוק אותו שוב לשאול תחתיות, המכונה מקבל בעמ"נ לקבל, אלא הוא ישאר במצבו של עליה. אלא אדרבה, הוא יעלה בדרגה של התגלות יותר גדולה, מסיבת שהוא לא פוגם באמונה, שזהו השמירה, שהאדם לא יפול לכלי קבלה.

נמצא לפי זה, שיש לו במצב העליה שני דרכים. ואיך האדם יכול לנצח, ללכת בדרך של עם ישראל ולא בדרך היונים, שנותנים להבין, שבתוך הדעת הם יהיו עובדים יותר גדולים, משום שהדעת מסכים לדרך הזה יותר מדרך האמונה.

כב) ואאמו"ר זצ"ל פירש את הריב, שהיה בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט (לך לך, שלישי). ואמר, שמקנה נקרא רכוש, שהרכוש של אברם היה רק בחינת אמונה, שזה פירוש מלת אב-רם, שבחינת אב שבשמים, היא בבחינת רם, למעלה מהדעת. ורועי פירושו, שהיה מפרנס רק את רכוש האמונה שלו. היינו, שהיה מחפש פרנסה תמיד, איך שיוכל לפרנס את האמונה, שיהיה לה כח ועצמה, ולא להיכשל בבחינת הדעת. מה שאין כן רועי מקנה לוט. שלוט, מפרש הזה"ק, לוט מלשון דאיתלטיא, היינו קללה. פירוש, שרועי מקנה לוט, שהיו מפרנסים את רכוש של ידיעה וקבלה, שמזה אי אפשר שיהיה ברכה, רק קללה, מטעם שזהו ההיפך מהשפעה. והברכה שורה דוקא במקום שעוסקים בהשפעה. היינו כנ"ל, שכלים, שיכולים לקבל עמהם שפע עליונה, הוא דוקא כלים שנותנים. בהכלים האלו יכולים לקבל. משא"כ בכלים שרוצים לקבל, אין השפע העליונה נכנסת שמה, מטעם הופכיות הצורה.

ובהאמור נבין את שתי הדרכים, שיש לאדם, בזמן שקבל קצת עליה ברוחניות. אבל עם מה יכולים להכריע לצד הטוב, הנקרא בחינת אמונה, היינו שיהיה בחינת רועי מקנה אברהם, כנ"ל.

כג) ואאמו"ר זצ"ל אמר בשם הבעש"ט זצ"ל, כשיש לאדם לעשות שני דברים, והם הפוכים זה לזה, ואינו יודע להכריע ביניהם, העצה היא, להסתכל על מה שיש לו יותר יגיעה, את זה הוא יבחר עבורו. משום, שבמקום שיש יגיעה, היינו שהגוף לא מסכים, בטח זהו קדושה. ובזה יזדרז, ולקבל על עצמו לעשות.

נמצא, שגם כאן יש לו שני דרכים: א' דרך אמונה ב' דרך ידיעה. יבחר לעצמו את דרך האמונה, היות שאין הגוף מסכים לזה, משום שזה לקדושה, היינו לרצון להשפיע. והגוף רוצה דוקא ההיפך מזה. אי לזאת, יוצא, מהו המכריע, זה שהגוף דוחה, ונבחן אצל הגוף לדבר מותר ומיותר. היינו, שאין לו צורך בהם, ואינו יודע בשביל מה צריכים את זה בכלל. ולכן הוא רוצה תמיד להפטר מזה, שהוא ענין האמונה, כנ"ל.

כד) ובהאמור יוצא, הנס, שבא לאדם, שיכול להכריע לצד הקדושה, הוא לא דבר שבשכל, אלא דוקא מדבר, שהוא מיותר להגוף, שהוא היגיעה, שהגוף מואס בזה, וחשב את כל ענין היגיעה לדבר מיותר. ודוקא מזה הנותר, היינו מה שהאדם משאיר ואינו רוצה וחושק, מכאן היה לו הנס, שהוא נשאר בקדושה.

וזהו הפירוש מנותר קנקנים נעשה נס לשושנים. כי קנקן פירוש, כמו שכתוב שרבי מאיר היה מטהר את השרץ בק"ן טעמים, שפירוש, שבכל דבר יש סברה לכאן, וסברה להיפך. ובמה יכולים לברר. הוא, מנותר. היינו, מדבר המיותר להגוף, מה שהוא לא מחשיב אותה למאומה. וזהו בחינת אמונה למעלה מהדעת, שרק מזה יכולים להינצל מלנפול לרשת הקליפות.

כה) וזהו ענין הפך שמן, שמצאו, שהיה חתום בחותמו של כהן גדול. כהן נקרא חסד גדול נקרא חסד, שנעשה לחכמה, היינו שפע דמין החסדים, הנקרא בחינת כהן, שכהן הוא מדת החסד, שהחסד מראה על האמונה למעלה מהדעת. שזהו ענין, שאברהם, שהוא מדת החסד, הוא אב האמונה.

ובחינת אמונה אין היונים יכולים לראות, מטעם שהם רואים רק עד הדעת, ולא למעלה מהדעת. ומשום זה, בה בעת שהם הלכו למעלה מהדעת, כבר אין היונים יכולים לשלוט. וזהו ענין, שהיונים לא ראו את פך השמן.

וענין הנס, שהיה מאיר לח' ימים, זהו רמז, שהיה מאיר בחינת חכמה שבבינה. שמבינה עד המלכות יש שמונה ספירות. אבל חכמה דחכמה לא היה מאיר. ולכן קבעו לשמונה ימים, היות שהיה מאיר רק מבחינת שמונה. וזה שכתוב בני בינה ימי שמונה, קבעו שיר ורננים.

מתוך ספר המאמרים שנת תש"ן

מאמר י"א

מהו שנה חנוכה מניחה בשמאל, בעבודה

(א) חז"ל בשבת דף כ"ב, אמרו שנה חנוכה משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל, ומזוזה מימין. ופרש"י מזוזה, קי"ל דבימין, דכתיב ביתך, דרך ביאתך, וכי עקר אינש כרעה דימינא עקר ברישא, עכ"ל, [שהאדם מתחיל ללכת הוא מתחיל ברגל ימין].

בשער הכונות דף שכ"ו אומר שם וז"ל, אבל ענין חנוכה ופורים, הוא באופן אחר, כי תרוייהו אינו בהוד, ואע"פ שבתפלת שחרית בחול, ביארנו, דיעקב הוא בנצח, ומלכות היא בהוד, וכפי זה, החול הוא קדוש יותר, מחנוכה ופורים, אשר תרוייהו אינו בהוד, אבל הענין הוא וכו', לפי שאז מקבלת הארותיה, ע"י עצמה, שלא ע"י בעלה וכו', כי הנה בחול יעקב יונק הארתו, וחלק הארה שלה, מן הנצח ומן ההוד, ואח"כ נותן לה הארתה, ונמשך מן ההוד על ידו, אבל עתה בחנוכה ופורים, היא יונקת חלק הארותיה מן ההוד עצמה, שלא ע"י בעלה וכו', עכ"ל.

(ב) ויש להבין בענין עבודה, מהו הענין שהמזוזה היא בימין, ונר חנוכה בשמאל, מה בא זה ללמדנו, וכמו כן יש להבין לפי מה שכתוב בשער הכונות שחנוכה ופורים, הם שניהם בחינה אחת, כמ"ש ששניהם היינו הן חנוכה והן פורים, שניהם הם בחינה אחת, הנמשכים מבחינת הוד, מדוע בפורים יש ענין שמחה ומשתה, שהאדם מחויב לאכול סעודת פורים, משא"כ בחנוכה, ארז"ל "הנרות הללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם", משא"כ בפורים הוא כן משתה ושמחה, אם שניהם יונקים משרש אחד.

(ג) ידוע בענין עבודה לומדים שאדם אחד, כולל כל העולם כולו, זאת אומרת שענין ישראל וע' אומות, נמצאים באדם אחד, כלומר שהאדם נכלל מכל המדות רעות, הנמצאים בע' אומות, כידוע שענין אומות העולם נמשכים מן הלעומת דשבע מדות דקדושה, בסוד זה לעומת זה עשה אלקים, וכל מדה כלולה מעשר, זהו הענין של הע' אומות, היינו בזמן שהע' אומות, שולטים באדם על בחינת ישראל, זה נקרא שעם ישראל הם בגלות תחת שליטת העמים, כלומר שהרצונות והתשוקות שולטים, על בחינת ישראל שבו, ואין לבחינת ישראל שום אפשרות, לעבוד לתועלת ה', כי אם רק לתועלת עצמו, ולפי השכל והדעת, אין שום מציאות להבין איך יהיה פעם אפשרות, להשתחרר מן שליטת אומות העולם שבקרבו, היות עד כמה שהאדם השקיע עבודה, בכדי לצאת משליטתם וזהו ללא הצלחה, אלא להיפך שכל פעם הוא רואה יותר, שזהו בלתי אפשרי לצאת מהגלות שלהם, לכן אנו צריכים תמיד לזכור, את ענין יציאת מצרים, כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, היינו להאמין, מ"ש "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים" זאת אומרת כמו שה' הוציא אז את עם ישראל, משליטת מצרים, וזכו לבחינת להיות לכם לאלקים כמו כן, גם אותנו יכול להוציא משליטת ע' אומות, ולזכות לבחינת "להיות לכם לאלקים".

(ד) ואין להאדם לומר שהוא יותר גרוע, מאלו אנשים שהיו במצרים, שרק אלו היו בידו של הקב"ה, כח להוציא מתחת שליטתם, משא"כ האדם בזמן שהוא רואה את שפלותו, הוא בא אז לידי יאוש, ואומר שבטח הוא יותר גרוע, מאלו שהיו במצרים, על זה צריכים להאמין, לדברי האר"י הק', שאומר שעם ישראל לפני יציאת מצרים היו כבר במ"ט שערי טומאה, עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם, נמצא מזה שאפילו האדם רואה, שהוא בתכלית השפלות לא לברוח מהמערכה ולהאמין, שה' יוציא אותו מהגלות מה שהוא נמצא בין אומות העולם.

(ה) ובהאמור אנו רואים שכל הבסיס נבנה רק על האמונה, שרק ע"י אמונה, יכולים לצאת מהגלות, ולא להתחשב עם הדעת שלנו, הגם שעיקר האדם, נמדד לפי דעת שיש לו, אבל זה שהאדם יש לו דעת, ולראות את מצבו האמיתי, זה נותן לו מקום ללכת למעלה מהדעת, כלומר שלמעלה מהדעת, אין האדם מסוגל ללכת, בלי עזרת ה', משא"כ אם הוא רואה שמצד השכל, הוא יכול ללכת קדימה, אין נצרך לעזרתו יתברך, ועיקר מה שרוצים מהאדם שהוא יבוא לשלימותו, היינו שיזכה לבחינת נרנח"י דנשמה, וזה בא דוקא ע"ז, שהאדם נצרך להבורא כשרז"ל, הבא לטהר מסייעין אותו, ואומר הזה"ק, במה מסייעין, בנשמתא קדישא, כד אתיליד יהיבן ליה נפש מסטרא דבעירי דכיו, זכה יתיר יהיבין ליה וכו',

לכן דבר גדול הוא, בזה שהאדם הוא נצרך להבורא שיעזור לו, כי ישועתו יתברך הוא, בזה שנותנים לו כוחות, יותר גדולים מלמעלה. וע"י זה שמקבל כל פעם כח חדש, היינו בחינת נשמה חדשה עד שבסופה של דבר, הוא יקבל כל בחינת נרנח"י השיכים לשורש נשמתו, נמצא שנס נקרא מה שאינו בידי אדם, ששיג את הדבר, כלומר שבידי אדם, אין הדבר באפשרות להשיג אלא שצריך להיות נס מן השמים שרק באופן כזה נקרא נס.

(ו) לכן כשהאדם בא במצב שהוא, שכבר יש לו הכרת הרע, שאין זה באפשרותו לצאת משליטת אומות העולם, שיש בו, ובחינת ישראל שבו הוא בגלות תחתם, ואינו רואה שום מציאות, שיהיה באפשרותו לצאת משליטתם, לכן כשהקב"ה עוזר להם, ומוציא אותם מרשות האומות העולם, ונהפוך הוא, שעם ישראל שולט עליהם זה נקרא נס, וזה נקרא כמו שהיה בארץ מצרים, אשר ה' הוציא אותם מארץ מצרים, שפירושו שה' הוציא אותם מתחת סבלות מצרים, והנס הזה, האדם צריך להאמין, שכמו שהיה ביציאת מצרים, כן כל אחד ואחד שהולך בעבודת ה', הוא צריך להאמין שה', יוציא אותו, כי זה ממש נס, שיהא מציאות לצאת משליטת אהבה עצמית, ולדאוג רק מה ששייך לתועלת ה', וכשהאדם מגיע לבחינה זו נבחן שהאדם הזה כבר הגיע לבחינת לשמה, זאת אומרת שכבר זכה לבחינת אמונה בה', וכבר יש לו הכח לעבוד לתועלת ה', וזה נקרא לשמה.

(ז) וזה נקרא בחינת ימין, שהאדם עוסק בדרך להשפיע לה', היינו שכל מה שהוא עושה, יהיה לתועלת ה', כלומר שהוא רוצה לעשות חסד לה' היינו להשפיע נחת רוח לה', אולם צריכים לדעת, שזה שהאדם רוצה לעשות הכל לתועלת הבורא, זה נקרא רק תיקון הבריאה, ולא מטרת הבריאה, כי מטרת הבריאה הוא, שהאדם יקבל טוב ועונג, בכלים דקבלה, אלא שצריכים לתת על הכלים דקבלה בחינת תיקון המכונה בע"מ להשפיע, והשפע של מטרת הבריאה, נקרא בשם חכמה, שהוא אור החיים, בסוד והחכמה תחיה בעליה, ואור החכמה נקרא שמאל, מטעם שכל דבר הצריך תיקון נקרא בסוד יד כהה, שתשש כוחה כנקבה, שזה מכונה שמאל, ומהו התיקון, שצריכים לתת על אור החכמה, הוא בחינת ימין, המכונה חסדים, כלומר לאחר שכבר זכה, לבחינת מטרת הבריאה, שהוא הטוב והעונג המכונה בשם חכמה כנ"ל, צריכים עוד הפעם להמשיך אור דחסדים, היינו השפע שבא בכלים דהשפעה, מטעם שאמרנו, כי ניתן לנו את העבודה בתורה ומצות בבחינת נעשה ונשמע, היינו שעל ידי זה שאנו נעשה ונקיים תו"מ בבחינת המעשה נזכה לבוא גם לבחינת נשמע, כלומר שהאדם צריך לקיים תו"מ, אפילו בדרך כפיה, ואין צורך לחכות מתי שיהיה לו רצון וחשק, לקיים תו"מ, אז הוא יקיים, אלא שהאדם צריך להתגבר ולקיים בבחינת עשיה לבד, אלא שהעשיה יביא לו אח"כ בחינת שמיעה, היינו שישמע אח"כ את החשיבות שיש בתו"מ, זאת אומרת שיזכה להטוב ועונג, שישנו בתו"מ, וז"ע שאמרנו ישראל "נעשה ונשמע" לכן בבחינת הימין הנקרא שעוסק בחסד, היינו בכלים דהשפעה, זהו שמירה שהאדם יהיה בידו, לעשות הכל לתועלת ה', ולא לתועלת עצמו.

(ח) ובהאמור יוצא היות שלפי הכל נעשה ונשמע, היא, שהמעשה משפיע על הכוונה כנ"ל, על כרחך, נמצא שבזמן שהאדם מקבל מלמעלה בחינת חכמה, אז המעשה צריכה לעשות שהכוונה יהיה כמו המעשה נמצא שהמעשה של קבלה, משפיע על הכוונה שתהיה גם כן בעל מנת לקבל, אם כן אפילו בעת מעשה שהמשיך את אור החכמה, על הכוונה דלהשפיע, ומ"מ מתוך הכלל, נעשה ונשמע, הוא מוכרח לקבל השפעה מהמעשה, ולכן צריכים שמירה, היינו להמשיך בחינת לבוש שילבישו את אור החכמה, ששם נהוג נעשה, נעשה הוא המעשה דלהשפיע, ונזכה גם שהכוונה גם יהי' בעמ"נ להשפיע, ונשמע שיהא הכוונה ג"כ בבחינת השפעה כמו המעשה, וזה ישמור על הכלי קבלה, שהוא מקבל את אור החכמה, שיוכל להחזיק את הכוונה דלהשפיע, בעת קבלת הטוב והעונג, ושיהיה אצלו בבחינת מקבל בע"מ להשפיע.

(ט) ובהאמור יש לפרש את ענין המזוזה, שצריך להיות בימין היות שענין המזוזה, היא בחינת שמירה ששומר על האדם, לכן יש רמז, שהמזוזה בימין כלומר שענין שמירה, שייך לימין, שהוא בחינת חסד, שהכלים דחסד הם בחינת ימין שאינם צריכים תיקון כנ"ל, משא"כ בחינת חכמה, נקראת שמאל, משום שחכמה באה בכלים דקבלה, ועל כלים דקבלה, צריכים שמירה כנ"ל. וזה שמפרש רש"י "דכתיב ביתך, דרך ביאתך" שהאדם מתחיל ללכת מתחיל בימין, עכ"ל. שיש לפרש תחילת ביאת האדם לעבוד עבודת הקודש, מתחילים בימין, הוא הכוונה בכלים דהשפעה, שיהיו בע"מ להשפיע, ואח"כ מתחילים ללכת בשמאל, היינו לתקן כלים דקבלה שיהיו בע"מ להשפיע, וז"ש שכמו שהאדם מתחיל ללכת בגשמיות הוא

מתחיל ברגל ימין תחילה, זה מראה לנו על רוחניות היינו שתחילת ביאת האדם בעבודת ה' הוא צריך להתחיל בימין, היינו בבחינת השלימות, כלומר כל מה שהוא עושה בעבודה, הוא צריך לתת תודה לה', בזה שנתן לו קצת מחשבה ורצון, לעבוד בעבודת הקודש, שהוא על כל פנים יש לו קצת אחיזה, בבחינת תורה ומצוות, בבחינת המעשה, ואין לו עדיין אז לחשוב על בחינת הכוונה, כי גם בכוונה יש להבין בב' אופנים, א' הכוונה הוא מי הוא המחייב לעסוק בתורה ומצות, הסביבה, שבה הוא נמצא, היות שכל החברים עוסקים בתו"מ, וכולם מתפללים ומקיימים את שיעורי התורה, שיש בבית הכנסת, וכדומה, או זה שהוא מקיים תו"מ הוא עושה רק משום שהבורא, צוה לנו לקיים את התורה ומצות, והוא מאמין באמונת חכמים, את כל מה שהם אמרו, ועל סמך זה הוא מקיים תו"מ.

ב', הכוונה על התמורה, מה לקבל עבור קיום תו"מ, יש שהם מצפים לקבל שכר תמורת עבודתם, כמ"ש בזה"ק, שיש ג' אופנים, היינו ג' סיבות, שבשבילם עוסקים בתו"מ, א' בכדי לקבל שכר בעוה"ז. ב', כדי לקבל שכר בעוה"ב. ג' שלא לקבל פרס, אלא מטעם גדלות ה', שהוא מטעם שאיהו רב ושליט וכו'.

י) לכן תחילת ביאת האדם לעבוד בתו"מ, הוא בכדי לקבל שכר, וגם בזה אמרנו, שיש להבחין ב' בחינת היינו לפעמים אדם עוד לא חזק, בבחינת אמונה שיעבוד בשביל הקב"ה, שיתן לו שכר, היות מתחת סף הכרה חסר לו אמונה, שיהיה בידו לעשות מעשים טובים, אולם מחמת החברים שהוא לא רוצה להיות מבוזה בעיניהם, אז האדם עובד, לא שה' מחייב אותו, לעשות מעשים טובים, אלא מחמת בושה של החברים, הוא עושה, ובודאי, האדם חושב זה לשפלות גמור, היינו שהחברים מחייבים אותו לעבוד ולא ה'.

יא) אולם גם זה אסור לזלזל, כלומר שגם על מעשים כאלו, האדם צריך לתת תודה לה', בזה שהבורא נתן כח להחברים שיחייבו אותו לעשות מעשים כפי רצונם, שזה נקרא שהקב"ה משגיח עליו בבחינת הסתר כלומר שהקב"ה מסתיר עצמו, בלבוש של חברים, שמחייב אותו לעשות מעשים טובים, וזה יש לפרש משרז"ל (אבות ג, כ) ונפרעין מן האדם מדעתו, ושלא מדעתו, מדעתו יהיה הפירוש האדם מדעתו, הוא רוצה לקיים תו"מ, היינו שהאדם אומר זה שהוא עושה מעשים טובים, זהו לדעת ה', היינו ה' מחייב אותו, ונפרעין ממנו שלא מדעת יהיה הפירוש, שהאדם עושה מעשים טובים, וזהו שלא מדעת האדם הוא זה שמקיים תו"מ של הקב"ה, כי הוא חושב שהוא מקיים תו"מ של החברים, היינו שהחברים מחייבים אותו, וזה נקרא שלא מדעת האדם, הוא מקיים את רצון ה', הגם שהוא חושב שהוא מקיים את הרצון של החברים, ואם הוא מאמין בזה, היינו ששלא מדעתו, הוא עושה רצון ה', כלומר אילו היה יודע לא היה מקיים, כי הוא חושב שהוא מקיים רק רצון של החברים, זה נקרא הסתרת פנים, היינו שהקב"ה מסתיר עצמו בלבושים של החברים, ובאופן כזה הוא עושה רצון ה', ואם הוא נותן תודה לה' על זה, שהקב"ה נתן לו עזרה דרך ההסתרה, כלומר שיש לו עתה בחירה, לומר שהוא עובד מטעם החברים, ואין לו שום מגע עם ה', או שהוא מאמין, שה' הסתיר את עצמו, דרך לבוש של החברים, ועי"ז הוא עוסק בתו"מ, ואם הוא בוחר, ואומר שרק ה' עזר לו, שיהיה בידו לעשות מעשים טובים, עי"ז שה' התלבש בלבוש של החברים, ונתן תודה על זה לה', דבר זה גורם לו, עליה גדולה לזכות, לגילוי פנים של ה', היינו ה' נותן לו, מחשבה ורצון לעשות רצון ה', מחמת שיש לו עכשיו איזה הארה מלמעלה, בזה שהוא הכריע למעלה מהדעת, לכן ה' עזר לו שעל ידי אחוריים, הוא זוכה אח"כ, לבחינת פנים של הקב"ה, היינו שזוכה לבחינת נפרעין ממנו מדעתו.

יב) ובהאמור יוצא שענין מזוזה, שהיא בחינת שמירה, היא בחינת ימין, הנקרא חסדים, שהוא בזמן שהולכים בבחינת משפיע בע"מ להשפיע, שזהו בחינת תיקון הבריאה, כנ"ל, משא"כ חנוכה ופורים אומר האריז"ל הק', ששניהם הם בחינת הוד, שהוד הוא בחינת שמאל, שזה מרמז לנו על מטרת הבריאה, שצריכים תיקונים, היינו שיוכלו לקבל על דרך התיקון, את הטוב והעונג, המרומז בהשפע הנקראת חכמה, לכן חנוכה הוא בשמאל, להראות על אור החכמה.

יג) אולם בחנוכה, היה רק בחינת חנו - כה, שזהו כמו שפירש אאמו"ר זצ"ל, ששם היה רק חניה, ולא גמר מלחמה, כלומר שהיה מאיר אור החכמה הנקרא שמאל, אבל היה חסר שמה, את הלבוש שהיא השמירה על החכמה, הבא בכלים דקבלה, שבכלים דקבלה יש אחיזה לס"א, והיה שם האור דחסדים, הנקרא ימין, לכן היה רק הנס, על רוחניות, כלומר מבחינת האור דמטרת הבריאה, היו מאיר, אבל לא יכולים להשתמש בהם מחוסר הלבוש דחסדים, כיון שאסור להשתמש בהם, זה נקרא בחינת רוחניות, שעוד לא נתגשם הדבר, שיוכלו להשתמש עמו, לכן כתוב שאסור להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד, מטעם שחסר הלבוש כנ"ל, משא"כ הפורים, כן היו להם הלבוש, הנקרא חסדים, כמ"ש בתע"ס סוף חלק

לקט מאמרים לחנוכה מאת האריז"ל, בעל הסולם ותלמידיו
www.orhasulam.org מרכז מורשת בעל הסולם

ט"ו, לכן שם כבר התגשם הדבר, היינו שהיו יכולים להשתמש עם האור החכמה ע"מ להשפיע, לכן
בפורים הוא משתה ושמחה.

* * *

מאמר מאת בעל הסולם

ספר הזהר פרשת ויחי

תרג) והיכן משתלמי נפשיהו, בשלג, כד"א, בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון. יכול אף ישראל כן, ת"ל לא תירא לביתה משלג. מ"ט. בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים: כגון מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר **חנוכה** כו'.

סולם

תרג) והיכן משתלמי וכו': ואיפה נשלמים נפשיהם, הוא בגיהנם של שלג, כמש"א בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון. יכולים לחשוב שגם ישראל כן, שנדונים בשלג, לזה נאמר, לא תירא לביתה משלג. מהו הטעם. משום שכל ביתה לבוש שנים. אל תקרא שנים, בשין קמוצה, אלא שנים, בשין שואית ובנון פתוחה, וביוד חרוקה. דהיינו מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר **חנוכה**. וכו' עד"ז. כלומר שזריזים במצות ויש להם מצות כפולות, כי במילה, יש להם מילה ופריעה, ובתפלה, יש להם ציצית ותפילין. ובדלתי ביתם, יש להם מצות מזוזה ונר **חנוכה**. ומשום זה אינם יראים מגיהנם של שלג, הבא על עצלות ורפיון מן המצות.

מאמרים לחנוכה מאת האריז"ל

מתוך שער הכוונות חלק ב'

דרושי חג חנוכה

דרוש א'

בענין חנוכה סדר הדלקת הנרות היה נוהג כנוסח הכתוב בבית יוסף ז"ל על הטורים וגם בספר שולחן ערוך. והוא כי בלילה הא ידליק הנר שבצד ימינו שהוא היותר רחוק מן הפתח מכל ז' נרות ובלילה ב' ידליק נר הב' לו שהוא יותר סמוך אל הפתח יותר מן הא' ואח"כ יפנה אל ימין וידליק הנר הא' וכעד"ז כל שאר הלילות עד שנמצא כי בלילה האחרונה מדליק הנר שבצד שמאלו שהוא הנר היותר קרוב וסמוך אל הפתח ומתחיל בו ונפנה לצד ימינו הקרוב קרוב קודם ונמצא כי הנר הא' מכולם שהוא בצד ימין המדליק נדלק אחרון בלילה אחרונה.

ואמנם נבאר תחילה ענין קדושת הימים האלו ואח"כ נבאר ענין ברכות נר של חנוכה והנה כמו שנתבאר שבשבתות ויו"ט ור"ח יש בהם תוספת קדושה על ימי החול גם בחנוכה ופורים יש בהם תוספת קדושה יותר מימי החול אמנם אין מדריגתם שוה למדריגת השבתות ויו"ט ור"ח והנה הם נתבאר כל אחד במקומו.

אבל ענין חנוכה ופורים הוא באופן אחר כי תרוייהו אינון בהוד ואעפ"י שבתפלת שחרית בחול ביארנו דיעקב בנצח ומלכות בהוד וכפ"ז החול הוא קדוש יותר מחנוכה ופורים אשר תרוייהו אינון בהוד אבל הענין הוא על דרך שביארנו בדרוש ר"ח בענין הי"ט כי הנוקבא יש לה אז תוספות קדושה לפי שאז מקבלת הארותיה ע"י עצמה שלא ע"י בעלה וכן הוא כאן כי הנה בחול יעקב יונק הארתו וחלק הארה שלה מן הנצח ומן ההוד ואח"כ נוחן לה הארתה ונמשך מן ההוד על ידו אבל עתה בחנוכה ופורים היא יונקת חלק הארותיה מן ההוד ע"י עצמה שלא ע"י בעלה ואינה טפילה אליו כימי החול והנה ענין זה הוא תוספת קדושה אליה בזמנים אלו יותר מבחול.

ואמנם ענין כוונת ברכות הדלקת הנר הם סובבים על יחוד א' עליון ושלם הנקרא נר כמבואר אצלינו בתפילת שחרית דחול בברכת שים שלום כי שם נתבאר יחוד זה על מתכונתו ועיין שם. ועניינו בקיצור הוא כי שלשה בחינת של יחוד יש לזו"ן א' הוא בבחינת יהוה אהיה ומספרו מ"ז הב' הוא בבחינת יהוה אלקים ומספרו יב"ק. הג' הוא בבחינת יהוה אדני ומספרו צ"א ולפעמים מתייחדים בבחינת א' ולפעמים בשתיה' ולפעמים בשלשתם ואז הוא היחוד הגמור ואז הנוקבא נקרא נ"ר כמספר ו' שמות הנזכר. והנה בברכה הא שהיא להדליק נר חנוכה נרמזו שלשתם ובברכה ב' שהיא שעשה נסים נרמזה הב' ובברכה הג' שהיא שהחיינו נרמזה התחתונה מכולם.

וזהו מה שמצאתי בקונטרס אחר כי ההויה הא' שעם אהי"ה תהיה במילוי יודין דע"ב וההויה הב' שעם אלקים היא דס"ג וההויה הג' שעם אדני היא הויה דמ"ה וג' הויות אלו עצמם הם שתכין במילת להדליק שהיא בגימטריא ע"ב ס"ג מ"ה של להדליק ומן האהי"ה שבחיבו' ההויה דע"ב דיודין גם הוא יהיה במילוי יודין שהוא קס"א ועם ההויה עצמה שהיא ע"ב יהיו שניהם בגימטריא רג"ל לרמז כי גם חנוכה נקרא רג"ל מכלל המועדים כנזכר בכתיבת יד בהקדמת התיקונים.

ואמנם בקונטרס אדם אחר מצאתי כי בברכה א' של להדליק כשיאמר ברוך אתה יהוה יכוין שזו ההויה היא דע"ב דיודין ותכוין לחבר עמו גם אהיה דיודין ושניהם בגימט' רג"ל וז"ס עד שתכלה רגל מן השוק. ובברכת שעשה נסים יכוין באות' הויה למילוי ס"ג ויחבר עמו שם אלקים ולכן גם ההויה דס"ג יכוין שהוא בניקו' אלקים. ובברכת שהחיינו יכוין באותה ההויה שהוא במילוי מ"ה דאלפין ויחבר עמה שם אדני.

ונחזור לברכה ראשונה כמו שאמרנו כי בתחילה תכוין במילת להדליק שהוא בגימטריא ג' הויות ע"ב ס"ג מ"ה ותכוין להמשיך ג' הויות האלו ע"י הדלקה זו אל הנוקבא הנקרא הויה דב"ן. ובמילת נר תכוין שע"י המשכה זו תשתלם בג' היחודים הנ"ל ואז תעשה בחינת נר חנוכה שהוא כמנין ג' היחודים הנזכר ותתייחד עם בעלה בג' היחודים הנזכר.

אח"כ תכוין כי ר"ת להדליק נר חנוכה הוא שם קדוש הנקרא נחל היוצא מר"ת נוצר חסד לאלפים כנודע. ועניינו הוא אור הנמשך מן אימא לז"א כדי שיהיה בו כח להתייחד עמה בג' היחודים הנזכר שהם בגימטריא נר ולכן תכוין בשם נחל שהוא בגימטריא הויה דמ"ה דאלפין ואות אלף שבאמצע מילוי אות ו' היא שם אהיה בריבועו כזה יוד ה"א ו' א' א"ה אה"י אה"י"ה ו' ה"א כי שם זה מורה ענין אימא המאירה בז"א בהתלבשה בתוכו.

ונלע"ד ששמעתי שיכוין ג"כ שהנחל הנזכר שהוא הויה דמ"ה ובתוכו ריבוע של אהיה ימשך בנוקבא הנקרא הויה דב"ן אשר אותיותיה שבמילוי המילוי הם ל"ו אותיות והנה ב"ן ול"ו הם ג"כ בגימטריא נח"ל ואיני זוכר אם שמעתי זה ממורי ז"ל.

אח"כ במלת חנוכה תכוין כי כמו שהמשכנו הארה מאי' אל ז"א בשם נחל כדי שיוכל להתייחד עמה בג' יחודי' הנקר' נר כן עתה נמשיך הויה דס"ג של אי' שהוא מספר עשר אותיות המילוי עם חשבון אותיות הפשוט לבדם שהם כ"ו והרי כ"ו וס"ג בגימטריא חנוכה וזהו ההמשכה תמשיכנו בנוקבא הנקרא נר ועי"כ תהיה נר חנוכה. עוד יכוין במילת חנוכה אל מ"ש חז"ל שהוא אותיות חנותכה והם סוד כ"ה אותיות שיש בו' השמות שאמרנו שיכוין במלת נר.

ברכה ב' והוא שעשה נסים כו' במלת שעשה תכוין שהוא חיבור ש"ע ש"ה פירוש שתכוין להמשיך הארת הפנים העליונים שהם ב' שמות אל ומילוייהם כזה אלף למד אלף למד העולים בגימטריא ש"ע כנזכר באורך בתפילת ר"ה בברכת אבות במלת אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב כו' וע"ש ותמשיכם אל שם אלקים דמילוי יודין העולה בגימטריא ש' ועם ה' אותיות הפשוטות ה' הרי ש"ה מן שעשה ש"ע ש"ה ובזה יתמתק שם אלקים הנזכר.

עוד ירצה כי ענין ב' שמות אלו של אל הם סוד הויה דס"ג שביארנו במלת חנוכה שהוא כ"ו וס"ג שהוא הויה בפשוט ובמילוי. והנה בפשוט הוא אל כי חשבונה הוא כ"ו וד' אותיות' והכולל הרי אל וגם במילואה דס"ג יש בו אותיות י"א שהוא בגימטריא אל ואלו ב' שמות אל מתמלאים והם בגימטריא ש"ע מן שעשה כנז"ל ולא נמצא תשלום הדרוש הזה.

עוד מצאתי בספר אחר על ענין חנוכה וז"ל: דע כי מה שאנו צריכין לתקן הוא זווג זו"ן ויש כמה בחינות כי כמו שהאצילות יש בו ג' חלקים והוא קוצו של יוד ואין משיגים בו אלא מהחיצוניות שבו שהוא הקרקפתא העצם המקיף המוחין ואינו אלא הלבוש וזה הלבוש בלבד אנו משיגים. והבחינת הב' מן המוחין דאו"א ודעת ובאלו אנו משיגים הפנימיות עצמן ואע"פ שהם שלשה כולם תלויים באבא ונקרא על שמו כי סתם מוח הוא מאבא. הבחינת הג' הם ז' מידות התחתונות שמהם הנהגות כל העולמות.

וכן יש בזווג זו"ן ג' בחינת א' ו"ק ופירוש כשהיא עולה בו"ק שלו ושם הם מזדווגות וזה אינו חשוב כ"כ לפי שרמ"ח אבריה הם מו"ק שלו ולמטה ועוד שאינם פב"פ ועוד כי החיבוק אינו בגופה אלא בתחילת ראשה ואינה בין תרין דרועין דמלכא. הבחינת הב' כשעולה עד המוחין שלו ושם מזדווגת וגם זווג זה גם שהוא מעולה מן הא' אינו חשוב כ"כ לפי שהכתר שלה הוא כנגד הפנים שלו ואינם פב"פ והחיבוק בצואר. הבחינת הג' כשהיא עולה עד הכתר שלו זהו מובחר כי הוא פב"פ והחיבוק הוא בגופ' ממש ואז היא נקרא נ"ר כמ"ש בזוהר רמ"ח איברים ותרין דרועין דיליה המחבקים אותה הם נ"ר.

וזהו נר שבת ונר חנוכה אלא שיש הפרש ביניהם כי נר שבת עולה היא למעלה עד הכתר שלו ממש ונר חנוכה הוא אשר יורדים כל הבחינת אלו אליה למטה במקומה ולכן קניית שמן של שבת קודם ובענין ההדלקה נר חנוכה קודם כי אם ידלוק של שבת קודם כבר עלתה ומה התועלת באחרת אבל יעשו לה הכנה בהדלקת נר חנוכה וירדו בה האורות ואחר כך תעלה בנר שבת.

מתוך ספר הליקוטים

ז) דע כי יש זווג ו"ק, ויש של מוחין, ויש של כתר. והענין, כי כשהמלכות מתתקנת עד ו"ק של ז"א, היא קטנה, ויש הארת הזווג מעט, והוא זווג של עמידה בלחש, והוא הוי"ה ואדנ"י. וכשהיא נגדלת יותר, ומקבלת הארה של מוחין דז"א, אז נקראת אלהים. ומזדווגת בסוד אלהים הוי"ה, בחזרת העמידה. וכשמתגדלת יותר, ומגעת עד כתר של ז"א, והוא ת"ת שלו, אז הזווג הוי"ה אהי"ה. שאז היא נגדלת מצד הבינה, שת"ת של נקבה נק' אהי"ה, ואלו הג' זווגים עולה בגי' נ"ר, וזהו נר חנוכה. ונר שבת קודם לנר חנוכה, אמנם בהדלקה קודם הדלקת נר חנוכה לשבת. והענין, כי הוי"ה אהי"ה וכו', אלו השלשה יחודים שעולים נ"ר, מקבלת אותם המלכות במקומה בחנוכה, אבל בשבת היא עולה בחיק בעלה לקבלם, ולכן יותר טוב כשתעלה היא למעלה, ממה שתקבלם למטה. ומ"ש רז"ל עד שתכלה רגל מן השוק, שיעורה, לפי שהארה זו שקיבלה היא מאצילות, ושוק נק' החיצונים והעולמות. וצריך עד שתכלה הרג"ל, ורג"ל הוא ע"ב וקס"א, שהיא מקבלת אלו המוחין, עד שתבא למקום השוק, שהם החיצונים.

ח) וסוד חנוכה, היא חנ"ה כ"ו. היא מציאות הבינה. ואלקנה, הוא סוד החכמה. וז"ס מ"ש (שמואל א' א') וה' סגר את רחמה, כי חכמה אוהב להזדווג עם בינה, אמנם נה"י שלה מתפשטים כנגד ז"א, זהו וה' סגר את רחמה, שהיא סגורה תוך ז"א שהוא הוי"ה. ועוד, שהוא בנצח והיא בהוד, ונאמר (דניאל י' ח') והודי נהפך עלי למשחית, ולכן יעקב כלל נצח בהוד כדי להזדווג, ושמואל תיקן ההוד וגם הנצח, אבל לא לגמרי, וזהו שקול כמשה ואהרן שהם נו"ה. אמנם עדיין הוד לא נתקן לגמרי, עד שבאו בני חשמונאי ותיקנו אותו במלחמות שעשו, אבל לא נתקן עד ח' ימים של חנוכה, ולכן היו ח' ימים שהם עד הוד.

ז) ורמז ג"כ ענין קין והבל, ששניהם היו מזוהמת הנחש. ויותר היה קין מהבל, ולכן כל זרע קין נימוח במבול, והבל נהרג, בהיות כי הציץ בשכינה, כי נאמר בה לא יגורך רע. כי אפילו שהיה בו צד רע מעט מצד הזוהמא, לא היה לו רשות להציץ בשכינה. ונרמז בפסוק וישע ה' אל הבל, ר"ל שהביט בשכינה וכו'. ולכן מת, ולא חיה, כי אם חמשים יום מפסח לשבועות. ולדעת האומר שבתשרי נברא העולם, בחנוכה מת. ואח"כ, משת הושתת העולם. עכ"מ.

מתוך פרי עץ חיים ב'

בזה הפרק יבואר סוד חנוכה

פרק ד'

(א) סוד שמונת ימי חנוכה, איהי מקבלת אור ההוד בעצמו, שלא ע"י ז"א, כי בחול יעקב בנצח ורחל בהוד, וביען אשר לא תיקן ההוד, בענין והודי נהפך עלי למשחית. והנצח נתקן, בענין וגם נצח ישראל לא ישקר, לכן מקבלת איהי אור מן ההוד על ידו דרך הנצח. אבל מתתיהו בן יוחנן כ"ג, תיקן ההוד, באלו הח' ימים לבד, לכן מקבלת איהי אור מן ההוד עצמו על ידה, ושלא על ידו, לכן אנו אומרים על הנסים בברכת מודים, שהוא כנגד ההוד.

(ב) מהחברים: היא נצח, שהוא ענף החכמה, סוד שמן משחת קודש, ולכן היה הנס בשמן, וע"י כהן).

(ג) ודע, כי יש בה ג' יחודים, א' נגד נה"י, כי עד שם מגיע קומתה לבד, ובזה היחוד הוא הוי"ה אדני. ולפעמים הוא נגד החזה, ואז הוא הוי"ה אלהים. ולפעמים הוא שוה עד הכתר שלו, ואז הוא הוי"ה אהי"ה, וג' יחודים אלו, ג' נר. (עיקר כוונת נר חנוכה הוא, להוריד הארה למטה באלו הימים, כאלו היה הזווג עם בעלה פב"פ, שוה לו עד הכתר ברמ"ח אברים, הרי רמ"ח וב' דרועין, ג' נר. ושם הויה בזווג זה, הוא י"א ה"ה ו"י ה"ה).

(ד) והנה בחנוכה היא נגד נה"י לבד, ואנו ממשיכין לה אור מג' יחודים אלו עליונים, לעשות אותה נר. והנה בחנוכה, זו היה כוונת ההדלקה, שיכוין האדם כשמוריד ידו להדליק, כי היא למעלה מג' טפחים, שהוא כנגד נה"י, שהם ג' טפחים, ולמטה מי' טפחים, שאינו עולה עד הראש, ואנו ממשיכין לה אור מן הראש. לכן אם הניח אותה בתוך י' יצא, כי כל זה נקרא מקומה, כיון שהיא נוטלת אור מן כל י'. אבל למעלה מי' אין להניח. וביום השבת, היא עולה עד הכתר שלו, ואז מקומה ממש בכל ה', ואז היא נקראת נר שבת שלימה. ולכן אם לא השיגה ידו, לקנות שמן לנר של שבת ונר חנוכה, נר שבת קודם, שיותר טוב להעלותה עד למעלה, עד כל ה', ולא נר חנוכה שהוא למטה, אף שהאור בא לה מכל ה'.

(ה) וגם לכך ראוי להדליק ערב שבת, נר חנוכה קודם שידליק נר שבת, כי ראוי להעלותה מעט מעט ממטה למעלה ממדרגה למדרגה. אבל אם הדליק של שבת קודם, שכבר עלתה למעלה עד הראש, איך ידליק של חנוכה, ויחזור להורידה למטה בנה"י ח"ו.

(ו) ודע, כי אנו מדליקין אותה עם שקיעת החמה, כי אז היא מדת לילה, והיא יורדת למטה, אל הבריאה וליצירה ולעשייה, לתת טרף לביתה וחק לנערותיה, ואז אנו ממשיכין לה אותן האורות שהיו לה למעלה. ולפי שעיקר המשכה היא מאותו האור הנמשך אליה מן הראש, שהוא הוי"ה אהי"ה, כי כשהם מלאים ביו"דין הם ג' רגל, ואין האור הזה יכול להמשיך אליה, אלא זמן מועט, לכן גם מצות הדלקה אינה אלא זמן מועט, וזהו עד שתכלה רגל מן השוק, כי השוק הם העולמות התחתונים, עד שתכלה אותו רשימו מן האור שנמשך אחריה למטה עד מקומה. לכן הדלקה עושה מצוה, ולא ההנחה, כי אין אנו מעלין אותה ממקומה כלל, אלא שאנו ממשיכין לה אור מלמעלה אל מקומה לבד, היינו ההדלקה. ולכן אסור להשתמש לאורה, כי כדי להיות אור הקודש העליון יורד עד למטה, אשר שם מקומה במקום אשר מצוים שם החיצונים, ואנו חוששין שלא יתאחזו באור העליון. ולכן אין להנות מן האור.

(ז) פי' חנוכה, הוא חנ"ה כ"ו, והוא שיונקת המלכות מאימא עלאה הנקרא חנ"ה, העולה ס"ג, כי חנה בבינה, ושם שם ס"ג, ושרשו הוא ייא"י, מספרו אל, כמספר הוי"ה עם ד' אותיות והכולל, וזהו חנ"ה כ"ו. וזש"ה, ואת חנה אהב וה' סגר רחמה, פי': כי אלקנה הוא בחינת אבא, וחנה בחינת אימא, ואינו יכול להזדווג עמה, לפי כי ה' סגר רחמה, ר"ל שנה"י דבינה שם נעלמים בראש ז"א בסוד מוחין. וז"ס בספר דצניעותא, אתי מפתחא דכליל שיתא לכן או"א אינם יכולים להזדווג ביחד, אבל מסתלקות למעלה ומזדווגת, וז"ס ועלה האיש ההוא מעירו, ואז מזדווגין יחד.

(ח) בענין חנוכה: בברכות, תחלה תכוין, כי הלא יש תוספות קדושה יותר מבחול, כמו שיש בשבת וי"ט ור"ח, רק שאינו דומה להם. אמנם נלע"ד ששמעתי ממורי זלה"ה, לידע איך בחול איהו בנצח ואיהי בהוד, ובחנוכה ופורים הוי תרוויהו בהוד, ואדרבא נראה כי הוא גרוע מבחול, אך הענין כי בחול יעקב לקח הארת שניהם ידיה וידיה, מן נצח ומן הוד, ואח"כ נותן חלק ההוד בה אל הנוקבא, נמצא כי היא טפילה אליו. אך בחנוכה ופורים, היא יונקת מן ההוד ע"י עצמה, שלא על ידו, וזה תוספות קדושה אליה.

ט) ונדבר עתה בענין הברכות, דע כי שרשם סובב, על היות לה סוד יחוד א' ונאה, והוא סוד נר, שידעת, שהוא סוד יחוד שם הויה ואהיה, הויה אלהים, הויה אדני. וג' יחודים אלו, גי' נ"ר. והנה בברכות אלו, רמזים כל הג' יחודים, דהיינו: בברכה א', יחוד א', הויה אהיה. בברכה ב', הוא יחוד ב', של הויה אלהים. בברכה ג', יחוד ג', של הויה אדני. אמנם תכונן תחלה, להמשיך אליה ע"ב ס"ג מ"ה, גי' ק"פ, כמנין להדליק ע"ה, כי הוא סוד שם ב"ן, ולכן תמשיך אליה ע"ב ס"ג מ"ה, וע"י זה תמשיך ודולקת ומאירה, ותעשה נר חנוכה, ואז תתייחד עם דודה, בג' היחודים שהם גי' נ"ר.

י) ותכונן לשם קדוש נח"ל, שהוא ר"ת להדליק נר חנוכה, והוא המשכת אור עליון של הבינה לז"א. (ס"א, עצמו מן הנחל העליון, כי בכח אור זה הבא עליו מלמעלה, יש בו אור ליתן אליה, להדליק ולהאיר אותה) כדי שיוכל להתייחד עמה, ביחוד נ"ר הנ"ל. לכן תכונן, כי נחל ע"ה, הוא סוד שם מ"ה, ובתוכו שם אהי"ה כזה ברבוע: יו"ד

ה"א, ו"א א' א"ה אה"י אהי"ה וה"א, גימטריא פ"ט, והוא, כי סוד אחוריים דאהי"ה הוא סוד דם אדם, כמבואר אצלינו. (ס"א, כי אחוריים דאהי"ה הנ"ל גימטריא דם, הוא דם זעיר אנפין, ומן א' שבתוך ו"א דמ"ה, נעשה אהי"ה גימטריא דם, הבא לזעיר אנפין מלמעלה, מן אהי"ה שבאמא).

יא) ואפשר ששמעתי, גם כן לכונן להמשיך זה לשם ב"ן, ומלוי אותיות דמלוי המלוי, שהוא גימטריא נחל, רק שאיני זוכר אם שמעתי.

יב) אחר כך תכונן, להמשיך מס"ג אל הנוקבא, וזהו חנוכה, שהוא ס"ג כ"ו, אלו הם גימטריא חנוכה, ותמשיכם למלכות.

יג) אחר כך ברכה ב' במלת שעשה, שהוא ש"ע ש"ה. ופירוש ש"ע, הוא ב"פ אל"ף למ"ד, שהוא הארת פנים עליונים, מסוד אל"ל, למתק אלהים דיחוד ב' הנ"ל, שהוא במלוי יודי"ן, שהוא ש, ועם ה' אותיות אלהים, הרי ש"ה.

יד) מהחברים: כשיאמר נ"ר, יכוין ג' יחודים הנ"ל, גימט' נ"ר. וכשיאמר חנוכה, יכוין גימטריא ס"ג כ"ו. וב' אל יוצא: א' מן ס"ג, י"י א"י. וא' מן כ"ו, כי כ"ו עם אותיות ההוי"ה, ועם כולל, עולה אל"ל. וכשיאמר חנוכה, יכוין ס"ג כ"ו, ויארך בב' אותיות אחרונות כ"ה, עד שיכוין הג' יחודים העולין נ"ר. בברכה ב', יכוין הוי"ה במילוי ס"ג, והוי"ה בניקוד אלהים. כשיאמר שעשה, יכוין ב' אותיות ש"ע, יכוין ב' אל הנ"ל, שעולין ש"ע. ובב' אותיות אחרונות ש"ה, יכוין אלהים ביודי"ן גי' ש, ועם ה' אותיות אלהים, הרי ש"ה.)

טו) ענין נר חנוכה, כבר נתבאר לעיל, והנה בברכה ראשונה יכוין כשאומר ברוך אתה י"י, יכוין כי הוי"ה זו דע"ב דיודי"ן. גם תכונן לחבר אהי"ה דיודי"ן, ושניהם גימטריא רגל, וזה עד שתכלה רגל מן השוק. ובברכה ב', כשמזכיר הוי"ה, יכוין שהוא במלוי ס"ג, ויחבר עמה אלהים. והענין יכוין כי הוי"ה זו של ס"ג, וניקודה בניקוד אלהים. ובברכה ג', יכוין כשאומר יהו"ה, שהיא של מ"ה, ויחבר עמה שם אדני"י.

טז) בענין נרות חנוכה, כבר בארנו כי נר חנוכה, יכוין ג' יחודים הנ"ל. וכאן מצאתי כתוב, שיכוין כי הוי"ה א' שעם אהי"ה הוא ביודי"ן, והוי"ה שעם אלהים הוא בס"ג. והוי"ה הג' דאדני"י, היא דמ"ה. ואלו הג' עצמן הם גימטריא להדליק, ע"ב ס"ג מ"ה. גם במלת חנוכה, שארז"ל, חנו כה. וסוד כ"ה, הוא סוד כ"ה אותיות של הו' שמות שבמלת נר.

יז) שעשה, בארנו: כי ש"ע, הם ש"ע נהורין, שהם גימטריא ב' אל"ל במילוי, ומציאות ב' אל"ל אלו, הם בשם ס"ג, שבארנו במלת חנוכה, שהיא חנ"ה כ"ו, כי חנה גימ' ס"ג, שהוא הוי"ה פשוטה ומלאה. והנה הפשוטה הוא כ"ו, וד' אותיותיה ועם הכולל גי' אל"ל, וכן בס"ג במלוי יש י"י א"י גי' אל"ל, וב' אל"ל הנ"ל מתמלאין כנ"ל, ונרמזו באותיות ש"ע מן שעשה. גם במה שבארנו במלת נ"ר, כי יש בו יחוד הויה דע"ב עם אהיה, תכונן כי גם אהי"ה זו היא ביודי"ן, אז שניהם גימטריא רגל, כי גם חנוכה גימטריא רג"ל, נ"ל שצ"ל נקרא רגל, כנזכר בתיקונים.

יח) מורי זלה"ה, היה נוהג להדליק נרות חנוכה בנוסח מהרי"ק, (הובא בב"י) שלא כנוהגין באופן אחר, והוא מה שהיה נוהג, כי בלילה הא' מתחיל מן היותר רחוק מן הפתח, ובלילה ב' מתחיל מנר הסמוכה לראשונה. וכן היה עושה. באופן, כי בלילה אחרונה היה מתחיל להדליק, אותה שהיא יותר קרובה לפתח.

יט) מהחברים: בברכה יש י"ג תיבין, נגד י"ג מכילין דרחמי, דאמא מקשטי לברתא לתקנא הוד דידה. וקשטה בח' מכילין דידה קדמאין מן אל"ל וכו', עד תמינאה נוצר חסד. ויכוין למכילתא חדא, שכל א' כולל מי"ג, וביום הח' שהוא נוצר חסד, מעוררת ביומה כל שאר המדות, ע"י בטישה דנוצר עם ונקה, שהם ב' מזלות עלאי

ותתאי, כדי להשפיע למלכות, ואלה הח' מדות דאמא, אינון תמנין. אהי"ה כל אחד ברבוע אותיותיו, אהי"ה פעם אהי"ה, עולה אמת, שכנגדם ח' אמת דאמת ויציב.

והם כזה:

קנ"א	קס"א
ב אל"ף ה"ה יו"ד ה"י	א אל"ף ה"י יו"ד ה"י
קנ"ב	קמ"ג
ד אל"ף ה"י יו"ד ה"א	ג אל"ף ה"א יו"ד ה"א
קמ"ז	קנ"ו
ו אל"ף ה"א יו"ד ה"ה	ה אל"ף ה"י יו"ד ה"ה
קנ"ב	ז בקדימה ואיחורה בקריאה כזה:
אל"ף ה"א יו"ד ה"י	
קמ"ז	קנ"ו
ט אל"ף ה"ה יו"ד ה"א	ח אל"ף ה"ה יו"ד ה"י

כ) הסר השורש שהוא קס"א, נשאר ח', לפי שאין השפעתה לזעיר אנפין, אלא מטבורה ולמטה וקס"א הוא למעלה מהטיבור. ליל א', יכוין אל הוי"ה, י"ו בסגול ה"ה בקמץ. ליל ב' יכוין רחום הוי"ה, י"ו שב"א ה"ה קיבוץ. ליל ג' יכוין וחנון הוי"ה, י"ו חול"ם, ה"ה קיבוץ. ליל ד' ארך הוי"ה, י"ו חירק ה"ה קיבוץ וכו', עיין לקמן. ליל ח' נוצר חסד הוי"ה בניקוד צבאות. יש נ"א, ה' אחרונה בקיבוץ.

כא) ברכה ב', בכל יום באזכרה ס"ג וקנ"א. עוד, ליל א' ניקוד צבאות. ליל ב', שורק. ליל ג', קיבוץ. ליל ד', חירק. ליל ה', חולם. ליל ו' שבא. ליל ז' סגול. ליל ח' צירי.

כב) בברכה ג', שם מ"ה כולו חולם, ובכל שהחיינו הכל מ"ה.

כג) מ"כ בסידור א', כסדר זה: יום א', אל"ף ה"י יו"ד ה"ה, קנ"ו א', ורבוע פשוט, עולה אמת, דהיינו אהי"ה פעם אהי"ה, גימטריא אמת, והם מן ח' אמת שבאמת ויציב, דהיינו א' רבוע אהי"ה, ומעורר מכילתא א' מי"ג מכילין דרחמי, ונקרא אל"ל. יום ב', אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, קנ"א ורבוע פשוט, גימטריא אמת, ומעורר מכילא ב', הנקרא רחום. יום ג' אל"ף ה"ה יו"ד ה"א, קמ"ז ב', ורבוע פשוט, גימטריא אמת, ומעורר וכו', וחנון. יום ד', אל"ף ה"א יו"ד ה"ה, קמ"ז א', ורבוע פשוט וכו'. יום ה', אל"ף ה"א יו"ד ה"י, קנ"ב ב', ורבוע פשוט וכו'. יום ו', אל"ף ה"י יו"ד ה"א, קנ"ב א', ורבוע וכו'. יום ז', אלף ה"ה יו"ד ה"ה, קנ"א, ורבוע וכו'. יום ח', אלף ה"א יו"ד ה"א, קמ"ג, ורבוע וכו'. ומעורר יום ח' כל שאר מדות וכו'.

כד) ענין על הניסים, כבר ידעת מה שכתוב בתיקונים, כי נ"ה הם ב' פקודין, דאתמר בהון פקד פקדתי, והם חנוכה ופורים, שבהם מתגלין האורות דנ"ה. והנה בנצח שם הויה, ובהוד אדנ"י, הנזכר בתיקונים, והם מ"ה ואדנ"י, גי' נ"ס, ויסוד כלול בגויהו, הכולל נ' שערים, גי' י"ם, לכן נקרא על הנסים, נס י"ם. והנה נמצא, כי נ"ה נקראו נסים, לכן אומרים בחנוכה ופורים על הנסים.

כה) מ"כ, כל הגאולות ראשונות, היו בסוד ההוד, ולכן כל השירות הם בלשון נקבה, דאיהי בהוד. ואפילו גאולות מצרים, היה על ידי בתיה בת פרעה, ולפיכך כתיב ונתת מהודך עליו. וכן גאולת סיסרא, היה על ידי דבורה ואשה יעל. וכן גאולת יון, ע"פ בת מתתיהו, והיה אז בתיקון הוד, לפיכך הם ח' ימי חנוכה, כי הוד

ספירה ח'. ופורים היה על ידי אסתר. אבל לעתיד לבא, יהיה הגאולה מצד הנצח, ולכן יהיה גאולה נצחית וקיימת, כדכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר, וזה ויז נצחם על בגדיהם, בסוד גם את זה לעומת זה וכו'.

יג) וניקוד ברכה שנייה, ההוי"ה זכרים בחירק, ונקבות בקיבוץ, לכלול בנס זה נ"ה. ואע"פ שעיקרו בנצח, וחנוכה בהוד, מ"מ הרי אבא ואמא שניהן נתייחדו בנס זה, והנה אבא סוף התפשטותו בנצח, ואמא בהוד.

ע) ודע, כי אותיות א"ב, הם אותיות הזכר, ואחר כך כל"ם, אותיות מלך, וזה מה שמו ומה שם בנו, פי': כי ב"פ מ"ה, גימטריא מלך. ואותיות נ"ס הם נוקבא, נגד יהודית ואסתר, חנוכה ופורים, נצח הוד. וכנגדן ב' רצועות דתפילין, אחת ארוכה השמאלית שכנגד הוד, היא נופלת, לכן נאמר סומך ה' לכל הנופלים, שהם נ"ה, שהם נ"ס, הם סומכין את הנופלים. וידוע כי ג' אחרונות שבעמידת תפלה, הם נצח הוד יסוד, לכן בחנוכה ופורים, אנו אומרים על הנסים בהודאה, שהוא כנגד הוד, לכן אמרו בלשון נס, לכן המן הרשע עשה עץ גבוה נ' אמה, בעצת זרש אשתו, כי זה לעומת זה וכו'. ונהרגה ושתי תחלה, כדי שתרום המלכות לאסתר.

פרק ג'.

לשון הרח"ו ז"ל,

א) וז"ל, מצאתי בבית מורי ז"ל עצמו, אך לא ידעתי אם הוא שלו מפירושו, ודעתי נוטה שהוא שלו, וז"ל, פתח בית מועד, פתח דברי, ראיתי לבאר ענין מועדים, ור"ח, וחנוכה ופורים, הנה ענין זמנים אלו, הוא התנוצצות אורות העליונים בזמנים אלו, לפי הזמן, אם בחסד אם בגבורה אם בת"ת, אם בנה"י, אם במלכות, כל א' מתגלה לפי העת והשעה.

ה) פורים ענף הבינה וכו' כנ"ל. חנוכה סוד נצח, ענף חכמה וכו' כנ"ל. פסח, פי': פה סח וכו', כדלקמן. לשון אחר, סדר המועדים: יום הכפורים, בינה. פסח, חסד. ר"ה, התעוררות גבורה. סוכות, גבורה ממותקת, כדי שתהא ראויה לזיוג בשמיני עצרת. שבועות, ת"ת. שמיני עצרת, מלכות, בסוד עלייתה אחר התעוררות הנרמז עליהם בחה"מ, בסוד שמאלו תחת וכו' בסוכות, וימינו תחבקני בפסח, (נ"א בהיפך) והנה עצמיו (צ"ל עכשיו) בשמיני עצרת בסוד זיווג ממש. ט"ו באב, נצח, חנוכה הוד, פורים יסוד, (נ"א) שבועות שורש הארת ת"ת, לכן הוא יום טוב מתן תורה עכ"ל.

מאת הרב יהודה צבי ברנדווין

מתוך תיקוני הזהר

תקונא תליסר

רצח

מה) תמינאה בהודאה, וביה הוה משבח דוד ה) הודו ליי"י. ודא הוד ודאי. למנצח הודו, בהון רמיזין נצח והוד. ואינן נסין. וביה שבח משה אז, הה"ד ו) אז ישיר משה. בגין נ דאיהי הוד ה) דיהיב ע' למשה. ה) אז תקרא וה' יענה. פ' ואיהו ז' תמינא יומין דמילה. ק' ובתריה ברית, דאיהו יסוד צדיקא דעלמא, וביה אתגליא י' דמילה, עשיראה לעשר ר' ספירן.

מו) ואיהו ש' הוד י' תמינא ה' יומי דחנוכה, לארבעה ועשרין יומין, דאינן מסורת הזהר חלופי גרסאות

ה) (תהלים י"ב) זהר פנחס ס"ח ציון ח'. ה) (תהלים ק"ז). ז) (שמות ט"ו). ח) (ישעיה נ"ח).
נ ג"א דאיהו (בראדי ועוד דפוסים). ס ג"א דיהיב (מעויבו). ע ג"א לאשה (למברג באלבאן). פ ג"א ובתריה ברית דאיהו יסוד צדיקא דעלמא ואיהו

תמינא יומין דמילה (הגהות הגר"א). צ ג"א בסוגריים ואינן (דפו"י). ק ג"א ל"ג ובתריה ברית דאיהו יסוד צדיקא דעלמא (הגהות הגר"א). ר ג"א ספירן (טשערגאויץ ועוד). ש ג"א ל"ג הוד (וילנא) ת ג"א יומין (וילנא).

מעלות הסולם

מאמר עשרה מיגי נגונין דשבח דוד מלכא

תתאה, ומיד שעלה זית טרף בפייה, ונתגלה השלימות שבשורש המלכות, בנרות חנוכה שמדליקים משמן זית (ע"י סלם פרשת תרומת דף פ' ד"ה פירוש) שורה כ"ה על ישראל, בכ"ה בכסליו, דהיינו קומה שלימה של חמשה פרצופים, וכל אחד כלול מחמשה שהם כ"ה, להשלים כ"ה בחינות של אור ואלו הם כ"ה אותיות של היחוד העליון של ז"א שהם שמע ישראל וגו', כי אחר ששורש המלכות נהפך לאור, הרי היא שוה בטרתה כמו ז"א, ויש לה כ"ה בחינות של אור כמו ז"א. וזה חנוכה: חנו"כ כ"ה. אבל נצח שהוא ספירה השביעית נאמר בו ונתח התיבה בחודש השביעי, משום שבנצח רמוז נח צדיק, ובו נאמר והמים גברו מאד.

פירוש. בשער הכונות בענין חנוכה דרוש א' כתב וז"ל בא"ד, אבל ענין חנוכה ופורים הוא באופן אחר כי תרוייהו אינן בהוד, ואעפ"י שבתפלת שחרית בחול ביארנו דיעקב בנצח ומלכות בהוד, וכפי זה החול הוא יותר קדוש מחנוכה ופורים אשר תרוייהו אינן בהוד, אבל הענין הוא על דרך שביארנו בדרוש ר"ח בענין הי"ט כי הנוקבא יש לה אז תוספת קדושה, לפי שאז מקבלת הארותיה ע"י עצמה שלא ע"י בעלה. וכן הוא כאן כי הנה בחול יעקב יונק הארתו וחלק הארה שלה מן הנצח ומן ההוד, ואח"כ נותן לה הארתה ונמשך מן ההוד על ידו, אבל עתה בחנוכה ופורים, היא יונקת חלק הארותיה מן ההוד ע"י עצמה, שלא ע"י בעלה ואינה טפילה אליו כימי החול. והנה ענין זה

היא השמינית, ומשיב, הוד ספירת הוד היא ספירה השמינית, ועליה הוא נצח ספירה השביעית.

מה) תמינאה בהודאה וביה וכו': נגון השמיני הוא הודאה, וכו היה דוד משבח ואמר הודו לה'. וזה ודאי ספירת הוד. למנצח והודו בהם רמזות ב' ספירות נצח והוד. והם נסים, כי בהם מאירים החסדים המגולים, ובה בספירה שמינית שהיא הוד, שבח משה אז, ז"ש אז ישיר משה, משום שספירת הוד היא שניתנה למשה, שנאמר ונתת מהודך עליו. ע"י רע"מ פרשת פנחס (אות קצ"ד קצ"ה) ששאל ר"ש לרע"מ אי הכי בינה דרגא דילך. וכו' א"ל שפיר קא שאלת, ה' סלקא באת י' חמש זמנין עשר לחמשין תרעין דבינה ואתפשטותא דלהון מחסד עד הוד ובג"ד מבינה עד הוד כלא אתפשטותא חודא, ולפיכך כשאומרים הוד נכללת גם הבינה. אז תקרא וה' יענה. וספירת הוד כוללת שמונת ימי המילה, ואחריה ברית, שהוא ספירה התשיעית צדיק יסוד עולם. וכו' ביסוד מתגלה י' דמילה שה"ס עטרת היסוד היינו מלכות, ספירה עשירית המשלמת לעשר ספירות. מו) ואיהו הוד תמינא וכו': והוד היא ספירה המאירה בשמונת ימי חנוכה, לכ"ד הימים של חודש כסליו, עד חנוכה, שהם נגד כ"ד אותיות של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, דהיינו תקון הדינים של המלכות בסוד יחודא (דפו"י דף כ"ח ע"ב *) דף כ"ט ע"א)

רצת

תקונא תליסר

בשכמל"ו. ומיד (ח) דעלה זית טרף בפיה, שריא כ"ה על ישראל, בכ"ה בכסליו ואלין
אינון כ"ה אתון דיחודא, דאינון (ט) שמע ישראל וגו'. ודא איהו חנוכה:
מסורת הזהר

(ח) (בראשית ח') ז"ח כרך י"ט פרשת נח דף ד' ציון ל'. (ט) (דברים ו').

מעלות הסולם

מאמר עשרה מיני נגונין דשבח דוד מלכא

לעלות ולהכלל בג"ר דא"א בעת עלייתם לרדל"א
ולקבל קומת הזווג מבחינות המ"ן של צמצום
א', שאז תקבל נה"י דכלים וג"ר דאורות שלה
בשלימות.

וז"ס שאין בנין המלכות נשלמת בסדר
המדרגה כשאר הפרצופים, אלא בסוד ויבן ה'
אלקים שהם או"א, את הצלע שהיא המלכות
דהיינו שאו"א בונים אותה בהיכל שלהם למעלה,
שזה נעשה ע"י עליית נה"י דא"א לחג"ת, וחג"ת
דא"א לחב"ד, שאז נמצאים זר"ן שהלבישו לנה"י
דא"א, ואו"א שהלבישו לחג"ת דא"א, מלבישים
עתה לחב"ד דא"א. וג"ר דא"א עצמו נמצאים עתה
במקום רדל"א, ומקבלים שם קומת הזווג על
המ"ן של המזלות, המורידה את ה"ת מעינים
לפה, וע"י כפיפת ראש דא"א ממקום עלייתו אל
המקום הקבוע שלו ששם עומדים או"א,
נמצאים או"א ג"כ כלולים בזווג זה, ומקבלים
גם הם קומה זו. ועל דרך זה בסוד כפיפת ראשם
דאו"א ממקום עלייתם, למקומם הקבוע שהוא
חג"ת דא"א, ששם עומדים עתה זר"ן, נמצאים
גם זר"ן מקבלים קומה זו של המזלות, ואז
יורדת ה"ת מעינים גם בנוקבא לבחינת פה
שלה, ומחזרת את אח"פ שלה למדרגתה, שהם
נה"י דכלים, ונשלמה בבנין פרצופה וראויה
לקבל גם ג"ר דאורות.

והנה עליה זו לבנין פרצופה של המלכות
נבחנת להתכללות הוד בנצח דא"א, כי עליית
זר"ן נעשה ע"י עליית נה"י דא"א לחג"ת שלו,
ונודע אשר נצח דז"א הוא בחינת ז"א והוד
דז"א הוא בחינת נוקבא, כי חג"ת שבז"א הם
מהתכללות העליונים שהם כח"ב. אלא כיון
שכח"ב ירדו לבחינות ו"ק נשתנה שמם ונקראים
בשם חג"ת (ע"י בהקדמת ספר הזהר במראות
הסלם דף ו' ד"ה ומה) ונבחן עתה בעת עלייתו אשר
הוד דא"א עם הנוקבא הכלולה בו, נכללים בנצח
דא"א ששם עלה ז"א, דהיינו שהיא נעשית לבחינת
שמאל דנצח, שבזוה נעשה הנוקבא כבחינת
דכורא כמו ז"א, ואז יכולה גם הנוקבא דז"א לקבל
מקומת הזווג של המזלות דא"א.

והתכללות זו דנוקבא בנצח גורמת ג"כ
להתכללות הנוקבא הגדולה של ז"א, בנוקבא
הקטנה

זה הוא תוספת קדושה אליה בזמנים אלו יותר
מבחול. עכ"ל.

והנה בכדי להבין את התוספת קדושה שיש
באלו הימים, והפירוש של תרוייהו אינון בהוד,
וסוד תיקון ההוד שנעשה בחנוכה ע"י
החשמונאים מתתיהו ובניו, צריכים להבין את
ההפרש הגדול ממוחין דאחור של הנוקבא
אל המוחין דפ"פ, כי נודע שמלכות דצמצום
א' נגנזה ברדל"א, (ע"י שער א"א סוף פ"ב)
וכל בחינות המלכות שישנן באצילות הנעשות
לנוקבין הן ממלכות דצמצום ב', שהיא בחינת
ה"ת בעינים, ומוציאה אח"פ לחוץ, וממלכות
זו יצאה בחינת הקטנות של כל פרצופי אצילות, וכל
הבחינות של גדלות נעשות ע"י הארת הזווג של
ע"ב ס"ג המורידה את ה"ת מעינים לפה כי הארת
ע"ב דא"ק הקודמת לצמצום ב', יכולה להוריד
את ה"ת למקומה שבצמצום א', ועי"ז מוחזרים
אח"פ אל המדרגה, ויוצאים נה"י דכלים וג"ר
דאורות. והנה גדלות זו יכולים כל הפרצופים
לקבל מבחינת הזווג הנעשה בג"ר דא"א בעת
עלייתם לרדל"א, ע"י שהם מקבלים שם בחינת
מלכות דצמצום א' הנקרא פה, ואז יורדת ה"ת
מעינים לפה גם מבחינת המדרגה התחתונה
שעלתה ונכללה שם בזווג ההוא, אמנם פרצוף
מלכות דאצילות שהיא נוקבא דז"א, הנקראת
רחל, אינה יכולה לעלות שמה ולהכלל בהזווג
ההוא במ"ן של המזלות ונוצר ונקה, ולקבל
משם הארה להורדת ה"ת מעינים שלה אל הפה,
כדי לקבל משם נה"י דכלים וג"ר דאורות, משום
כי אותה המלכות הכלולה בשערות דיקנא דא"א
אינה בחינת מלכות ממש, כי היא נגנזה ברדל"א,
אלא שהיא בחינת יסוד דמלכות, כי מזל ונקה
אינו נבחן למלכות דדיקנא, אלא ליסוד דדיקנא
לבד. וכיון שאין שם בחינת מלכות ממש אין
המלכות דאצילות שהיא נוקבא דז"א יכולה
להכלל שם, כי אין לה כלום מבחינת עצמותה
שהיא מלכות, כי בחינת יסוד דמלכות, היא
בחינת זכר, ואינה יכולה להכלל בבחינות מ"ן
אלו, רק לעתיד לבא אחר שתתגלה המלכות
דצמצום א' הגנוזה ברדל"א בסוד ראש פנה, אז
תוכל גם המלכות

(דפו"י דף כ"ט ע"א)

תקונא תליסר

ש

חנו כ"ה. אבל נצח, אתמר ביה ו ותנח התיבה בחודש השביעי. בגין דנצח ביה רמיו
נח צדיק. וביה ו והמים גברו מאד.

מסורת הזהר

פ (בראשית ח') זהר עם מעלות הסולם השמטות בראשית דף צ' ציון מ' ט. (בראשית ז') ז"ח כך
כ' יתרו דף י"א ציון ר'.

מעלות הסולם

מאמר עשרה מיני נגונין דשבח דוד מלכא

מושפעים מן ז"א מוחין אלו אל הנוקבא, ויש
לה מוחין דג"ר, הבאים בהתלבשות החכמה
בחסדים, והיא יכולה לעמוד עם ז"א פב"פ.
הרי נתבאר ההפרש הגדול ממוחין דאחור
של הנוקבא, אל המוחין דפב"פ, כי במוחין
דאחור שהם לבנין פרצופה, נמצאים מתלבשים בה
המוחין דמזלות כמו שמתלבשים בז"א עצמו,
שהם באים מזווג או"א על המ"ן דצמצום א', בסוד
שני המאורות הגדולים.

משא"כ המוחין דפב"פ, הבאים מזווג שנעשה
בראש ז"א על מלכות דאמא הנכללת בעטרה
דגבורה דז"א, ומקבלת רק בחינת הארה לבד
מן המוחין של המזלות שבראש ז"א, אמנם
עיקר המוחין הם ממלכות דאמא, שהיא צמצום ב'
ובחינות ו"ק. ואין לה בחינות ג"ר רק בעת
הזווג עם יסוד דז"א ולא אחר שנפרשה ממנו.
וגם כתרו גדול מכתרה.

וזה אמרו ואיהו הוד תמניא יומי דחנוכה אשר
בחנוכה נעשה תקון ההוד, המרומו בשמונת ימי
חנוכה, ומפרש לארבעה ועשרים יומין דאינון
בשכמל"ו דהיינו התקון של התכללות הוד
בנצח שע"ז הנוקבא שהיא בהוד נשלמת
בתקון פרצופה ומעלית את האח"פ שלה שהם
נה"י דכלים, אמנם האורות לא יכלה לקבל
להיותם אורות החכמה בחוסר חסדים, ולכן
היא עומדת בעת ההיא אב"א עם ז"א, ולהיפך, כי
אז הזמן של התגבורות הדינים והחושך, שז"ס
הצרה העצומה שהיתה אז לישראל, ואמרו
לישראל כתבו לכם על קרן השור שה"ס קן
השמאל, שאין לכם חלק באלקי ישראל. וע"י
המסירות נפש של מתתיהו כהן גדול ובניו,
שקנאו קנאת ה' צבאות על כבוד התורה וקדושת
השי"ת, אז ומיד דעלה זית טרף בפיה ונתגלה
המלכות דמנעולא, (ע"י בסלם פרשת שלח מאמר
העטרה של משיח) נעשה נס ושריא כ"ה על
ישראל בכ"ה בכסליו ואלין כ"ה אתון דיתודא
דאינון שמע ישראל וגו' דהיינו

שגרמו שיתפשטו החסדים בעת ההיא אל הנוקבא
אשר אז יכלה לקבל גם החכמה והדליקו נר
חנוכה

הקטנה שהיא רחל. כי נוקבא הגדולה שבגופו
דז"א, היא בחינת מלכות הכלולה בדכר, ורק
הנוקבא הקטנה היא בחינת מלכות נמשכת
מהוד דא"א, אבל הנוקבא הגדולה שבגופו דז"א
היא נמשכת מנצח דא"א כמו ז"א עצמו, ולכן
עתה שעלתה הנוקבא הקטנה ונכללה בנצח
דא"א, הרי יורשת בזה גם בחינת הנוקבא
הגדולה, ונעשתה רחל לבחינת מלכות נצח.
וכל המוחין דאבא ואמא שנתלבשו בנוקבא
שבגופו דז"א, מתלבשים עתה ברחל שנעשתה
כמדתה של הנוקבא הגדולה דז"א.

אמנם אין המלכות יכולה לעמוד עם המוחין
ההם, שהם בחינות מוחין היוצאים על מסכים
דדכורין, כי הגם שיכלה לקבל המוחין ע"י
התכללות של הוד דא"א בנצח, אבל אחר שירדה
עם ז"א למקומה, הרי נגלה שוב בחינתה שהיא
בחינת הוד הצריכה למ"ן נוקבין, וע"כ אינה
יכולה להזדווג עם המוחין ההם, כי אין לה
בחינת מ"ן בהיותה במקומה, ונשלמה בזה שהיא
יכולה להעלות את אח"פ שלה כדי להשלים את
בנין פרצופה ולפיכך היא נחשבת לבחינת
אב"א, אע"פ שהיא בקומה שוה עם ז"א. ועוד
יש חסרון, כי המוחין האלו נמשכים לה עתה
מהיכל או"א, והם מבחינת חכמה בלי חסדים,
וכיון שאין החכמה יכולה להתלבש בנוקבא בלי
חסדים, ע"כ אין היא יכולה לעמוד במוחין אלו,
שז"ס קטרוגה אין ב' מלכים יכולים להשתמש
בכתר אחד, ונאמר לה אז לכי ומעטי את עצמך,
דהיינו שתחזור לנקודה תחת יסוד דז"א, ולבא
לבחינת עיבור מחדש, שאז מקבלת מבחינות
מ"ן כבחינתה, והיא ממלכות הנמתקת במדת
הרחמים דבינה, כי מלכות שלה עצמה הרי
נגזזה ברדל"א, ומלכות זו היא בחינת צמצום
ב' המשמשת באצילות, אמנם ממלכות זו אין
לה רק ו"ק בלי ג"ר, וכדי לקבל המוחין דג"ר
שהם מוחין דפנים, נכללת מלכות זו דבינה
בעטרא דגבורה שבמוחין דז"א, וכשיוצאת קומת
ג"ר על עטרא דגבורה דז"א, נמצאת גם המלכות
דאמא מקבלת קומה זו מהתכללות בה. ואח"ז

(דפו"י דף כ"ט ע"א)

תקונא תליסר שא

מז) * וכד לא נטרין ישראל ברית מילה, מתגברין אומין ב דעלמא ג
וכד נטרין לה, אתמר בהון ג והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי. דא י
דמילה, ד דאיהי מלכות. עשיראה לעשר ספירן. ה ודא איהו ו את קשתי נתתי
בענן, דאיהו ברית.
מח) ויעקב בההיא ו ירכא, אתמר ביה ג והוא צולע על ירכו, דפרח

חלופי גרסאות

א ג"א כד לא נטרין ישראל ברית מילה מתגברין
אומין דעלמא, וכד נטרין ליה אתמר בהון. ב
ג"א פלחי כוכביא ול"ג דעלמא (וילנא). ג ג"א
מוסיף בסוגריים דאינון מים הידוניים (דפ"י)

מסורת הזהר

ל) (בראשית ח') זהר פנתס שיט ציון ק' תק"ח
ק"ג ט"ד ש"ו. מ) (בראשית ט') זהר בראשית
א' ע"ה ציון ד' ז"ח ד' ט"ד ש"ו. ג) (שם ל"ב).

וכראוי הגירסא בלי סוגריים. ד ג"א דאיהו (וילנא). ה ג"א ל"ג ודא איהו את קשתי נתתי בענן
דאיהו ברית (דפ"י). ו ג"א בסוגריים בהאי (דפ"י).

מעלות הסולם

מאמר עשרה מיני נגונין דשבח דוד מלכא

וזהו שנאמר את קשתי, שה"ס יסוד דמלכות,
נתתי בענן, שה"ס מלכות דייסוד, ונמתקו זה בזה
בסוד מפתחא, ואז מתגלים עליה כל המוחין לקיום
העולם וז"ש וראייתה לזכור ברית עולם. (עי'
בסלם פרשת נח אות רס"ז מאמר את קשתי
נתתי בענן).

מח) ויעקב בההיא ירכא וכו': ויעקב,
נאמר בו בירך ההיא דהיינו נצח, והוא צולע
על ירכו. (עי' זהר בראשית א' אות קמ"ב)
מטעם שעד הזמן ההוא עוד לא נתתקן בתיקון קוים
אלא מחזה ולמעלה דז"א לבד, שהוא חג"ת, ועוד
לא נתתקן כלום מבחינות נה"י שהם מחזה ולמטה.
ולכן אחר שנגע המלאך בבחינה שמחזה ולמטה,
ותקע כף ירך יעקב, שפרחה ממנו י' של
יעקב, שה"ס המלכות, כי מחזה ולמטה מקומה
של מלכות הוא. ונשאר עקב, וסוד הדבר, הוא
ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, דהיינו שיש
אחיזה לחיצונים במלכות שנקראת עקב מחמת
שהיא בסוף כל הספירות, ובטו"ה רגליה יורדת מות
שהם הקליפות וכשנשלמה סוכה בירך שלה,
דהיינו שנתקן בה מסך, כי סוכה היא מלשון
מסך, לא להמשיך את האור ממעלה למטה
שבזה מתבטלת אחיזת החיצונים, אז נאמר
ביעקב, ויבא יעקב שלם. כי זה סו"ה ויבן ה'
אלקים את הצלע, מלשון צולע. כמשי"ת להלן
(אות ג').

פירושו, ע"י בזהר בראשית א' (אות קמ"ב)
כתוב והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל.
ובאות רמ"ט כתוב הוד שוקא שמאלא דעלה
אתמר ליעקב והוא צולע על ירכו. והענין
הוא כי עד הזמן ההוא של
יעקב

חנוכה מן השמן הרומז לחכמה ודא איהו
חנוכה חני' כ"ה הרומז אל החסדים של היחוד
העליון שנתגלה בנוקבא בעת ההיא, ותכף
נתלבש בה ונגלה גם החכמה, אשר התגלות זו
תהיה רק בזמן גמר התקון, אחר שתתגלה
המלכות דצמצום א' בסוד אבן מאסו הבונים
היתה לראש פנה. וזוהי ההפלאה הגדולה
שהיתה בחנוכה.

והנה נצח שהוא ז"א כשנה"י שלו מתלבשים
במוחין דנוקבא, אז הדינים שלו שהם דינים
דכורין הנמשכים מצמצום א', שהם בחינות
דינים תקיפין, הם נמתקים במוחין דנוקבא,
שהיא נמשכת ממלכות דאמא שהם רחמים
מצמצום ב', ונח לפני המבול שלא בקש רחמים,
ועונות התחתונים גברו ולכן נתגלו הדינים
הקשים דנצח, וזה אמרו אבל נצח אתמר ביה
ותנח התיבה בחודש השביעי שה"ס נצח ספירה
השביעית ממעלה למטה, בגין דנצח ביה רמיז
נח צדיק ולא נתלבשו אז הנה"י דנצח שהם
נה"י דז"א בהוד שהוא הנוקבא, אלא וארובות
שמים שה"ס ז"א נפתחו, ולכן וביה המים גברו
מאד. (עי' ע"ה שער מיעוט הירח פ"ב).

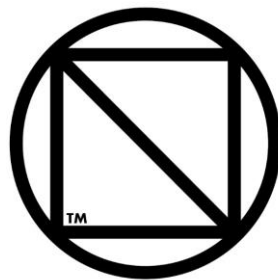
מז) וכד לא נטרין וכו': וכשישראל לא
שומרים מצוות ברית מילה שה"ס תקון הירכין
כי עיקר תקון הירכין הוא יסוד המכריע בין
נצח הוד. אומות העולם מתגברים שנקראים
המים הידוניים (עי' נח אות צ"ו) וכששומרים
אותה, נאמר בהם, והמים היו הלוך וחסור עד
החודש העשירי, זה י' של המילה שהיא מלכות
דהיינו עטרת היסוד, עשירית לעשר הספירות,

(דפ"י דף כ"ט ע"א)

יעקב עוד לא נתתקן בתקון קוים אלא מחזה ולמעלה שהוא חג"ת, ועוד לא נתתקן כלום מבחינת מחזה ולמטה ששם נה"י, ולכן נבחן שעוד אין בנצח הוד מבחינת ימין, ושניהם נחשבים לבחינת שמאל ולמדרגה אחת, וע"כ לא כתוב והוא צולע על ירכיו לשון רבים ונקראים שניהם בשם נצח, מטעם כי בכלים נבחן שעליונים נגדלים בתחלה וא"כ כל עוד ששני הירכים נחשבים לאחד הם נקראים בשם נצח להיותו העליון לספירת הוד (כנ"ל אות מד) וע"כ הוא נגדל וניכר קודם להוד, ותיקון הנצח היה בימי שמואל ודוד, כמ"ש שם (אות קמג) **דלא אתנבי בר נש מתמן עד דאתי שמואל ועליה כתיב וגם נצח ישראל וגו'.** וכן (באות קמה) **כתוב נצח ירכא שמאלא דיעקב ובג"כ אתא דוד וכליל ליה בימינא דכתיב נעימות בימינך נצח.** אמנם בחינת הוד נשארה בחולשתה, והיא תתוקן לעתיד בגמר התקון, וע"ז כתוב (באות רמ"ט) **הוד שוקא שמאלא דעלה אתמר ליעקב והוא צולע על ירכו,** דהיינו גם לאחר ששמואל ודוד תיקנו את הנצח והחזירו אותו לימין נשאר הוד בשוקא שמאלא ובחולשתו עד לגמר התקון.

www.orhasulam.org

03-6525565

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם

אור הסולם: מרכז מורשת בעל הסולם

www.orhasulam.org